SUAT KEMAL ANGI



WALTER Benedix Schönflies

# BENJAMIN'LE YAŞAMAK

AÇIK OKUMA


AÇIK
OKUMA

© Suat Kemal Angı • WALTER Benedix Schönflies BENJAMIN'LE YAŞAMAK
https://suatkemal.work/

(1. baskı: Ekim 2010, Siyah Beyaz Yayınları.)

**Kapak görseli:** Leo Lionni, *Frederik*.

**Fotoğraflar:** Bölüm başlarındaki fotoğraflar *Al Calkins*'e,
metnin içindeki fotoğraflar yazara aittir.

**Kapak ve sayfa tasarımı:** Suat Kemal Angı

(2026)

**ISBN: 978-625-90775-2-9**

Bu kitabın yayın hakları yazarın kendisine aittir. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında hiçbir yolla izinsiz çoğaltılamaz.

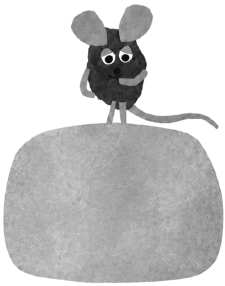

Suat Kemal Angı [28 Aralık 1966] ODTÜ Metalürji ve Malzeme Mühendisliği bölümünü bitirdi. Aynı üniversitede uzun süre araştırma görevlisi olarak çalıştı. Ankara'da yaşamakta, çevirmenlik ve editörlük yapmaktadır.

SUAT KEMAL ANGI

# WALTER Benedix Schönflies BENJAMIN'LE YAŞAMAK

*ESRAR ÜZERİNE*'NİN ESİNLEDİĞİ 35 PARÇALI
ALEGORİK-ANAKRONİK-METİNLERARASI BİR ANLATI

Sevgili/sevdalı okura...



AÇIK OKUMA

# On Hashish

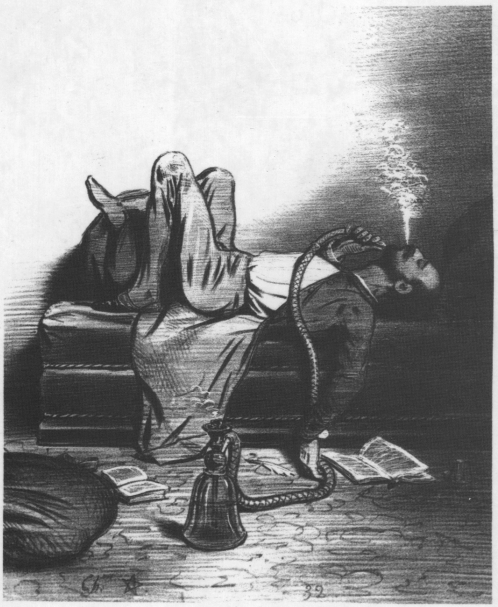

## Walter Benjamin

INTRODUCTION BY MARCUS BOON
EDITED BY HOWARD EILAND

## Yeni Baskı İçin Kısa Bir Not

Bir büyük koleksiyonun orasından burasından rastgele koparılmış sayfalardan var edildiği izlenimi veren bu kitap, sonradan yazar için tuhaf ama kuşatıcı bir yazma deneyimine dönüşecek esinlenme deneyiminin ilk ürünüdür ve "nefesini içine estiren" şairin *On Hashish*'in çevirisi sırasında verdiği zorunlu molada *mecburen* kaleme alınmıştır. Metne damgasını vuran; mekânın uzamsallaştığı, "düşüncenin tenselleştiği, kişinin etrafındaki şeylerin bir parçası haline geldiği", tersinmez zamanın içindeki anların sırasının beklenmedik biçimde değiştiği bir hızlı zaman deneyimidir. Gündelik hayatla ve onun sıradan algısıyla hiçbir benzerliği olmayan böylesi büyülü bir uzamda, çevrilen kitaptan burada aktarılan cümlelerin ve paragrafların hata içerme olasılığı vardır. Ama "Benjamin'in düşüncesinin yanlış okumayı tahrik ettiği" ve "bunun ulaşılmaz olanla iletişim kurmanın bir aracı olduğu" göz önüne alındığında, esinlenmenin –en azından şair için– kaynağı açıkça görülebilir. Bu durumda asıl hata, bu alıntıları sonradan düzeltmek olacaktır.

Kitap, bir fırtınada tozun toprağa, kuşun buluta karışması misali, yazarken poetik uzamın hızına boyun eğmiş yazarın derlediği bir düşünce kolajı, edebi bir *montaj*, bir *palimpsest*, "metinlerarası" bir anlatıdır. Hızlıca sarılmış, içi diken dolu bir yumaktır. Bu yumağı çözme, künyeleri belirleme işi çarnaçar yazara değil, okurken bolca vakti olan sevgili/sevdalı edebiyat okuruna düşer…

Suat Kemal Angı
Ankara, 31 Temmuz 2025

Edip Deniz'e…
Pelin'in antik hoşgörüsüne ve sabrına duyduğum
minnet sayesinde…

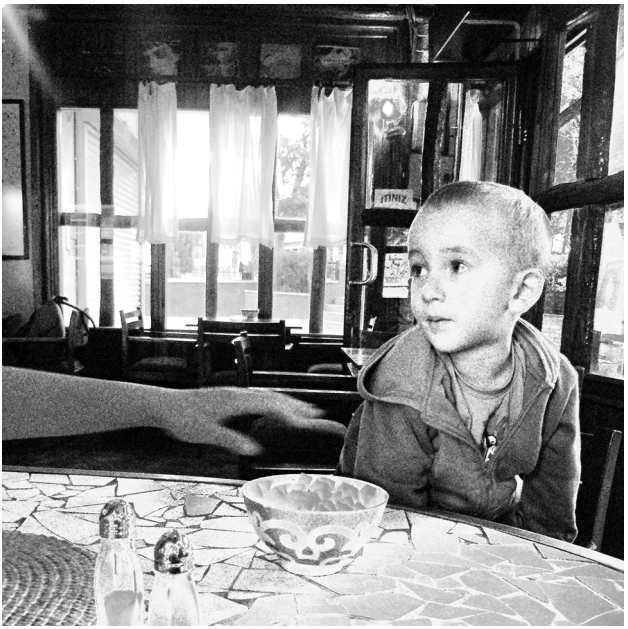

"Ben onu yitirdim;
sen hem ona sahipsin hem de bana." ..... *11*

"Nedir hâlâ alıkoyan bizi dönmekten,
En sevilenler çoktan dinlenmeye çekilmişler." *33*

"Sözcükler burada bitiyor,
bildiğim dünya burada son buluyor." ..... *97*

"Gerçek mevsimle düşteki mevsimin aynı olmadığının farkına vardı. Ve o zaman düşü görenin, sırtını yasladığı palmiye olduğunu anladı. Suyu düşlüyordu."

Milorad Paviç, *Hazar Sözlüğü*

"Ne kadar müstehcen olursa olsun, iyi yapılmış bir betimlemenin içeriğinde ahlaki bir bileşen vardır: gerçeği söyleme arzusu. Dil yalnızca bir etki yaratmak için, izin verilenin ötesine geçmemek için kullanıldığında, paradoksal olarak ahlak dışı bir eylemle karşılaşır. İnsanî olanın sınırlarını genişletmeye çalışan yazar başarısızlığa uğrayabilir. Buna karşın, bildik edebî ürünler ortaya koyan yazar asla başarısızlığa uğramaz, risklere girmez, her zamanki formülü, uygun akademik formülü, gizlilik sağlayan formülü uygulamak onun için yeterlidir."

Enrique Vila-Matas, *Bartleby ve Şürekası*

"Sessizliğin dili çözüldükçe kendini anımsayacaksın, kendini tanıyamayacaksın, bir fareye dönüşürsen bir kedi, bir kuzuya dönüşürsen bir kurt kollayacak seni. Hayranlık duymayı, coşkuyu, şaşkınlığı, inancı, sevgiyi, yalnızlığı, tutkuyu, bunların tümünü ve diğerlerini iç içe yaşayacaksın. Ola ki Söz'e rastlarsan, hayatla arandaki buz dağlarının kalanı da eriyecek, tüm mesafeler kapanacak, tüm sınırlar ortadan kalkacak, tüm trajedilere, tüm acılara ve tüm yazgılara aşina olacak denli genişleyeceksin. Ayakta kalabilirsen eğer kaybettiklerini arama, bulamazsın, armağanın zahmetsiz yaşamanın bilgisini keşfin olacak. Artık şatonu kurabilirsin, şatonu mutlaka kurmalısın."

Bay Frederik, *Fare Masalı*

“Ben onu yitirdim;
sen hem ona sahipsin hem de bana.”

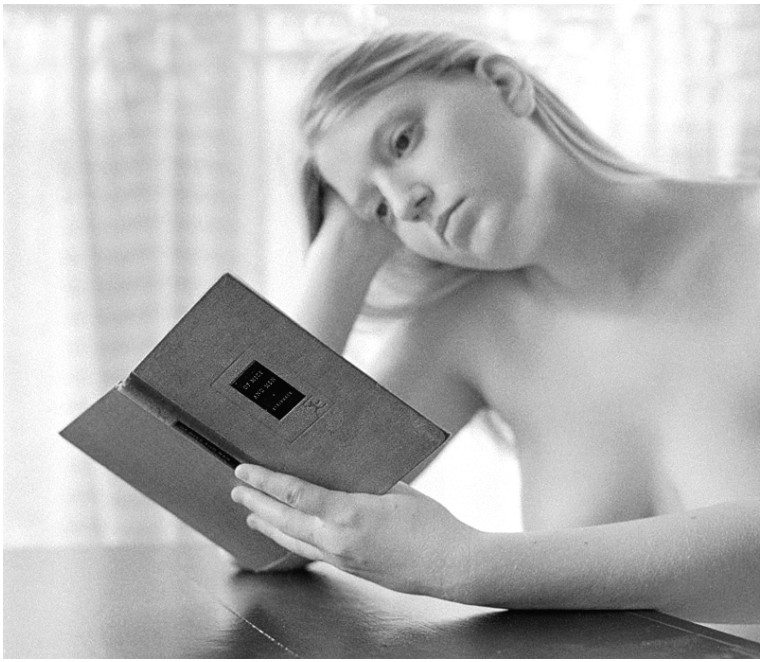

Fotoğraf: *Al Calkins*, "Of Mice And Men"

"Tütün düşmanları ne olduklarının bilincinde olmayan, şeytan cin kovma derdine düşmüş birer papaz çömezi aslında ve Engizisyon odunlarını yeniden tutuşturamadıklarından bizi kararnamelerle aforoz ediyorlar."

*Jean Jacques Brochier*

## 1

***26 Kasım 2008, sabah.*** *Benjamin'le Yaşamak*'ı yazmayı, bana Walter Benjamin'in bir kitabı esinledi: *Esrar Üzerine*. Çevirmem için önerildiğinde, yanılmıyorsam 2008 yılının başlarıydı. Hiç düşünmeden reddettim. Benjamin'i 90'lı yılların başından beri okuyor olsam da bu okumalar hiçbir zaman bir disiplin içermedi. Çoğu zaman, okuduğum ve muhtemelen anlamadığım bir paragraftan, bir cümleden sonra kitabı kapatıp kendi işime daldım: şiir yazmaya. Ama esinlenmek bir ölçüt olamazdı. Onun metinlerinin anaforuna kapılıp gittiğim dönemler de oldu. Hatta bir *ara dönem* geldi, kitaplarıyla değil bizzat onunla yatıp kalkmaya, onsuz edememeye başladım. Gözlerimi yummama bile izin vermeyen bu *örfi idare* –ki dışarıdan bakınca sembolik gibi görünse de, *16 ¼ Kasım 1995* tarihi bu faşist dönemin ortalarına rastlar– yaklaşık üç ay sürdü. Ardından çok daha uzun bir nekahet dönemi. Türkçede yayımlanan her Benjamin kitabının ve onunla ilgili ya da bizzat

Benjamin'den bir yazı yayımlayan dergilerin ilk okurlarından biriydim artık. Benjamin hakkında bir şeyler bile karaladım. Ama tüm bunlar Walter Benjamin'den bir kitap çevirme cesaretine sahip olmaya yetmezdi ve yetmemeliydi de. Ayrıca Almanca bilmiyordum ve Benjamin gibi edebi üslup sahibi, dahası şiirsel kapalılıkta metinler yazan bir yazarı Türkçeye İngilizceden çevirmek en başta ona, sonra da okura haksızlık olurdu. Olabilirdi…

## 2

***27 Kasım 2008, sabah.*** Ekim ayının üçüncü hafta sonu, hiç yoksa on yıldır, sadece mekânlarıyla değil, üzerinde nefes alıp veren tüm canlı varlıklarıyla, çınarları, akasya ağaçları, tavukları, insanlarıyla topyekûn ve planlı bir tecavüze uğrayan Güzel Ankara'nın ruhumuzu ve gözlerimizi kanatan sadomazoşist aşkından iki günlüğüne de olsa kaçıp kurtulalım istedim. İstanbul'un hedonizmi biz talihsiz bedevilere iyi gelecekti. 19 Ekim Pazar günü, Tünel civarındaki kafelerin birinde yaptığımız güzel bir kahvaltıdan sonra, öğleye doğru, henüz tenha sayılabilecek İstiklal Caddesi'nden hedefimize doğru yürümeye başladık: 389. Oğlumu omzumdan tam kapısının önünde indirdim; öyle ya, "vitrini mekânın kendisi" bu mabede girmenin de bir adabı vardı. Tahta ve kitap kokularının ve böylece geçmiş ve gelecek sevgililerin yüzlerinin loş bir aydınlıkta birbirine karıştığı, eskiden sadece bademli gölün kapısından girerken hissettiğim aynı sevinç hissi kapladı içimi. Raflar ve gıcırdayan merdivenler, benim güzelim gölümün hem hizmetkârları hem de ev sahipleri, şövalye ruhlu, aptal ve çılgın badem ağaçlarından yapılmıştı. Rafların giriş yönünde yan yana sıralanmasıyla aralarında bırakılan boşluklarda durup da gözlerinizi sağa ya da sola çevirince, bademli gölün çevresini saran ama en keyifli şekilde sandal ağaçlarının altında oturduğumuz çimenli tepeciğin tam önünde aralanan sazdan perdelerin ar-

dından bakınca görülen ağırbaşlı cümbüşü görebiliyordum. Ama bu balonun davetlileri, çeşit çeşit balık, ördek, kurbağa, kedi, kayık, otomobil, ev, gardırop ve –gereksiz de olsa– tabela maskesi takmıştı ve hepsi de "gündelik nesnelerin giyindiği tüm 'peçelerin' ve 'maskelerin' altında saklı metafizik güçlerin tarihi içindeki mevcudiyete işaret eden 'aynılığın' kavranmasına" hizmet ediyor, böylece "insanın daha yüksek işlevlerinin tümü hakkında bilgi veren taklit yeteneğinin aynı anda hem önkoşulu hem de dışavurumu olan aynılık olgusunun *bağışladığı* sevinç hissiyle" gülümsüyordu: Kitaplar.

Oğlum Edip Deniz hiç vakit kaybetmeden bu güzelim gölü keşfe çıktı. Üst kata, onu bekleyen arkadaşlarının yanına, ama ahşap merdivenleri hiç incitmeden. Anne balık da ardından. Sonradan bunu nasıl yaptığını sorduğumda, "Unuttun mu?" dedi, "Kendimi sıkarsam her şey olabilirim." Benimse canım sigara çekmişti. Şimdi, gölün kenarına aynı böyle uzanıp bir sigara tüttürmek şahane olurdu doğrusu! Son sigaramı ta yirmi dakika önce içmiştim ve o yüzden bir an algılayamadım. Afyon da olur elbet! Nargilesinin marpucu sol elinde bir adam, sırtüstü divana uzanmış. Diğer kolu serbestçe sarkmış, mecalsiz parmakları yere değiyor. Bacaklarını dizlerinden kırmış, sol ayağının altında kocaman bir yastık. Gözleri kapalı, kabaktan asıldığı dumanla havaya kaleler kuruyor. Belli ki dalgaya düşmüş. Yerde, nargilenin çevresinde, açık duran kitaplar… Oh! Âlâ ve ranâ! "*On Hashish*, Walter Benjamin." Kapağını ilk kez gördüğüm kitap bana kendisini ikinci kez sunuyordu ve kuşkusuz bir bildiği vardı. Ya da kendisini ve elbette kapağını da ilk kez gördüğüm kitap bana ikinci kez sunuluyordu ve sanırım sunanların bir bildiği vardı. Ya da… Şaşırıp kalmıştım. Başım dönmüştü. Hatta mest olmuştum, sızmak üzereydim. Hemen kaptım, sanırım tek kopyaydı ve gidip kasadaki matmazele 24 lira karşılığında kitapla vedalaşmasını söyledim. "Memnuniyetle," dedi, "zaten sizi bekliyordu."

## 3

***27 Kasım 2008, ikindi.*** Ertesi gün, 20 Ekim Pazartesi günü, "daha az geçmişi, daha az kedileri, daha az sorumluluğu (eskiden ama), daha az duvarı (eskiden ama), daha az sırları, daha az korunacak bölgesi, daha az gölleri, ırmakları, balıkları, daha az kendine güveni, daha çok düzlüğü, daha çok düzeni (eskiden ama), bozkırı, üzüm bağları (eskiden ama) olan, ortancaları ve çocukluğu olmayan kendi orta yaşlı kelebek kentimdeydim". Hemen, hırpalatmadan, bir fotokopisini çektirdim ve akşam kitabı Türkçeleştirmeye başladım…

Daha İstanbul'da ilk kez elime alıp şöyle bir karıştırdığımda, kitabı hangi sırayla çevireceğime karar vermiştim. Kitabın gövde metni "Uyuşturucu Deneylerinin Tutanakları"nı en sona bıraktım. İlk önce, Benjamin'in başka yazılarından uyuşturucuyla ilgili pasajların ya da fragmanların derlendiği –en sonunaysa Jean Selz'in Benjamin'le İbiza'da afyon içtikleri günü anlattığı "Walter Benjamin'in Deneyi(mi)" yazısının konduğu– "Ek" bölümü çevirdim. Böylece, "Gerçeküstücülük" ve *Tek Yön(lü Yol)* gibi daha önce Türkçeye çevrilmiş yazılardan ve kitaplardan alıntılanmış bölümleri karşılaştırarak çevirme ve kimin ne yaptığını, hangi sözcüğü nasıl karşıladığını öğrenme şansım oldu. Bu bir tür ön hazırlıktı benim için. Bu çevirmenlere teşekkür etmeliyim. Sonra, "Tamamlanmış Metinler" başlığı altında "Ek"in hemen öncesine yerleştirilen ve Benjamin'in aynı deneyimi farklı biçimlerde anlattığı iki yazısını: "Myslowitz–Braunschweig–Marsilya" ve "Marsilya'da Esrar." *Parıltılar* kitabında yer alan "Marsilya'da Esrar"ın da daha önce "Marsilya'da Haşhaş" başlığıyla Türkçeye çevrildiğini çok sonra anımsadım; oysa Benjamin'le tanışmamı sağlayan Siyasal'ın ders notlarının hemen ardından, yanılmıyorsam ilk satın aldığım Benjamin kitabıydı *Parıltılar*. (Yılmaz Öner'in de kulakları çınlasın!) Daha sonraysa, kitabın başına dönerek, "Çevirmenin Önsözü"nü, Marcus Boon'un "Walter Benjamin ve Uyuşturu-

cu Edebiyatı" başlıklı yazısını ve "Editörün Notu"nu Türkçeleştirdim. Yirmi beş günde, *Esrar Üzerine*'nin neredeyse yarısını çevirip bitirmiştim.

15 Kasım'da iyice yoruldum ve mola vermeye karar verdim. O gece karımla şarap içtim, seviştim; sonra birbirimize sarılıp bir güzel uyuduk. Rüyamda, üniversiteden eski bir arkadaşımı gördüm. Yıllar önceydi. Onun, hani eskiden yaslanılacak yerinde banka adlarının yazılı olduğu tahta banklar vardı ya, işte onlardan birinin üzerine inşa edilmiş bekâr evindeydik. O, nasılsa öyle işte, bankın sağ tarafına oturmuş örgü örüyordu. Ayağının dibinde renk renk yumaklar vardı ama o beyaz yumağı seçmişti. Örgüsü iki hapşırık arasında bitti ve ördüğü şeyi beyaz duvara astı. Bu bir yağmurluktu. Aslında başlarken derviş hırkasıydı, dedi. Kahkahalarla gülmeye başladık. Gözlerimizden yaşlar geldi. "Midyeler düşler içindeydi henüz, dalgalar gelmek üzereydi." Derken, bankın onun oturduğu tarafı bembeyaz oldu ve gökten karla karışık para yağmaya başladı. Benim oturduğum ve üzerine yağmur bulutları biriken tarafıysa gittikçe kararardı. Sonra birden, sehpanın üzerindeki dergilerden biri kendini rulo şeklinde katladı ve gidip yağmurluğun kapüşonuna yerleşti. Ben de bu güzel balığı gözlerinden yakalayıverdim. Uyandım. 16 Kasım'dı artık ve *Esrar Üzerine* için bir önsöz yazmaya başladım. Zaten yeterince –hatta olması gerekenden bile– hızlıydım ve bu koşullarda çeviriye biraz ara vermek hem benim hem de kitap için daha sağlıklı görünüyordu…

**4**

***27 Kasım 2008, akşam.*** Şu an sadece bitebilmesini umduğum ve elinizde tutuyor olduğunuzu hayal ettiğim bu kitap, işte o gün, 16 Kasım sabahı önsöz diye başladığım ama ertesi gün ayrı bir kitap olması gerektiğini anladığım metinlerden oluşuyor. Dün gece, 26 Kasım 2008 gecesi son olarak, on gün boyunca acaba ne yazmışım diye geriye dönük bir okumanın



Balıkgözü

sonucunda bir tadilat yapma gereği hissederek 17. fragmanı yazdım. Aynı günün akşamı, iş çıkışı, bir arkadaşımla bira içmeye gittim ve yazdıklarımın birazını onunla paylaştım. Zaten onarım hissine de akşamki biralı sohbet sırasında kapıldım. Her neyse… *Esrar Üzerine* öylece, bıraktığım gibi, bıraktığım yerde duruyor. "Uyuşturucu Deneylerinin Tutanakları"nı çevirmeye ne zaman başlarım bilmiyorum. *Benjamin'le Yaşamak*'a daha ne yazarım onu da bilmiyorum. Sanırım böyle sarmaş dolaş, bazen kımıl kımıl, bazen uçarak yol alacağız. Umarım alabiliriz. Nereye kadar, nasıl? Hiçbir fikrim yok. Ah hayat izin verse, acılarımın ilmek ilmek sökülmeye başlayan yağmurluğunu bir oturuşta sökmeyi, sonra da masanın başından, bu düşün sonunda neye dönüşeceğimi hiç umursamadan kalkmayı bilseniz ne çok istiyorum.

Ama artık "*incitiyorlar beni*" Li Bai, "*yaşlanıyorum*", romantik ve aylak arkadaşım benim; "içimdeki düzeni parçaladı rüzgâr, çoktandır yeşil bir kurdun lânetiyle yaşıyorum". Sanırım,

eskisi kadar cesaretli de değilim. Ya bu da boşa giderse diye düşünmeden edemiyorum. Ne saçmalık ama! Öyle değil mi? Düşünce, hatıra ve imge silsilesinin ve ayın sudaki ayak izlerinin [ya da bir tahtası eksik, ay vurgunu "Kımıl Kımıl" Dellwood Barker'ın] peşinden bu kırgın, bu sarhoş halimle tek başıma, hiç silahsız, hiç tanıksız, hiç öpüşsüz nasıl giderim? Böyle lüks bir yaşantının sonu tam bir kepazelik olmaz mı benim için! Yani kim duyacak sesimi, kim hayal edecek yüzümü? Böyle saklanmış, böyle çileli! [O yüzden kitaplardaki Vahşi Batı'yı hep sevdim, geniş düzlükleri, masa dağlarını, kaderlerini bir mendil gibi ceplerinde taşıyan kadınları, erkekleri.] İşte, hep olan şey yine oluyor. Yıllar önce, o yüksekteki zifaf gecesinde, gözlerimden kâğıda düşüveren kendi imgelerimle hiç teklifsiz sevişen sihirli dizelerin, dönüp dolaşıp beni tekrar buluyor, belli ki bir yere gitmemiş "ruhların kolonileri", Bach'ın müziği gibi yazı uzamını "süslüyor". Üstelik şimdi dilleri çok daha sivri, jilet gibi keskin ve sanki çağlar öncesinin acılarını belki de ilk kez ve gerçekten kucaklamışlar: "kucaklayın beni *Yağmur, yağmur gibi acılar.* / bağışlayın beni *Giden acılar, dönen, dönen acılar.*"

*Cathay* ne ola ki? Poetik bir delik mi, yoksa kederli sarı karıncalar ülkesi mi? (Ülkü Tamer'in kulakları çınlasın!) "*Bağlılık denen şeyin pek anlamı yok*"sa, doğru düzgün Çince okuyup konuşamadıkları söylenen Ernest Fenollosa'ya ve Ezra Pound'a ne demeli! Yaşasın hayal gücü ve yaşasın anadilde söylenen masallar! Eklenen ve özellikle atılan kısımlar! Yaşasın yalnızlığın ve dostluğun, hayatın ve faniliğin güzelliği!

O yüzden, eski bir sevgili gibi başka savunma mekanizmaları da geliştirdim ve hayatımda ilk kez, yazarken iki şeyin beni sınırlandırmasına izin veriyorum. Birincisi, bu yazıları *Esrar Üzerine*'nin yörüngesinden çıkarmamaya çalışıyorum. Sonsuz birliktelik sözü vermiş bir âşık gibi, için için bu metinlerin yine de *Esrar Üzerine*'nin önsözü olmasını istiyormuş gibi bir

halim var. Dünkü okumada, ufak tefek sapmalar dışında –ki o kadarı kadı kızında da olur ve aslında balıkgözlerimle bakınca en ufak bir sapma bile söz konusu değil– bunu başarmış olduğum duygusuna kapıldım. İkincisiyse, daha önceden yazdığım –çoğu henüz yayımlanmamış– başka metinlerle belli yerlerde ister istemez iç içe geçiyor bu yazılar. Poetikamdan ve romanlarımdan alıntılar yapıyorum. Ne var ki, hepsini, şiirler dahil şimdiye dek yazdığım her şeyi bir nefeste içine çekebileceğini hissettiğim bu yazılar, yine de önceki aşklarımı çöpe atmamalı. O yüzden, bu çakışma anlarında, olaylara/durumlara/duygulara başka açılardan bakmaya ve onların başka başka katlarını, kıvrımlarını görmeye çalışıyorum. Bazen oluyor ve bu beni çok sevindiriyor, bazen de olmuyor. Ama bütün bu söylediklerim geride kalan on gün için geçerli. (Şu an parmaklarımla saydım da, sanırım on bir gün!) Bundan sonrası ne olur, nasıl olur, bilemem, hiçbir şey için söz de veremem. Zira hem *Esrar Üzerine*'nin –önsöze ya da bu kitaba başlamak için verdiğim molaya dek– Türkçeleştirdiğim bölümlerinden hem de başka pek çok kitaptan/yazıdan yaptığım alıntıların beni ve yazma edimini bir örümcek ağı gibi sarıp sarmalamaya başladığını şimdiden hissediyorum.

Bakın yine anımsadım, yine yapıştılar yakama. Kim bilir hangi kitabeden, hangi yüzyıldan uçarak geliyorlar: "*Duygu, alışkanlıktan doğuyor*" diyorlar ve hemen ekliyorlar, "*Bağlılık denen şeyin pek anlamı yok.*" Sanırım bunu az önce söyledim. Olsun. Şimdi biraz dinlenmeliyim. Gece umarım yazmaya devam edebilirim…

## 5

***27 Kasım 2008, gece.*** Eve dönerken metroda şöyle düşündüm. Eğer bundan sonra yazacağım (tabii yazabilirsem) metinlerin, fragmanların tarihleri arasında, bugüne kadarkilerin aksine uzun aralıklar oluşursa, bilin ki "Uyuşturucu Deneyle-

rinin Tutanakları"na geri döndüm, onları çeviriyorum. Hemen sonra, evrenin yaşını ve doğanın sabrını anımsayınca, bu açıklamanın saçmalığı dank etti kafama. Entropi denen şey boru değildi! *Esrar Üzerine*'ye hiç dönemeyebilirim. Tek bir satır daha yazamayabilir ve bu kitabın macerasına da burada nokta koyabilirim. Maceraymış! Sevsinler! Yarın, hatta bu gece, Çinli şair dostum gibi ay ışığı ve şarap tarafından boğularak öldürülebilirim, murdar olur etim, yenmez böylece. Ne güzel, kalsın işte her şey böyle yarım, böyle yamalak. Ya da Schiller'in dediği iyi insan olur, vahşi suskunluğu cehenneme dökülen suyu tam bu A.'nın kalbinde unutabilir, affedebilirim. Hadi ya! Sen iyisi mi, Goethe'ye kulak ver ve dünyadaki bazı şeyleri ortaya çıkarmak yerine örtmeye çalış, bunu tek başına yapamazsan eğer, genetik şifrelerini çözmeleri için kendini Tübitak'a bağışla, uslu bir denek faresi ol. Octavio mu söylemişti bu cümleyi yoksa Susanne mı? Hangi cümleyi? Söyledim ya! Hayır, söylemedin, sadece kafandan geçirdin. Hay ebesini! Kafam duman oldu. Çeksene bir nefes! "müüüüüüüde şimdi / tencere kaynatıyor artık gezintiye çıkanlar arasında / bu güvenilir tamamı çelik bu gerçeküstü / eve giden hoplaya zıplaya iyi bir oğlan gibi" Bu değil elbette. Ne bu değil? O cümle bu değil; bu "Yankının Kemikleri". Ne o zaman? Söylesene. Hişşt! Gülme. Söylüyorum: "Kendini Tanrı'ya güldürmek istiyorsan ona planlarından söz et." Belki de büyükanneydi? Her neyse… El Chivo'nun köpeklerinden biri söylemiş bile olabilir; hatta, Mexico City'de bir milyondan fazla sokak köpeğinin yaşadığı düşünülecek olursa, en güçlü olasılık bu. Atlayıp İstanbul'a mı gitsem yine? Ama gidip de ne olacak? Ne yaparım tek başıma Bizans'ta? Aklım fikrim burada. Yazıda. Hem artık o "hak ettiği şeye sahip bir kız gibi" simsiyah; Rilke'nin ya da Neşet Ertaş'ın gülüne benziyor. Robinson var ya, oraya gidersin sen de. Evin içinde biraz volta atayım en iyisi…

Edip'i bebekken kucağımdan indirmezdim, ay mavisi gözlerini Klee'nin tablolarına diker, düş(ünce)lere dalmış gibi uzun uzun bakardı. Ne görürdü acaba onlarda da, "melankolik ağırbaşlılığa ait bir deha ve Ariel benzeri bir tinsellik"le seyrederdi!

Salon sehpasının üzerinde bugünün gazeteleri, birkaç dergi, birkaç kitap. Tamam işte! "Kendimle ilgili haberleri almama bir sabah gazetesi yeter de artar bile…" Bakalım bakalım. Bu kez de yetecek mi, göreceğiz André! Hem şimdi sabah değil ki, gecenin körü oldu. "Kız içerde, üzerinde kombinezonuyla kaçmış adamın elinden ve şimdi de adam kızı almış geri getiriyor." Yok bu değil. Karıştı iyice kafam… Kız mı bu değil? Kız Nadja'ydı. "Zyklon-B bileşimi açısından dezenfekte edici maddeler sınıfına giriyordu ve ilk kez 1940'ta Buchenwald Kampı'nda Çek polisinin Brno'da tutuklamış olduğu 250 Çingene çocuğu üzerinde denendi ve deneme gazın saptanmış olan amaca ötekilerden daha uygun olduğunu gösterdi." Tabağında lokma bırakırsan arkandan ağlar oğlum. Güzel oğlum benim. Ne arıyordum ben? Aradığım şeyi ara sıra anımsatmalıyım aklıma. Hay ben böyle dünyanın ta içine! Ha tamam, aradığım şey aklımdaymış! Bir haber. Angelina Jolie dördüncü çocuğuna hamile. Oh, maşallah. Servete servet katmanın değişik bir yolu! Belki sermaye gibi değil de artı değer olarak görüyordur çocukları. Belki gerçekten geniş aileyi seviyordur. Nereden biliyorsun? Bakın gördünüz mü, yazamadığım anlarda melek/mizah duyumunu nasıl kaybediyorum, mutsuzluğum nasıl da kabarıyor, resmin orasından burasından taşıyor öfkem, ona buna çamur atmaya başlıyorum! "Ama emzirmeden olmaz ki," diyor Epifani uykusunda. "Evet, insanların düşleri iğrenç biçimde kötü kokuyor." (Bu gece kesin "Eee… eee… eee… e!" diye sayıklarım rüyamda ben! Zaten sayıkladın. Yok ya? Yemin ederim, tam olarak böyle sayıkladın. Vay anasına!) Kapitalizm, bazen "alegorik imgelem"i bazen de "dü-

şünmenin kölesi olmuş imgelem"i kullanarak Ariel'i bile deterjan markası yapmadı mı? Yaptı. Eee? Ayağında sallayarak, uyutarak. Ama o uyumadı, herkes için uyanık kaldı, Planetaryuma yani Yıldız Gözlem Evine Tek Yönlü Yoldan giderken seni de uyandırdı: "Canlı olan, yokoluşun cinnetini sadece üremenin coşkun sarhoşluğunda yener." Offf!.. En altta bir başka haber. Motorcular kızgın. Neden? Her kasklı sapık değil. Of! (Bu of ilki gibi hayranlık imi değil, cahillik karşısında tutulan dilin ümitsizce çıkardığı bıkkın bir ses sadece!) Ona bakarsan, her müzisyen de kasklı değil! Hey millet! Benjamin'in tüm "peçelerin" ve "maskelerin" altında sır olan şey dediği bu değil. Yapmayın lütfen! "Ne kadar da unutkansınız, hem siz gördüğüm en kötü pasörsünüz, bir muz orta bile yapamadınız yıllardır, oysa Prekazi daha ben öğrenciyken, sırf biz şanlı Türklere bunu öğretebilmek için gelmemiş miydi ta buralara…" O, nesnelerin tarihsel varoluşunu, yani aurasını açığa çıkartan bir aynılık kavramından ve onu algılama biçimlerinden, dahası *poetik bakıştan* söz ediyor. Ama izin vermelisiniz gözlerinize. Hem ne sırnaşıp duruyorsunuz birbirinize, nasıl bir dayanışma duygusudur bu böyle? Bir haltı da tek başınıza yesenize! "hızlanmak bu arada yapışarak gidona / gelinlik yaşın dev dalgaları mumlu bezden gemi enkazı / içkiyle cesur duvaksız belinde paçavralar şapkasız" Gitsem mi gitmesem mi? "ah şimdi cenin zarında olmak yeniden sadakat olmadan / parmaklar olmadan çürümüş aşk olmadan" Kararsızlıktan susadım. Mutfağa gidip gelene kadar saat gece yarısı olacak. Öyleyse yeni günün tarihini atmalı gelir gelmez. Nerede kalmıştık? "Demiştik ki, Australantrop ya da türdeşlerinden birinin, artık yalnızca somut ve gerçek deneyini değil de, bir öznel deneyini, bir kişisel 'benzerleştirme'nin içeriğini iletmeyi başardığı gün yeni bir dünya doğmuştu: Düşünler dünyası. Yeni bir evrim, kültür evrimi, olanak kazanıyordu. İnsanın fiziksel evrimi, artık dilin evrimiyle sıkı bir birlik içinde, onun ayıklanma

koşullarını altüst eden etkisine derinden bağlı olarak daha uzun süre devam edecektir." En üstte bir başka haber. Yok hayır, bu da bir kitapmış. Kitap haberi öyleyse. "Dinyeper üzerindeki en son Hazar köyleri, Kazak isyanı sırasında XVII. yy.'da, Chmelmicky tarafından yıkılmış, canlarını kurtaranlar Polonya-Litvanya'da yaşayan Yahudiler arasına katılarak, oranın Yahudi nüfusunu yine büyük ölçüde arttırmışlardır." Üff, gene karıştı her şey. Aşk da tarih kadar karışık Arthur ve ben yatıp kalkıp ülserli olmana şükretsem de hayal kırıklığı da morfin gibi. Öyle değil mi? Meteoroloji uyardı: Donacağız. Hah, işte aradığım haber! Kararlılıkları çelikten sert şu güve kelebeklerinden nihayet kurtulacağız ailecek. Türkiye'nin kuzeybatısı Balkanlar üzerinden gelen soğuk ve yağışlı havanın etkisine girdi. Otur oturduğun yerde o zaman, tesellioğlusu. Biraz etrafı toparla, günlerdir at koşturduğun düzensiz kırlara, tütüne, deliota ve kitaplara övgü düz. Yarın sabah ilk iş, bu gecenin zorunlu tesadüflerini, sessiz krizlerini de götür odana, üst üste diz: *Europeana*, *Rastlantı ve Zorunluluk*, *Susturulmuşlar*. Hissetmiyor musun, aklında, gönlünde ve çalışma masanın üzerinde yeni bir kitap kulesi yapma zamanı! Zamana inanmıyor musun yoksa "Derbeder Peter"? Ya termodinamiğe? Ama en üste henüz basılmamış olanları ve tırnak işaretlerini koy, gören gözleri ve çınlayan kulakları, kirli temiz, özgür köle, sesli sessiz, ekşi tatlı tüm sözlükleri… Bu durumda, sanki kuralmış gibi, her ihtiyarlayanın apokrifal bir kitap yazması gerekecek. Su içtim ya demin, rüyamda gördüğüm bir ayrıntıyı anımsadım. Benim tarafa keçiboynuzuyla karışık kedi boku yağmaya başlamıştı. Rüya işte…

Biz öğle uykusundan mı uyandık baba? Hayır güzel oğlum, şimdi sabah, yepyeni bir gün başladı. Yarın gittiğimiz parka gene gidelim mi baba?

## 6

***28 Kasım 2008, günün ilk saatleri, gece.*** "Yüzyılın başlarında pozitivizme ve elektriğe ve yeni keşif ve buluşlara ve biyolojiye ve memelilerin evrimine ve psikolojiye ve sosyoloji denilen sosyal fiziğe geniş ölçüde inanılıyordu ve bilim adamları yeni bilgiler ve modern bilimin insanın eline verdiği olanaklarla insanın yetkinlik derecesine dek iyileştirilebileceği ve böylece daha rasyonel ve daha insancıl yeni bir dünya kurulabileceği fikrindeydiler. Ve çok geçmeden insan türünü yetkinleştirme olanaklarını inceleyen 'öjenizm' çalışmaları yaygınlık kazandı. Öjenistler dünyada sağlıklı bireylerin yanı sıra deliler ve caniler ve ayyaşlar ve fahişeler gibi daha aşağı düzeyde bireyler de bulunduğunu ve bunların insan türünün evrimini yavaşlattığını söylüyorlardı. Ve hükümetlere biyolojik bir kusur taşıyan ve antisosyal yaşayışa genetik ve kalıtsal bir eğilimi olan bu gibi öğeleri insan türünün evriminden dışlamayı sağlayacak yasalar çıkarmayı öneriyorlardı. Ve genetik yetersizliği elemek ve çekirdeğin arılık ve bütünlüğünü korumak için biyolojik bir kusur taşıyan bireylerin kısırlaştırılması gerektiğini ve örnek olarak seksen üç yaşında dişil cinsten bir alkoliğin 894 kişilik bir dölü olacağını ve bunlardan 67'sinin sabıkalı suçlu, 7'sinin katil, 181'inin fahişe, 142'sinin dilenci, 40'ının deli, yani toplam 437'sinin antisosyal bireyler olacağını belirtiyorlardı. Ve bu 437 antisosyal bireyin topluma 140 büyük konut blokunun inşaatına denk bir maliyeti olacağını hesaplamışlardı. Daha sonra Naziler kısırlaştırma ve hadım etme ve zorunlu çocuk düşürtme ve özel kurumlarda tutma gibi önlemlerin de topluma daha iyi amaçlarla kullanılabilecek büyük meblağlara mal olduğu ve antisosyal öğeleri insan türünün evriminden dışlamanın en iyi yolunun ötanazi olduğu kanısına vardılar. [E tabii, yeni ve *uygar* bir yüzyıla girilmişti, yöntemler değişmiş, Ay Vurgunu Dellwood Barker'ın, Kulübe'nin, Kuş Kadın Alma Hatch'in ve Madam Tek Sorumlu Ida Richilieu'nun zenci

dostları Wisdom Kardeşler'in güpegündüz Mormonlarca avlanmalarının modası da olasılığı da çoktan geçmişti. Av Sezonu artık kapanmıştı!] Ve 200.000 veya biraz fazla antisosyal öğe kamplarda toplanarak gaz odalarında imha edildi ve bu işlem Nazilerin Yahudi sorununun kesin çözümünü ilan etmeden önce gaz odalarını denemelerini sağladı. Ve kimyacılar cesetlerin yağını Alman askerleri için sabuna dönüştürmek üzere bir yöntem önerdiler: beş kilo yağ on litre suda bir kilo soda ve biraz tuz ilave edilerek kabuk bağlayıncaya kadar kaynatılacak, sonra karışım bir kez soğumaya bırakılacak, sonra tekrar kaynatılacak ve yeniden soğumadan az önce kötü kokuları yok etmek için özel bir çözelti katılacaktı. Ve Gdansk'ta konuşlanmış bir Alman askeri delirmiş, çünkü savaştan önce Yahudi olduğunu bilmediği ve sonradan Auschwitz'e gönderilen bir metresi varmış ve arkadaşları şaka olsun diye bir haftadan beri yıkanırken kullandığı sabunun metresinden yapılmış olduğunu ve bunu cesetlerin sabun yapılmak üzere taşındığı Gdansk morgunun müdüründen öğrendiklerini söylemişler. Ve böylece asker delirmiş ve Almanya'daki tımarhanelerden birine nakledilmesi gerekmiş."

"Her canlı varlık bir taşıldır da. İçinde proteinlerinin mikroskobik yapısına dek, atalarının damgasını değilse bile, izlerini taşır: Bu insanın kalıtçısı olduğu fiziksel ve 'düşünsel' ikilikten dolayı, bütün hayvan türlerinden çok onun için doğrudur. Yüz binlerce yıl boyunca, düşünsel evrimin, ancak hayatın hemen korunmasına doğrudan bağlı olaylar için önlem almaya elverişli bir beyin kabuğunun yavaş gelişmesinin baskısı altında, fiziksel evrimin ancak çok az önünde yürüdüğü düşünülebilir: Benzerleştirme gücüyle işlemleri ortaya çıkaran dili gelişmeye itecek olan ayıklanmanın yoğun baskısı buradan gelir. Taşılların tanıklık ettiği bu evrimin şaşırtıcı hızı da yine buradan gelir. Bir kez çevresine egemen olduktan sonra insanın artık kendinden başka önemli düşmanı kalmıyordu. Doğrudan

tür içinde ölümüne kavga artık insan türünde ayıklanmanın başlıca etmeni oldu. Günümüzde hayvan türleri içinde, belirli ırk ve topluluklar arasında, türiçi savaş bilinmez. Büyük memelilerde erkekler arasında sık görülen çarpışmaların bile, yenilenin ölümüyle sonuçlandığı çok seyrektir. Bütün uzmanlar, doğrudan kavganın yani Spencer'ın 'struggle for life'ının, türlerin gelişiminde pek küçük bir işlevi olduğunu kabul etme konusunda birleşirler. İnsanda durum böyle değil. Türün, hiç olmazsa belli bir gelişme ve yayılma düzeyinden sonra, kabile ya da ırk kavgası, evrim etmeni olarak, kuşkusuz önemli bir iş görür. Neandertal adamının birden bire yok oluşunun, atamız *Homo sapiens*'in uyguladığı bir soy kırımının sonucu olması çok olasıdır. Bunun son olduğu da söylenemez: Bildiğimiz tarihsel soy kırımlarının sayısı az değil. Bu ayıklanma baskısı insanı hangi yönde etkiler? Bunun daha çok zekâ, imgelem, irade ve tutku taşıyan ırkların yayılmasını kolaylaştırmış olabileceği açıktır. Fakat bu, bireysel gözüpeklik yerine çete bağlılığını ve takım saldırganlığını, girişkenlikten çok kabile yasalarının saygın tutulmasını da geliştirmiş olmalı. Her tür hayvandan çok insanda ve doğrudan onun sonsuz özerkliği nedeniyle, ayıklama baskısını *yönlendiren şey davranıştır*. Davranış, genellikle özdevinimli (otomatik) olmaktan çıkıp da kültürel olduktan sonra, kültürel özelliklerin de genomun evrimi üzerine baskı yapması gerekir. Bu da, kültürel evrimin gittikçe artan hızının onu genomdan tümüyle koparmasına dek sürer. Açıktır ki, modern toplumlarda bu kopma toptandır. Burada ayıklanma ortadan kalkmıştır. Hiç olmazsa Darwinci anlamıyla 'doğal' bir yanı kalmamıştır. Bizim toplumlarımızda, ayıklanma, henüz bir işlev gördüğü ölçüde, 'en yeterlinin varkalması'nı yani daha çağdaş terimlerle, 'en yeterli' olanın *kalıtsal* varkalaşını, soyun daha çok yayılması yoluyla, kolaylaştırmaz. Zekâ, tutku, gözüpeklik ve imgelem gerçi modern toplumlarda da her zaman başarı öğeleridir. Fakat bu *kalıtsal* değil *kişisel*

başarıdır. Oysa evrimde önemli olan yalnız birincisidir. Tersine, herkesin bildiği gibi istatistikler, zekâ bölümü (ya da kültür düzeyi) ile aile başına düşen çocuk sayısı arasında ters bir karşılıklılık bulunduğunu gösteriyor. Buna karşı aynı istatistikler, evli çiftler arasındaki zekâ bölümü için olumlu bir karşılıklılık bulunduğunu tanıtlıyor. Bu, en yüksek kalıtsal gizilgücü, göreli sayıları gittikçe azalan bir azınlığa doğru toplama olasılığı gösteren tehlikeli bir durumdur. Dahası var: Yakın zamanlara dek görece 'ileri' toplumlarda bile, hem fiziksel hem de düşünsel açıdan en az yeterli olanların elenmesi özdevinimli ve acımasızdı. Çoğu erginlik çağına ulaşamazdı. Günümüzde bu kalıtsal sakatlardan birçokları, döl vermeye yetecek kadar yaşıyorlar. Bilginin ve toplumsal törenin ilerlemesi sonucunda, türü, doğal ayıklanmanın yok olmasıyla kaçınılmazlaşan alçalmaya karşı savunan mekanizma, artık en ağır kusurlar dışında işlemez olmuştur. Sık sık sergilenen bu tehlikelere karşı moleküler kalıtımdaki son ilerlemelerden beklenen çareler öne sürülüyor. Kimi yarı-bilginlerden yayılan bu yanılgıyı dağıtmak gerek. Belki de kalıtsal kusurlar iyileştirilebilir, fakat bu, *kusurlu kişinin yalnızca kendisi içindir*, soyundan gelenler için değil. Çağdaş moleküler kalıtımbilim bize, bir 'üstün insan' yaratmak üzere kalıtsal birikimi yeni niteliklerle zenginleştirmek, bir yol göstermek şöyle dursun, böyle bir umudun boşluğunu açıklıyor: Genomun mikroskobik oranları bugün için, kuşkusuz her zaman olduğu gibi, bu tür oyunlara elverişli değildir. Bilimkurgu kuruntuları bir yana, insan türünü 'iyileştirme'nin tek yolu, bilinçli ve sıkı bir ayıklama uygulaması olabilir. Bunu kim ister, buna kim yürek bulur? Tür için, ileri toplumlardaki ayıklanmama ya da ters ayıklanma tehlikesinin sürdüğü bir gerçektir. Ancak tehlikenin önemli boyutlar kazanması uzun bir süreye bakar: Diyelim on ya da on beş kuşak, yani birçok yüzyıl. Oysa modern toplumlar, başka yönden de, ivedi ve ağır tehditlerle karşı karşıyadır."

"Homo erectus ile Homo sapiens arasındaki temel ayrımın kafatası ve diş yapılarında olduğu görülür. Homo erectusa ait kol ve bacak kalıntıları Homo sapiensinkine benzer ve bu benzerlik Homo erectusun da dik yürüdüğünün bir göstergesidir. Homo erectusun beyin hacmi Homo sapiensin beyin hacminden daha küçüktür. Ancak, Homo erectusun beyin hacminin kendisinden önceki türden daha büyük olduğu görülür. Homo erectus ile Homo sapiens arasındaki geçiş türü olan Homo habilisin beyin hacmi Homo sapiensinkine oldukça yakındır. Fosil kalıntıları Homo erectusun kafatası boşluğunun alçak, kemiklerinin kalın olduğunu gösterir. Ama kaş kemikleri yüksektir. Alın çökük, burun, çeneler ve damak geniştir. Öte yandan Homo erectusun dişleri, başka hiçbir insan türünde rastlanmayan ölçüde iridir. Homo erectus, ateşi kullanan ve mağaralarda barınan ilk insan türüdür."

"*Antarktika Yazı*'nda, kırmızı gagalı, inci grisi-beyazı, derin çatallı kuyruklarıyla deniz kırlangıçları Drake Geçidinden yaklaşan gemiyi yan yatmış seyrediyor."

## 7

***28 Kasım 2008.*** Sabah yazmak en iyisi. Hatalı üretildiği için günün birinde mecburen çatlayan Matmazel'in motor bloğu gibi hissediyordum dün gece – ve bugünün kapkara ilk saatlerinde. (Belki kalıntı enerjiden, belki vefasızlıktandır. Benden önceki sahiplerinden bahsediyorum tabii ki. Onların kötü muamelesinden, hor kullanmalarından, sapkınlıklarından…) Bu durumda, maçahaneden başlayarak kalite kontroldeki arkadaşlara kadar bir sorumluluk silsilesinden söz edilebilir. Ama şimdi, aşkımızın yeşerdiği toprağa –üstelik de bizim iki kök olduğumuzu bile bile– sülfürik asit döken pezevenkleri nereden bulayım, belki çoktan toprak oldu hepsi? (Öyleyse, bu faillerin kimliklerini zamanı gelince toprağın sahibine ya da Testere

Dişi'nden Şerif Archibald Rooney'e sorup öğrenmem daha mantıklı!)

Ama ben onu tek başıma, kendi ellerimle onardım. Motor bloğunu yani. Mümkünse azizim, ben de böyle, usul usul, şefkatle onarılmak istiyorum. Önce çatlayan bölgem bir güzel temizlensin, hiç üşenilmesin, taşlansın, zımparalansın ki kaynak işlemine en mükemmel şekilde hazır hale gelebilsin. Ama her şey DIN normlarına ya da ISO standartlarına (bu saatten sonra hiç fark etmez, TS bile olur) uygun olarak *ehil kızlar* tarafından yapılmalı. Ama ille de AISC standartları kullanılacaksa, gönlümün Ida'nın Yeri'ndeki Ellen Finton ve Gracie Hammer'da ya da "tüm gün emilmiş bir lolipop"a benzeyen Alma Hatch'te olduğunu bilmenizi isterim. Sonra yaralarım uygun ortamda saklanmış en kaliteli dolgu elektrotlarıyla (döküm elbette), artık kaç paso gerekirse o kadar pasoda –ama her pasodan sonra mutlaka yeni bir yıkama yağlama işleminin ardından– doldurulsun. (Çay kahve molası serbest! Biz Türkler bu kadar katı disipline gelemeyiz!) Bir de cila niyetine bir kapak paso çekilsin. Bu durumda, eminim tahribatsız muayeneye gitmeme bile gerek kalmadan doğruca ısıl işlem fırınına gönderilebilirim. (Ama siz beni yine de o hastaneye de gönderin, oradaki arkadaşları ve muamelelerini hep merak etmişimdir.) İçyapımdaki atomlar en uygun boyuta, kristal yapıya ve faza ulaşana kadar, bünyemdeki, tüm yoksunluklarımın, tüm acılarımın nedeni kalıntı enerji tamamen tavlanıp yok olana kadar, bir ölü et erbabının bıçağı altında sinirleri itinayla temizlenen, dön denince dönen, yat denince yatan öfkesiz ve kaygısız mutlu bir sırt ya da bir but olma hayaliyle, saatlerce, belki günlerce fırında beklemeliyim. Bu konuda da arkadaşlar gereken çizelgelere bakmayı ihmal etmesinler. Her şey akademik bir kesinlik ve titizlikle yapılmalı. Söz konusu olan benim!

Daha ne isterim! Fırının içinde yeniden kristalleşebilmeyi ummaktan başka! Sonra biraz günışığı, bir bardak su. Bir de

keyif sigarası; eğer tutup elimden götürürseniz, elbette gölün kıyısını tercih ederim. Onun olmasa da, tanımadığım bir okurun gönlünde bir tortu, kutup çiçeğinin eldiveni biçiminde bir tortu bırakabilmek… Hepsi bu. Tüm hayalim işte bu! Biliyorum ey okur, "Ben onu yitirdim; sen hem ona sahipsin hem de bana."

Ama ben onu terk etmedim ki! Ben kimseyi terk edemem ki! En iyi motor yağlarını ona aldım. Karbüratör çatlaklarını tıkayan kimyasallar bile aldım. Ya ne oldu? "Yağmurun elleri" mi? Hayır. Eee! Ne peki?

Bizi ayıran bir başka kararnameydi…

“Nedir hâlâ alıkoyan bizi dönmekten,
En sevilenler çoktan dinlenmeye çekilmişler.”



Fotoğraf: *Al Calkins*, "Smoke"

"'Saint' adıyla tanınan Simon Templar'ın ölümsüz yaratıcısı Leslie Charteris bir hikâyesinde 'Solucanlardan Nefret Eden Adam'ı anlatır. Oldukça masum bir monomani dersiniz, değil mi? Büyük hata. Solucanlarla Mücadele Komitesi'nin kurucusu ve tek üyesi olan bu adam solucanları sadece yeryüzünden değil yerin altından da yok etme iddiasındadır. Oysa solucan tarım açısından yararlı olup gübre oluşmasını sağlar, en kalın killi toprakları bile havalandırır vb… Bereket versin 'Saint' bu işin peşine düşer. 'Saint' sayesindedir ki bugün hâlâ domates ve bezelye yiyebiliyoruz, ama kıl payı kurtulduk, zira anti-yersolucanı davasının bu militanı çok etkili bir zehir üretmeyi başarmıştı ve ilkin İngiltere'yi sonra da bütün dünyayı bu zehirle kaplamaya hazırlanıyordu."

*Jean Jacques Brochier*

## 8

***16 Kasım 2008.*** Memleketimizin güzide yayınevlerinin birinin çok değerli editörlerinden birisiyle yayınevine sunduğu dosyası üzerinde tartıştığı bir sırada, elindeki "Siz akraba evliliğinden mi oldunuz?" baltasını kendi edebi yaşantısının tam orta yerine bütün gücüyle indiren –hani dün gece rüyama gi-

ren!– bir arkadaşım var. (Başka bir yerde ve uzamda olsa, *mizah duyumunun* en parlak örneklerinden biri olarak işe yaraması kaçınılmaz olan bu kahramanca soruyu, bu durumda arkadaşımın bazı gizli güdülerle kasten sorduğunu düşünmemem için bir neden yok, ama aynı zamanda, onun artık ikiye bölünmüş bir adam olarak yaşadığını da biliyorum! Olsun. O şimdi Ariadne için iplik eğiriyor. "Beri yandan, içeriden evlenmenin, uygun gen bileşimi bulunduğu zaman, şampiyon yarış atları çıkardığı da bilinen bir gerçektir. Belki getto çocukları arasından hem ahmaklar, hem dâhiler çıkmasındaki neden budur. İnsan ister istemez Chaim Weizmann'ın vardığı yargıyı anımsıyor: 'Yahudiler de öteki insanlara benzer, ama daha çok benzer!'") O halde, bu fragmanın giriş cümlesini okuyan herkes çekinmeden gülümseyebilmeli. (Conchis'in kulakları çınlasın!) Kahkaha atacaklaraysa, hayır atmayın, demem doğrusu. Benim de birkaç kez esrar denemişliğim var. İlk keşif toplantısı hariç, bu deneyimlere ilişkin olaraksa, bir seferinde kapıldığım gülme krizinden başka dişe dokunur bir şey anımsamıyorum. Ben de bir editörüm, ama bu mesleğin içinde hasbelkader bulunuyorum. Günümün sekiz saati iş yerinde çalışarak geçtiği halde, günde iki bazen de üç pakete yakın sigara içiyorum. Eline kalem kâğıt yakışan ve kabaca bir hesap yapmayı becerebilen herkes, biraz da ayıksa, günümüz koşullarını düşündüğünde, sigara içmeye ya uykuda ya da işyerinde çalışırken devam ettiğimi kolayca hesaplayabilir. Tabii o zaman benim normal bir insan olduğumu var sayması ve tembelliğimi ya da uykusuzluğumu ihmal etmesi gerekecek. Editörlüğe başladıktan sonra, *apple* gibi anlamları gayet açık bazı İngilizce sözcüklerin kökeni hakkında tesadüfen öğrendiğim mitler yüzünden elimdeki acil işte geçen her elma sözcüğüne "acaba bu ne ola ki!" diye bakakalmaya ve olmadık sözlükler karıştırmaya başlasam da (bu meslek yüzünden denizaltı kelimesini ne şekilde yazmaya başladığımı bu kitabın okurlarının en az yarısı

duymak istemez!), ya da bir nota olan "do"yu "du" diye okumak gibi kökeni belli ki çocukluğumda saklı bazı özürlerim yavaş yavaş su yüzüne çıkıyor olsa da, bu normallik varsayımının doğru bir önkabul olduğunu söylediğim anda kendimi kendi elimle ya da ağzımla adli bir vaka yapmış olacağım ki bu da hiç normal bir davranış sayılmaz, dahası jurnalciliğin en tuhaf türüne girer: özjurnalcilik. Ama ben gerçekten de normalim, kimi zaman sağlıklı yaşama masalına inanacak, sabah evden çıkarken çantama hiç olmazsa bir elma atacak denli normalim. Elmayı yemeyi unutarak haftalarca çantamda gezdirmem ve nihayet çürümüş halini çöpe attıktan sonra mecburen ellerimi yıkamak zorunda kalmamsa, sadece çantamdaki kitapların ölmüş ama öfkeli yazarlarını ilgilendirir.

"*Nikon Sevast*. Gerçek geleceğe (çünkü bir de sahte gelecek vardır) doğru gitmek için en güvenli yol, en korktuğun yöne doğru gitmektir."

## 9

***17 Kasım 2008.*** 1999 yılının Nisan ayında, görünüşte T. S. Eliot'ın *Çorak Ülke*'siyle ilgili bir yazıya başlamıştım: "Çorak Ülke'de Suyun Anımsatmak ve Unutturmak İstedikleri." Yazıyı Benjamin'in *flanör* (*flâneur*) ve bununla yakından ilişkili olduğunu hissettiğim *léthé* kavramları üzerine kurmayı planlamıştım. Aklımda iki Léthé şiiri vardı: birisi Baudelaire'in diğeri Ezra Pound'un. Léthé bence, tam da bir "düşünür-gezer" olan flanörün gören gözüne göre bir kavramdı. Poetik algıyla örülmüş bir bakış açısı, bir görme biçimiydi. Aynı zamanda herkese göre de değildi, çünkü ırmak yine de ölüler ülkesinde akıyordu. Onun suyuyla yıkanmak, onun suyundan içmek, yani Léthé'den geçmek, bu yanıyla da şaire ve şiirsel uzama özgü muazzam bir soyutlamayı, bir ogrenin açlığını barındırıyordu. En başta yaptığım kurguda ağırlığı Pound'un Léthé'si oluşturacaktı; öyle ya, "demir tozunda ya da kuğu tüylerinde

gül gördüren" onun uykulu ırmağıydı. Ama yazıya gömüldükçe, şöyle bir değinip geçmek istediğim diğer Léthé'de, Baudelaire'in Léthé'sinde kalakaldım. O ana kadar sadece unutabilmeye duyulan insanca özlemi –lirik bir şekilde– vurguladığını düşündüğüm dizelerde müthiş bir ikilem keşfetmiştim. Anlamı aşikâr sandığım dizelerin kapalılığı, yazı/şiir beni teslim aldıkça çoğalıyordu. Yazı başka yataklardan aktıkça, dönüp dolaşıp bu iki dizeye varıyordum. Gözümü bu iki dizeye dikiyor, onları var eden sözcüklere ve harflere bakıyor, bakıyordum. Ama elimden sadece, dizelerin şaşırtıcılığını vurguladığım bir soru (ya da yaptığım açıklamaların fena halde yetersizliği) eşliğinde, dizeleri tekrar etmekten başka bir şey gelmiyordu. (Hiç durmadan bendeki ötekiden, bendeki –mesafeli– okurdan, edemeyeceğini bile bile yardım bekliyordum.) Keşfettiğim ikilemdeki mutlak anlam, yoğunlaşmanın bağışladığı anlık hissedişin içinde bir an görünüp kayboluyordu. Yazı yazmak hem bu anlama ulaşmamı sağlıyordu hem de onu elimden kaçırmamı… (Düşünmekten daha hızlı değilse bile, bir kuşa çarpacak kadar hızlı yazıyordum; yazı yazan kolum uyuşuyordu ve sık sık başparmağı –beş yıl önce– sırdaş bir taşa dönüşmüş sol elimle sağ kolumu ovalıyordum.) Tam bir deneyimdi; yazınsal, dahası düşsel bir deneyim. Benjamin'in "Proust" denemesinde Penelope'nin tülüyle açıkladığı, esrar kitabında da –başka bir açıdan– Ariadne'nin ipliğiyle değindiği rüyayı anımsama metaforu gibiydi (bütünü aynı anda hem ören hem de söken çaresiz bir edim!): uyandığımızda avucumuzda kaldığını hissettiğimiz ama uçlarından tutup çekmeye, yani anımsamaya çalıştıkça elimizden kaçan mecalsiz iplikler. Ama daha önceki deneyimlerimden biliyordum ki, akustiğin karmaşasını tek bir noktaya odaklayabilmek, bu karmaşanın içinde cesaretle savrulmakla olasıydı. Üstelik bu kez aradığım şeyi de biliyordum. Dahası, "Eğer insan kişilik sahibiyse, aynı deneyimi tekrar tekrar yaşayacaktı." (Nietzsche'nin kulakları çınlasın!)

"Ayların bu en zalimi" boyunca yazıyla ilişkim aynı yoğunlukta devam etti, "Çorak Ülke'de Suyun Anımsatmak ve Unutturmak İstedikleri" çoğaldıkça çoğaldı; ama ben hâlâ, yoğunluğun Baudelaire'in dizelerindeki anlamı yakalamama (ya da daha önce bir an için yakaladığım anlamı anımsamama) yetecek kadar keskinleşecek bir anı kolluyordum. Takmıştım bir kere, dert edinmiştim. Peşinde olduğumsa, okurun çoktan tahmin ettiği o daha da çaresiz şeydi: irade dışı bir anımsatıcı. Neler koklamadım, bir bilseniz! Ah ben bir zavallıyım! Bir sabah, yine masanın başında uyuşan koluma inat sular seller gibi yazarken, yazıya tüm varoluşumla teslim olmuşken, anlamın bir kez daha sahihleştiği benzer bir an geldi. Beni iyiden iyiye korkutmaya başlayan bu dizeleri çaresiz yine tekrar edeceğimi sanırken, ne yaptım biliyor musunuz? Gülmeyin! Tutup bir bardak su içtim. Uyuşmuş elimle! Su sanki belleğimin karanlık ve kararsız köşesine bir fener tutmuş, [henüz bir çocukken insanı büyüttüğüne gerçekten inandığım öğlen uykularının birinden uyanır uyanmaz, gözlerini gözlerime dikmiş bana bakan ama tanımadığım, "benden uzaklarda, adı sanı ve hiçbir işareti de olmayan küçük bir mezarda (…) yattığını gördüğüm" gövdesiz bir sol el yüzünden kapıldığım korkuyla birlikte] Baudelaire'in –ikilemindeki ya da tereddüdündeki gizli– korkusunu da bir an (o an) için aydınlatıvermişti. Ama yetmişti. Gerçek bir anımsayıştı ve anımsadığım şeyin sahihliğinden hiç ama hiç şüphem yoktu. (Ah, Su! Dert ortağım benim!) Yazı uzamındaki katıksız yoğunlaşma, şairin imgelerini örten tülü çekivermişti. ("Hakikat bizden kaçamaz!") Geçmişin uçucu imgesini, ama tetikte bekleyen bir bakarkeş olduğum için, *o ana* en benzeyen anda yakalayıvermiştim. *Bakışın* karşılığıydı bu keşif. Eksiksiz mutluluktu. Tahmin edersiniz ki, yazıyı bitirmiştim. Bundan sonrası sadece kalan evrakın kâğıda geçirilmesinden ibaretti. Her yerde, otobüste vapurda, meyhanede sırhanede, herhangi boş bir vakitte yapılabilecek tür-

den bir amelelik! Ertesi gün, Matmazel'e atladım ve doğruca komşu ormanın bir hazine değerindeki kütüphanesine gittim. Yazdığım yazılar/kitaplar için görsel malzeme toplamak amacıyla, bazen de sırf yalnızlıktan bu mabede o zamanlar sık giderdim. Baudelaire'le ilgili bir kitap karıştırırken o resmi gördüm! Anımsadığım şeyi İtalyan ressam Cesare Bacchi 1930 yılında resmetmişti: "Jeanne Duval et Charles Baudelaire." Heyecanımı tahmin edebilir misiniz? Tam olarak altmış dokuz yıl önce yapılmış bir resmi *anımsamıştım*. Resmin konu ettiği deneyimse, şairin Jeanne Duval'le (metresi, sevgilisi, esin perisi kadınla) 1842 yılında tanıştığını düşünürsek, hiç yoksa yüz elli yıl öncesine aitti. Aman Tanrım! Hatta, vay canına!

"*Samuel Kohen*. Bir tabağın üstündeki, damga mumuna batırılmış kalemle yazılmış yazıda, çabuk ve basit bir biçimde nasıl uyanılabileceği anlatılıyordu: 'Yazı yazmanın kendisi doğaüstü, tanrısal ve insani olmayan bir edim olduğundan, tamamen uyanmak için herhangi bir sözcüğü yazmak yeterlidir.'"

## 10

***18 Kasım 2008, sabah.*** "Küçük bir çocukken, televizyondaki bir dizi filmde komiserin yüzünü 5 rakamına benzetirdim. (Beş rakamının neye benzediğini, anlattığı bir masaldan sonra babam kâğıda çizip göstermişti.) Ne zaman televizyonda bu dizi oynasa, aynı komiser ekrandan bana bir 5 rakamı gibi bakardı. Onu başkalarının da benim gördüğüm gibi görüp görmediğini merak ederdim. Sormak için cesaretimi toplamam uzun zaman alsa da hayal kırıklığım ani ve kesin olmuştu. Nesnelerle aramdaki ilişkinin bana yaşattığı benzer deneyimler çocukluğum gibi geçip gitseydi, nesnelerden harflere/sözcüklere nüfuz etmeseydi, bunu burada yazmazdım. Asıl büyük hayal kırıklığını ilkokul birinci sınıfta yaşadım. Sınıfın – muhtemelen okulun da– en geç okuyan öğrencisiydim. Harf-

ler çok karışıktı ve nedenlerle doluydu! Harflerde herkesin gördüğünü görmeyi, herkesin anladığını anlamayı ben de çok istiyordum, ama sanırım çok bakmıştım ve hâlâ sadece bakıyordum. Tam umutsuz bir vaka olduğumu düşünmeye başlamıştım ki, bir sabah öğretmenim beni çağırdı ve karatahtanın önünde göğsüme kırmızı kurdeleyi taktı. (Perihan Hürmeriç'in kulakları çınlasın!) Hayatımdaki ilk en sevinçli ve her nasılsa –inanın hiç unutmadım!– en kederli andı. Sevinçliydi çünkü herkes gibi ben de yepyeni bir ülkeye adımımı atmıştım. Ama bu durum bakmanın antik işlevini gözlerimden silemedi. K hâlâ saksıda iki mazıydı benim için – ve tüm küçük ü'ler, i'ler ve ö'ler, lego oyuncaklarımın en değerli joker parçaları. Ama eskiden iki saksı arasında bir asma köprü olan birkaç i, ö ve ü, şimdi artık Kwai Köprüsü'ydü…"

"*Liber Cosri*. Halevi gibi o da ünlülerin alfabenin ruhları olduğunu ve dolayısıyla, yirmi iki ünsüzün her birinin üç ünlü hakkı olduğuna inanıyordu. Okumak, uçan bir çakıl taşına çakıl taşı atmaktır, ünsüzler çakıl taşları, ünlüler de bunların hızıdır. Ona göre Tufan sırasında Nuh'un gemisine yedi rakam da yüklenmişti; bir güvercin görünümü altında yüklenmişti bu rakamlar, çünkü güvercin yediye kadar saymayı bilir. Bu rakamları yazarken ünsüzler değil, ünlüler kullanılıyordu."

## 11

***18 Kasım 2008, akşam.*** Üniversitede asistanlık yaptığım yıllarda (babamın emekli maaşıyla) hurda bir otomobil almıştım. Bir Yahudi Mercedes'i. Aynı ormanda çalışan gerçek bir akademisyenin otomobiliydi. Adını koydum: Matmazel. İnanmazsınız, memeleri bile vardı. Göbekten vitesliydi. Yürürken kıçını başını sallıyordu. Tam sevdiğim gibi! Aldığımın daha ikinci haftasında şasisi düştü. Hurdacılar sitesinden yedi buçuk liraya çıkma bir şasi aldım. Aynı gün şasiyi aldığım yere beş liraya geri sattım, çünkü Matmazel'i onaracak usta orijinalini

daha çok beğenmişti. Ustayla birlikte Matmazel'in omurgasını bir güzel tamir ettik, bagajındaki delikleri de kaynaklayıp yamadık. Benim yevmiyemi düşünce otuz lira da ustaya verdim ve aynı günün akşamı sevgilisine kavuşmuş bir adamın sevinciyle yarısı toprak altındaki evimin yolunu tuttum. Sık sık ön camındaki dikiz aynası kucağıma düşerdi, yapıştırırdım. Aynanın hemen üzerinde, camla metali birleştiren lastik şeridi ve çevresini macunlamam gerekirdi çünkü yağmurlu havalarda su sızdırırdı. Yolda giderken durduk yerde ön sağ kapısı açılıverirdi; kilidi söker, tamir eder ve yeniden takardım. Birkaç gün idare ederdi. Sisli havalarda astımlı bir sevgili gibi boğulurdu, hemen yolun kenarına çekip kaputunu açar, sakinleşmesini beklerdim. Yavaş yavaş birbirimize alıştıkça en mahrem yerlerine dokunabilecek güveni de kazandım. İkimizin birlikte onarılmadığı gün geçmiyordu. Varlığı olağanüstüydü, yaşatıcıydı. Demem o ki, bütün zahmetine rağmen, Matmazel'i onarırken ve onun içindeyken huzur buluyordum. Birbirimize çok benziyorduk, sanki birbirimiz için yaratılmıştık! Bir gün ormandayken, yanına döndüğümde ön camına yapıştırılmış bir not buldum. Beş santimetreye yedi buçuk santimetre ebadındaki sarı bir *post-it*'e mor *Stabilo*'yla yazılmıştı: "Böylesine anlamsız bir koşuşturmanın yaşandığı dünden kalma günde, Matmazel'in güneşten ısınmış güzelim göğsüne yaslanıp iki soluk almak ne hoş. Haftaya görüşürüz." Şu an düşündüm de, sanırım sapsarı bir sonbaharın sıradan bir cuma ikindisiydi! (Gece gece çanını çalan Doktor'un kulakları çınlasın!) "ABD'de tüm şiddetiyle süren ekonomik kriz yıllarında, rüzgârdaki bir yaprak gibi eyaletten eyalete sürüklenen Frank, güzel Cora ve kendinden yaşça büyük kocası Nick'in işlettiği küçük bir lokantaya gelir. Nick'in acıyıp yer gösterdiği genç adam Cora'yla tutkulu bir ilişki yaşamaya başlar. Aşktan gözleri kör olan sevgililer Nick'i öldürüp hem özgürlüklerine hem de sigortadan gelecek yüklü paraya sahip olmaya karar verirler. Ancak hayat sürprizlerle

doludur." "Tutkularla gerçekleştirilebilen her şey akılla da gerçekleştirilebilmelidir. Elbette kurulu siyasal rejimler, ideolojiler, din ve ahlak sistemleri aklın herkes tarafından özgürce kullanılmasına izin verirlerse!" (Ulus Baker'in kulakları çınlasın!) Bence her çatlağı değerlendirmeli insan! Bir filmi izlerken bile, hatta sıçarken… "Özgürlük anlam katabilmektir. Susmak akıp giden hayata itirazdır; çığlıklar içindeki ruhumuza da intihar…"

"*Yusuf Mesudi*. Yüzyıllar önce bir Hazar manastırında Mukaddesi el sefer adında bir keşiş yaşıyordu. Kendisinden başka on bin bakirenin yaşadığı bu manastırdaki dinsel görevi, bütün bu rahibeleri döllemekten ibaretti. Ve sayısız çocuğu oldu. Ölüm nedenini biliyor musun? Bir arı yutmak. Ve nasıl öldü biliyor musun? Ölümü on bin kat arttığından, aynı anda on bin biçimde. Çocuklarının her biri için bir kez öldü. Gömmeye gerek kalmadı keşişi. Ölümleri onu o kadar küçük parçalara ayırmışlardı ki, yalnızca bu hikâye kaldı ondan geriye. Kadınların ölümü ve dişi soya gelince; şimdilik söz etmeyelim bundan – onların ölümlerinin, erkeklerin ölümleriyle hiçbir ilgisi yoktur ve onların yasaları başkadır."

## 12

***19 Kasım 2008.*** Çocukken ismimle çağrıldığımı pek anımsamıyorum. Mahallemizdeki bakkalın çırağı, dört numaradaki komşumuz, öğretmenlerim ve hatta anne ve babam bile, "aynılığı gerçeklikten bir *bakışta* çekip çıkarmanın" zorluğundan olsa gerek, işin kolayına kaçarak bana (hep demeyeceğim ama) çoğu kez "ikiz" diye seslendi. Hatta bir gün ikizimle birlikte bahçede seksek oynarken, dört numaradaki komşumuzun her ikimize birden aynı isimle (kardeşimin adıyla) seslendiğine (ki bunu da çok sık yapardı) tanık olan karısı, adamı saflığından ötürü bir güzel haşlamıştı. Bunu o zaman umursamıyordum, dahası bir sıfatla ya da ikizimin adıyla çağrılmaya alışmıştım.

[Sanırım onun ismi hafızada daha çok kalıcı; zaten benim ismimin de yarısı su! Ayrıca bir İsveç atasözünün dediği gibi, "Çok sevilen çocuğun birçok adı vardır." Tıpkı Bay Kulübe'nin, Hey-Sen'in, Gel-Buraya-Çocuk'un, Yolu-Donundan-Taşan'ın ya da Lanet-Kafası-Gidik'in Şoşoni dilindeki adının "Duivichi-un-Dua" olması gibi.] Size şimdi burada kişinin ön adının –metafizik!– öneminden Benjamince söz edecek değilim. Ama kısacık bir ek yapmak ve metallerin iç dünyasındaki *fiziksel* bir doğrudan/gerçeklikten insanın gündelik yaşantısına bakıp, kişinin toplumsal hayattaki deformasyonunun adıyla birlikte başladığını ve –kavramın malzeme mühendisliğindeki mutlak anlamı yardımıyla– bu kaçınılmaz deformasyonun ona aynı zamanda bir "form" verdiğini, böylece bir "direnç", yani "yaşama direnci" kazandırdığını izninizle söylemek istiyorum. Yine de, çocukluğumun geçip gittiği bir yaşta, bir gün sokakta tek başıma yürürken adımı unutmamın (belki de karıştırmamın) kısa bir an için de olsa yaşattığı dehşetli çaresizliği hissedebilmeniz için aynı deneyimi yaşamış olmanız gerekir. Deneyimin bilgisini şiirsel söz dışında aktarmanın yolunu bilmiyorum. Ya da: "Ağzında lokma bulunan kimse adını söyleyemez ve adını söyleyen kimse lokmasını acı kılar." Ama kuşkusuz, gökteki kapkara bulutların patlamadan önce günlerce sıkışmasına benzer bir yoğunlaşmayla, uzak/benzemez olanı yaşantıya yaklaştıran/benzeten ve derinliğini bakışa borçlu bir düşünme edimiyle, bir bakarkeş, bir düşünkeş olmakla, yaşanmamış bu/bir deneyimin eşiğinden atlanabilir. Bu da "yaşantı" demektir ve deneyimin dışından onu anımsayan kişiye katacağı fazlalık da adeta yüce bir şeydir!

Benjamin kadar "deneyime" vurgu yapan, yaşamın her anının özgül bir deneyim olarak yaşanmasının olanaklarını, "masalların ve çocuk kitaplarının vaatlerine sözcüğü sözcüğüne inanan" bir çocuğun ciddiyetiyle araştıran bir başka yazara rastlamadım. (Adorno'nun kulakları çınlasın!) Bir öğrenme bi-

çimi olarak deneyimde onun en çok önemsediği eyleminse "bakmak" olduğunu düşünüyorum. Benjamin için bakmak büyüleyici ve yetkinleştirici bir edimdir: "Görüntü idealardan önemlidir çünkü bir görüntüden bin bir ideaya ulaşmak olasıdır." Nesnenin tinsel diline ortak olabilmenin, bu dili anlayabilmenin, bu dilin sahibiyle iletişime geçebilmenin önkoşuludur bakmak. Onun, henüz yirmi bir yaşındayken, adeta bir "Yangın Alarmı" verircesine, "'Güzelliğe yönelik romantik arzu, gerçekliğe yönelik romantik arzu, eyleme yönelik romantik arzu'nun modern kültürün 'aşılamaz' kazanımları olduğunu ilan ederek yeni bir romantizmin doğuşuna çağrıda bulunduğu ilk makalelerinden biri olan *Romantik*'ten" (1913) başlayarak, "birbirinden çok farklı üç kaynaktan (Alman Romantizmi, Yahudi Mistisizmi ve Marksizm'den) beslenen ve –görünürde– birbiriyle bağdaşmaz [?] bu üç perspektiften hareketle, bunların birleştirilmesini veya eklektik bir 'sentezi'ni değil fakat derin bir özgünlük taşıyan yeni bir kavrayışın icadını" ortaya koyduğu son metni "Tarih Kavramı Üzerine" tezlerine (1940) kadar, güya bir sistem oluşturmayan, fragmanlar halinde bölük pörçükmüş izlenimi veren yazınsal çalışmalarındaki –bu son *Opus Magnum*'daki– bilinçli seçiminin, bütünü alabildiğine parçalayan, görüneni muazzam bir şekilde soyutlayan bakışla ve sadece bu yolla edinilen bin bir düşünceyle girift bir şekilde ilişkili olduğunu düşünüyorum. Öyleyse nasıl bir bakış? Bakışı, zaman dahil (hatta özellikle ve öncelikle zaman dahil) hiçbir olguyla henüz koşullanmamış olduğundan, hayat denilen kuşatıcı bütünü –aslında doğası gereği– "akustik" biçimde algılayan ve her anıyla şaşırtıcı bulduğu bu karmaşadan/kamaşmadan kendi anlamlarını "yaratan" bir kâşif çocuğun bakışıdır bu. Yani, en saf söyleyişle, poetik bir bakış. Çocukken belki zararsız olan, (kuşkusuz zararları ebeveynlerce engellenen ve böylece köreltilen) poetik bakma yeteneğinin, yetişkin bir insanda nasılsa benzer bir saflık ve inatçılıkla sürü-

yor olduğunu –haksız sayılmayacak bir kuşkuyla bile olsa– varsayabiliriz. Ama gerçekte çoktan yitirilmiş bu tümlüklü algının kişinin sosyal yaşantısı içindeki yabancılaştırıcı, dahası ("çileci" bile değil) imha edici etkisini hissedebilir miyiz? Bu bence hiç kolay değil! Bunu hissedebilmek, bir nesneye/şeye onu kaybetmeyi göze alacak kadar indirgeyici/soyutlayıcı bir bakışla olasıdır. Poetik bakış işte budur! Soyutlanan ve nihayet kaybedilen şey "anlam"dır. İsimsiz kalmak denli korkutucu! Ne var ki, şiirin muazzam bir kısaltma olarak tanımı, ister istemez bunu gerektirir. Hiç kuşkusuz, (en kusursuz biçimiyle Blanchot'nun vurguladığı) şiirin bu yok edici gücü Apollonvari bir dengelemeye muhtaçtır ve bu dengelemelerin her türü elbette bir yanılsama da olabilir. Tıpkı bakılan şeyde görünenin kendisi gibi! Ama bir tür şiirsel deneyimin herkes için olanaklı olduğuna –kuşkulu bile olsa– inanmak, anlamın herkeste aynı anlama gelebildiği kuşatıcı bir *poetik an* vaadini sürüncemede bırakacaktır. Ve her birimiz, hayatın insana daha yaraşır biçimde yaşanabileceğine duyduğumuz özlemle, böyle bir deneyimin gerçeklik payını araştırmaya mecburuz. Kaldı ki tek başına Benjamin'in deneyimi, bunun olanaklarını fazlasıyla içerir ve anımsatır: Yeniden yeni bir biçimle kristalleşecek olan şey (ki bu şey *bütün* bir şeydir), yitirilmiş anlamdan başka bir şey değildir. Kaybetmenin (gizli) amacı, bulmaktır…

Benjamin külliyatına hangi kapısından girerseniz girin, metnin esrarlı kapalılığında dolaştıkça izleniyormuşsunuz duygusuna kapılırsınız. Eğer korkmaz da bu labirentte yolunuza devam ederseniz, şeylerin bakışlarının hep bir ağızdan konuştuğunu, bağırdığını duyarsınız. Geçmişten, şimdiden ve belki gelecekten gelerek bulunduğunuz yere doğru akan uğultulu ırmakların içinde boğulan, yüzen sayısız insan, hayvan, nesne, gölge, yaşantı, deneyim: mutlak bir parçalanmanın resmi. Alman Barok Draması üzerine olan ve büyük yoğunluğu alıntı-

lardan oluşan alegorik çalışması *Alman Yas Oyununun Kökeni*'nde, kuşatıcı ve çıkışsız bir biçimde şöyle der Benjamin: "Hakikat akustik bir fenomendir." Ama bu onun kavranılamayacağı anlamına gelmez. "Hakikat, elbette, anlaşılan, anlaşılabilen bir şeydir; ama, *bu anlama* işi poetik bir fenomendir ve yalnızca poetik düşünme yeteneği ile idrak edilebilecek bir şeydir." (Ünsal Oskay'ın kulakları çınlasın!) Ve kişiye kutuplarda dolaşan sinekleri görebilme yeteneği kazandıran bu çok özel armağan (Borges'in kulakları çınlasın!), kesinlikle tehlikeli bir iştir: "Devingenlik, gelişme, özgürlük gibi insana ait ortalama dünyayı oluşturan her şey, Benjamin'de şekilsizlik ve öznesizliğe varan bir çözülme ile tüm doğal düzenin elinden alınan adalet içinde eriyip dağılır. Benjamin'in felsefesi bu çözülme nedeniyle aslında insanlık-dışıdır: İnsan, kendinden kaynaklanan ve kendi için var olan bir varlıktan çok Benjamin'in felsefesinin sahnesi, yeridir. Bu konunun yarattığı dehşet belki de Benjamin'in metinlerinin en derin zorluklarını tanımlar. (…) Benjamin'de kurtarıcı olan, gerçekten de tehlikenin olduğu yerde ortaya çıkar."

"*Lexicon Cosri*. 1692'de, Engizisyon Daubmannus'un yayınını imha ettirdi, yalnızca zehirli nüsha ve ona eşlik eden gümüş kilitli nüsha kaldı. Sansürden kurtulabilmişlerdi. Böylelikle, yasak sözcüğü okumaya cesaret eden boyun eğmemiş ve inançsız insanlar, ölümcül bir tehlike karşısında buldular kendilerini. Kitabı açan anında felçleniyor, kendi yüreği kendisine bir iğne gibi batıyordu. Okuyucu dokuzuncu sayfadaki şu sözcükleri okuyunca da ölüyordu: *Verbum caro factum est*. Denetim nüshası zehirli yapıtla birlikte okunduğu takdirde, ölümün yaklaştığı anın bilinmesine olanak veriyordu. Bu denetim nüshasında aşağıdaki açıklama yer alıyordu: 'Hiçbir acı duymadan uyandığınızda, biliniz ki artık canlılar dünyasında değilsinizdir.'"

## 13

***20 Kasım 2008.*** Benjamin'deki en olağanüstü durumlardan biri de, onun "geciken sonsuzluğun bir parçasından başka bir şey olmayan zamanı" kavrayış biçimidir. Aslında onun kavramlaştırdığı her şey, çok farklıymış gibi dursalar da, planlı/ayrılmaz bir bütünün parçalarını oluşturur – aynı şeyin başka bir mesafeden ve açıdan görünen yüzüdür. (Bu bakış, kâh sokaktaki oyuncakçının vitrininden içeriyi seyreden çocuğun, kâh bir dağın zirvesinden dünyaya bakan kar leoparının, kâh bir çiçeğe kapanmış emen arının bakışıdır.) Benjamin'in felsefesine poetik bakış/algı öylesine nüfuz etmiştir ki, şiirsel uzamın en ayırt edici özelliği olan *hız*, birbiriyle bağdaşmaz görünen her durumu, olguyu, bakış açısını aynı çerçevenin içinde –göründüğü anda– durağanlaştırır. Şairin kolaylıkla gördüğü/keşfettiği benzerlikler, iç içelikler, *poetik anın* dışında kronolojik hatalar, birbiriyle bağdaşmaz olgular/perspektifler gibi durur. (Onun tarafındaysa, çağlar boyunca hazırlanan/biriken her şey *poetik anın* içinde sunulmuştur; *zahmetsizce* görür/işitir/alır: "Bir şey söylemesine gerek yoktur!") Benjamin'i her çağda anlaşılmaz, ulaşılmaz ve bir o kadar şaşırtıcı, büyülü yapan da, yapacak olan da, bu muazzam zahmettir: *poetik anın/uzamın anakronizmi*. Poetik uzamda görünür olan, birbirine eklemlenen anların çağaşımını kavrama yeteneği! [Bu tür bir algılama yeteneğinin zahmeti, sadece ve sadece, deneyimi *poetik anın/uzamın anakronizmi* içinde yaşayan kişide "zahmetsizliğe", başka bir deyişle, yaşamın büyüleyici gerçek bilgisine evrilebilir. Bu bilgi, yani deneyimin nihai bilgisi, bir keşiftir! Ne yazık ki, zamanı geldiğinde tek tek her insandan özgün bir çaba, açlık, tutku ve cesaret gerektiren bu keşif, öncesindeki yolculukta insanlığın trajedisini de kuşatır. Her çocuk, babasını yaşlanınca anlar! Dellwood'un dediği ama henüz Türkçede demediği gibi: "*Bilginin kavrayışa dönüşmesi*, hissedilecek her şeyden daha güzeldir."]

Tıpkı "dili deforme ederek kullanım dışı bir dili yaratırken, gerçekte, ulaştığı yeni dilin ne denli saf, yalın, anlaşılır olduğunu, *geçmişte bir yerde işe yaradığını ve gelecekte bir yerde de kullanılabilir olacağını bilen*, hissedişten ya da sezgisel kavrayıştan öte(de) bir bilgi çeşidine [şiirsel uzamın içinde] sahip olan" şair gibi, bir flanör ya da bir devrimci de, her an tetikte/uyarılmış olan bekleyişi içinde, tarihin sadece tek bir an görünüp kaybolacak olan uçucu imgelerini yakalama şansına kavuşabilir: O an, içinde, Spartaküs isyanının kaldığı yerden devam edebilme şansına kavuşacağı otantik anı barındırır. Benjamin'in, o zaman olduğu gibi bugün de birçoklarına hâlâ fazla mistik, çokça gerçeküstücü bir söylem gibi gelen, "tarihin akışını durduran otantik bir an olarak *şimdinin zamanı*"na yaptığı muazzam vurgu, en çok Marksistlerin omuzlarına, tarihsel süreç boyunca ezilmişlerin, kınanmışların, haksızlığa uğramışların ve unutulmaya terk edilmişlerin öncelikle hatırlanmasının kefaretini yüklemekle kalmaz, aynı zamanda onlara bu kefaretin nasıl ödeneceğine dair, devrimci bir yöntem olarak esinlenmeleri ve kullanmaları için şiirsel bir deneyimi de miras bırakır.

Benjamin bence kendi olağan/gündelik bakış açısının bir sınaması olarak düşündüğü esrar deneylerinden 29 Eylül 1928 Cumartesi tarihli dördüncü deneyi hikâye ettiği *Marsilya'da Esrar*'da, kavrayışının farklılığını *ilk ağızdan* vurgular. Bu, birçoklarının es geçtiği ya da yanıldığı, *yazarın anlaşılma kaygısıdır*: "'Richard, dünyada aynı türden olan her şeyi anlayan genç bir adamdı.' Bu cümle beni çok sevindirmişti. Onun sayesinde şimdi, bu sözün daha önceden benim gözümde taşıdığı politik ve rasyonel anlamı, bir gün önce yaşadığım deneyimin bireysel ve büyülü anlamıyla yan yana getirebiliyorum. Anladığım kadarıyla Jensen'in cümlesi, kendine özgü olanın bugün sadece ince ayrımların içine hapsedildiğini, şeylerin – hepimizin bildiği gibi– tamamen mekanikleştirilip akılsallaş-

tırıldığını söylüyordu; oysa benim dünkü kavrayışım tümüyle farklıydı. Çünkü ben sadece ince ayrımları görüyordum, ama bunlar aynıydı. Önümdeki yaya kaldırımıyla ilgili mahrem düş(ünce)lere dalmış yürüyordum ki, üzerine sürdüğüm bir tür merhem (sihirli bir merhem) sayesinde kaldırım, *tam da* bu taş haliyle, Paris'in bir kaldırımı da olabilirdi pekâlâ. Çoğu kez ekmek yerine taşlardan söz ederiz. Bu taşlar benim, her yerde, her ülkede aynı olan şeyleri tadabilmek için üzerlerine aç bir kurt gibi saldıran hayal gücümün ekmeği *idi*. Burada, Marsilya'nın bir sokağında, esrardan sarhoş olmuş halde oturuyor olmanın sınırsız kıvancıyla düşündüm: Bu akşamki sarhoşluğumu kiminle gerçekten paylaşabilirdim ve bu insanların sayısı ne kadar azdı; esrar hep var olacağından, hep sadık kalacağından, beni bekleyen talihsizliklerden, beni bekleyen yalnızlıklardan korkmak konusunda nasıl da acizdim. (…) Ama yalnızca tanıdık yüzler yoktu. Sarhoşluğumun en yoğun evresindeyken iki figür (yurttaş mı desem, serseri mi, bilmiyorum?), 'Dante ve Petrarca' olarak yanımdan geçip gittiler. 'Tüm insanlar kardeştir.' Böylece, artık peşinden gidemeyeceğim bir düşünce silsilesi başladı. Ama bu zincirin, beni muhtemelen hayvanlarla ilgili imgelere sürükleyen son halkası, kesinlikle ilki kadar sıradan değildi." Birlikte afyon içtikleri arkadaşı Jean Selz de, tipik bir Benjamin farklılığı dediği bu duruma "Walter Benjamin'in Deneyi(mi)"nde çok haklı ve kederli bir katkı yapar: "Bana kalırsa (ki sanırım böyle söylemekte haklıyım), Benjamin'in ilgilendiği, bir şeyle başka bir şey arasındaki kusursuz benzerlik değil, tek bir şeyin aynı anda farklı yerlerde olabilme olasılığıydı. Tipik bir Benjamin farklılığı olan bu durum, onun 'Marsilya'da Esrar'da Danimarkalı yazar Johannes Jensen'den alıntıladığı cümleye (…) ve bu cümlenin kendisinin de farkına vardığı bir şeye 'benzer bir şey söylüyor gibi görünmesine' neden özellikle dikkat çektiğini de açıklar."

"*Dr. Ebu Kebir Muaviye*. Onlara bakarken, kendi zamanının ve onların zamanının, geçmiş yüzyılların eskimiş bir anını bir malzeme gibi kullandığını düşünüyordu. Çünkü geçmiş, beslendiği şimdiki zaman içinde hapsolmuştur, ve başka gereç yoktur. Geçmişin, çeşitli binalar için kullanılan taşları gibi, yüzyıllar boyunca tekrar tekrar kullanılmış bu sayısız anları, eğer dikkatle bakmasını bilirsek, Vespasianus döneminin bir altın parasının pazarda belirlenmesi ve saptanması gibi, bugünümüzü açık seçik belirleyebilirler…"

**14**

***23 Kasım 2008.*** Mekân, her şeyden önce bir referans noktasıdır. Saat 16.00'da sinemanın –ya da eskiden sinema olan kebapçının– önünde buluşalım dediğimizde, hem mekân hem de zaman gündelik algının somut ve tamamen *ayrı* iki boyutudur ve birbirlerine birer köle gibi hizmet ettikleri sürece bir iç içelikten söz edilemez. Mekânın mevcudiyetinin bir başka –ve asıl– önemi, anımsatıcı işlevidir. Anımsattığı, zamanda tanıklık ettiği bir olaya, yaşantıya/deneyime, bir ana ya da anlara karşılık gelir. Bu mekân günün birinde ortadan kalktığında ya da kaldırıldığında, belki hemen değil ama bir süre sonra anımsatıcı gücünü yitirmeye, *uzamsallaşmaya* ve zamanın toprağına katışmaya başlar. (Bay falanca şu tarihte falanca kentte doğmuştur ve şu tarihte öldüğü ev sonradan yanmıştır ya da müze yapılmıştır dediğimizde, mekânın zamanla kurduğu kölelik ilişkisi aslında gevşer.) Ne var ki, yaşanılan anlar sonsuza kadar yerli yerinde durmaya devam edecektir; bir şiirde, bir öyküde somutlanmış ya da fotoğraflara ve mekânlara nüfuz etmiş olarak, ama çoğunlukla ve sadece zamanın esirgediği yaşantılar biçiminde…

En hafif söyleyişle zamandan esirgenmiş haliyle Paris kenti, Baudelaire'in –ve Gerçeküstücülerin– "Bir balığın tüm mimik ve jestlerine sahip göz"lerinde hiç durmadan, an be an başka-

laşır. Adeta her bakışta yeniden kristalleşir. (Bu *hızlı* bakış altında, ince ayrımların üzerine düşen ışık benzerliği aydınlatıyorsa, bütün de pekâlâ parçalarda görülebilir.) Baudelaire, *Yapma Cennetler*'in esrar deneyimini anlattığı bir yerinde, bakışının bütünüyle *alegorik bir bakışa* dönüştüğünden söz eder. Ne var ki, "şiirin en eski ve en doğal formlarından biri, en *tinsel* sanat formu olan alegorinin kendi meşru egemenliğine yeniden kavuşması, sarhoşluğun aydınlattığı bir zihinde" gerçekleşir. ("Sarhoşluğun aydınlığı" bile yeterince kafa karıştırıcı! Aslında, deneyime muhtaç!) Benjamin "alegorik parçalanma"yı açıklamak için müzikten ve Baudelaire'den yararlanır: "Esrarın etkisi altındayken dinlenen müzik Baudelaire'de şuna benzer: 'Şiirin tümü, yaşamla dolup taşan, canlanmış bir sözlük gibi beyninize girer.'" Şiirin müzik denli soyut hale geldiği (ki müzikten daha soyut bir sanatsal form düşünemiyorum), "imgelerin birbirine tam olarak nüfuz ettiği" anda bütünüyle *anlama* karşılık gelmesi, poetik uzamda edinilen *bilgi* çeşidinin en şaşırtıcı ve ayırt edici, dolayısıyla da deneyime muhtaç yanını oluşturur. (Nietzsche'nin kulakları çınlasın!) Dış dünyanın (her şeyin her şeye benzeyebildiği/dönüşebildiği, her şeyin her şeyle *zahmetsiz bir coşkunlukla* ilişkilendirilebildiği bir biçimsizlik) tam bir 'amorf' yapı olarak algılanmasını sağlayan ve sadece mekânları değil, (Jean Selz'in de fark ettiği gibi) anları da iç içe geçiren şey, *balıkgözü*nün muazzam kapsayıcı bakışıdır: poetik bakış! (Dönüp dolaşıp mecburen aynı yere geliyoruz.) Çünkü, poetik bakış da mekânı (hatta zamanı) *uzamsallaştırır*, ya da uzamsallaşmış mekânı (hatta zamanı) somutlaştırır.

Benjamin'in Baudelaire, Paris kenti, Gerçeküstücülük ve esrar yazılarındaki alt-metinlerden biri, mekânın *uzamsallaşmış*, zamanın köleliğinden azat olmuş ve böylece zamana nüfuz etme yeteneği kazanmış biçimidir. Buradaki özne, dindışı aydınlanışın örneklerinden biri dediği, mekânın/uzamın dilini ve gizini çözen flanördür. Sadece kentin kalabalığında, on do-

kuzuncu yüzyıl Paris'inin caddelerinde ve kendisini evinde gibi hissettiği pasajlarında değil, ebedi yasına ortak olduğunu hissederken onun gibi dilsizleşmek de isteyeceği "Düzensiz Kırlar"da da dolaşan, *bitkilerin hışırdadığı yerde bile kederli bir müzik*, "Ağlayan Çayır"ların ağıtını işiten, ama bu ağıt –iç mekânlara da nüfuz etmiş olan– uzak zamanlardan ve yerlerden, tarihin unutulmuş trajedilerinden yankılanan iniltileri daha da tizleştirdiğinden, soluksuz bir dilsizleşme isteğini aşarak, tıpkı esinlenen şair gibi "anımsama dâhisi"ne dönüşme olanağına kavuşan ve böylece kırdayken asla metalaştırılamayacak olan şair-"Flanör figürü: Mekânı kendisine doğru çeken esrarkeşe benzer. Esrar sarhoşluğunda, mekân bize göz kırpmaya başlar: 'Sizce burada ne olmuş olabilir?' Ve mekân, tam da aynı soruyu sormak için flanöre doğru yaklaşır." Flanör, "Kendimi sıksam keman olabilirim" diyen çocuğun saflığına ulaşır…

"*Dr. Dorothea Schultz*. Geçmiş birdenbire değişti; insan geleceğe doğru ilerledikçe, geçmiş değişiyor, tehlikelerle doluyor ve ertesi günden daha kestirilmez bir hale geliyor, içinden gitgide daha sık bir şekilde canlı vahşi hayvanların çıktığı, uzun süre kapalı kalmış odalardan oluşan bir yer haline geliyor."

## 15

***24 Kasım 2008, alacakaranlık.*** Sarhoşluğun aydınlığında "taklide dayalı gücün algılama alanına, imge uzamına –ve buranın tüm biçim verilebilirliğine– egemen olmasının ve –kişinin etrafındaki şeylerin bir parçası haline gelmesiyle– kişiliğin içeriksizleşmeye, perspektifin dağılmaya/nüfuz etmeye, düşüncenin tenselleşmeye başlamasının" yanı sıra, bu tür bir aydınlığın bir parçası olan yoğunlaşmanın ve hızın şairin yazma/bakma deneyimini flanörün esrar deneyimine benzettiği bir varoluşta, flanör-şairin mekânı uzamsallaştıran algısı, tersinmez zamanın içindeki anların sırasını da beklenmedik biçimde değiştirir. Bu tür bir varoluşta anlamanın anlık parıltı-

sından söz etmeye gerek yoktur. Bunun yerini, yekpare bir "şimdinin zamanı" içindeki anların peş peşe anımsanması alır. "Marsilya'da, esrardan sarhoş olmuş halde oturuyor olmanın sınırsız kıvancıyla" *anımsar*: "Bu tamamen kesintili evrede, yakınlardaki bir gece kulübünden gelen (…) müzik de olağanüstü bir rol oynadı. Glück bir taksiyle yanımdan geçti. **Tıpkı az önce** Unger'in kendisini bir liman aylağı ve pezevengi biçiminde rıhtımdaki teknelerin gölgelerinden sıyırması gibi bu komik olay da **birdenbire** gerçekleşti." Glück'ün ve Unger'in iç içe geçmiş görüntülerini –ki ikisi de yan yana ama geçmiştedir artık– zamansal olarak ayrıştırma ya da anımsanan anın yerini/sırasını saptayabilme çabası, cümleye, seçilen sözcüklerde göze çarpan bir aşırılık yükler: *tıpkı*, *az önce*, *birdenbire*. Bu çabadaki trajik boyut, deneyim sahibinin tanıklığını deneyimin dışındaki okura, deneyimin dışından (öyleyse kendisine de!) açıklama/anımsatma sorumluluğudur. Şair, poetik uzamın içinde olduğu anlar boyunca eğer şiir yazmıyorsa, gözlerindeki ölçülmez hızla gündelik hayatın içinde trajik bir varoluşa doğru sürüklenir. Bu bakma hızının şiir yazımı dışında bir yerde kullanılır olmadığı söylenebilir. Anların sırası basit bir şekilde karışır, ama bu basitlik içinden çıkılamaz bir karmaşaya dönüşür. Olan sadece, tek bir *an* önce göz göze gelinmiş bir nesnenin –bir kapının örneğin– bir an sonra ya da o an anımsanmasıdır. Yaşanmış geçmişte kapının açılması ve kapıdan birisinin çıkıyor olması, şimdide göz göze gelinen ama yine anlamanın gevşek dokunmuş ağına takılmayan, böylece ve sadece görsel olarak anımsatıcı bir işleve sahip bir başka nesnenin/durumun varlığıyla anımsanır. Dışarıdan bakılıp değerlendirilince, geriye yönsemeli bir şimdiki zaman yaşantısıdır bu. Şairin hep bir ağızdan konuşan nesnelerin kalabalığına çevirdiği bakışının yoğunluğu ve hızı, sınırsız zamanın sınırlarını kaldırır. Zaman tek bir anın kalbinde süner gider. (Yönsüz ve yekpare bir zamanda, bu tek bir anın, diyelim bir yüzyıl olabilme olasılığını düşünün!)

Anlamayı aşarak anımsamak, ya da anlamanın yerine anımsamak. Sonun başlangıçtan ya da yanıtın sorudan önce gelmesi, ya da sonucun nedenin yerine geçmesi. Bir an için. Tek bir an için. Sonra, yeniden makul sınırları içinde yaşansın zaman. Anmak için uğraşılan şeyin ait olduğu geçmişle anmanın gerçekleşeceği şimdi arasına doluşur bu anlar. Şimdiyi tutup geçmişe sürükler bir tanesi. Ardından bir diğeri. Şimdi yoktur, geçmiştir. Evrenin, sözcüklerin anlamlarından öte imgeleriyle, varoluşun içindeki an be an değişen, billurlaşan, saçılan tiz resimlerle algılanır olduğu, ancak böylesine muazzam bir soyutlamanın içinde kişiye mutlak bir bütünün peşindeymiş ve daha hızlı bakarsa ve duyarsa zamanın liflerine ayırdığı bütünü kavrayacakmış hissini veren, dahası kişiyi sarsılmaz biçimde duyumsadığı bir inanca çivileyen gürültülü, tutkulu bir iç ses, hem de sonsuz değil, tersine, bitimli ve biçimli şeylerden, nesnelerden yankılanan, gözlerimizde kırılan ve içimizdeki boşlukta biriken bir iç ses. Nereden gelir şeylerin sesi? Önümüzden? Ardımızdan? Yaşamdan ya da ölümden! Belki ikisinden birden, her taraftan, her yerden. Resimlerin geldiği yerden, resimlerin ta dibinden. Oysa "Şimdiki zamandan gözlerimiz bağlı geçeriz"; gülünesi bir durumdur bu, tıpkı gönlümüz bağlı geçtiğimiz *Gülünesi Aşklar* gibi. Ama daha gülünesi olan, gözlerimizin bağının anlayınca değil, anımsayınca çözülecek olması. Çünkü hayatın anlık bir hissedişten ötesini sunmadığını bilen kişi her an dönüp ardına bakmaya meylettiğinden, şimdiki zamanın çağrılısı gibi duyumsar kendisini. Ama şimdi yoktur, gitmiştir. Görünce değil, gördüğünü anımsayınca ferahlar. Şimdiki zaman hep bir adım geriden izler kişiyi. Hayat boyunca, ölene kadar…

"*Nikon Sevast*. Bir sabah Sevast, umutsuzca resimlerine bakıyordu ve ansızın niteliği farklı bir sessizliğin, onu dağıtarak kendi suskunluğuna gelip yerleştiğini hissetti."

## 16

***24 Kasım 2008, sabah.*** Galiba, 1996 senesinin Aralık ayının ortalarıydı, ya da sonraki yılın ilk günleri… Dünya denen gezegen üzerinde nefes almaya başlayalı tam olarak 10.592 gün 6 saat olmuştu ki, kusurlu kelebek yaşımı bitirdiğim doğum günümde, ormanın tenha bir köşesinde oturup *Dip Metin*'i yazdım. Fiziksel ağırlığım –kalemim ve kâğıtlarım dahil– net 55.279 gram, ayakkabılarım ayağımdayken boyum 166 santimetreydi. Ve bir kez daha, "*Uçan kar, barbar göğü sersemletiyor*"du ve "*İçim öylesine yücelmişti ki, göklerin üstüne çıkmıştı.*" Bu esinlenme deneyiminin birkaç hafta sonrasıydı işte! O yekpare anın bana bağışladığı ve bir türlü aklına oturmak gelmeyen hızdan tortop olmuş heyecan buhranı içindeki halimle, ormandaki hurdalıkta mastırımı yapıyordum. Ama geçecekti, biliyordum. Hemen hemen bir yıl önce, düşsel bir hızlı zamanın durağanlığında aklına uyumak gelmeyen çünkü "aklı ayak parmaklarının ucunda dans" eden sarhoş fare halimden biliyordum. O nasıl geçtiyse bu da geçecek ve yerini "Süreklilik içindeki felakete karşılık gelen hisse, şimdi ile az önce yaşanmış an arasına yüzyıllar koyan, antik çağı yorulmak bilmeden üreten Spleen"e bırakacaktı. (Bizzat yaşayarak öğrenmiştim ki, hızın biçimlendirdiği ipince, zahmetsiz bakan/gören/yaşayan varoluşlar vardır. Ama hayat biraz yavaşlamaya görsün, varoluşun biçiminin nasıl yamulacağı bile kestirilemez. Eskiye dönüş yoktur. Kişi en eski lümpen halini bile arar, tıpkı bir çekme deneyi numunesi gibi makinenin çeneleri arasında boyun vermiş, ha koptu ha kopacak haliyle, hayatın hayhuyu içinde en gündelik sıkıntıları bile özler hale gelir.) Öyleyse elimi çabuk tutmalıydım; normal koşullarda yıllardır kıçımdan ha bire kan alıp duran bu akademik ruletin ilk bahsini, *Spleen* ismini yeryüzünden sonsuza dek kazıyacak bu şiir halimle kolayca kazanabilirdim. Bu beklenmedik bir şanstı ve bu hızlı ve zahmetsiz halimle henüz deneylerini yapmaya başlamadığım tezimi yarın

sabaha yazıp bitirmem içten bile değildi! Soğuma hızının, hızla katılaşan Al-Fe-V-Si (Alüminyum-Demir-Vanadyum-Silikon) alaşımının mikro, yani atomsal içyapısı ve yüksek sıcaklık dayanımı üzerindeki etkisini araştırıyordum. Bu, yüksek sıcaklık uygulamaları için geliştirilmiş, ticari kullanımı olan bir alaşımdı. Ağırlıktan üretim maliyetine kadar birçok avantaj sağlayacak ve titanyum alaşımlarının pabucunu dama atacaktı. Titanyumdan imal edilen parçalar, eğer becerebilirsem artık benim hafif ve ucuz, ama süper dayanıklı metalimden üretilecekti. Hiç umurumda olmasa da para dünyayı şekillendiren şeydi. Ama bunun için, normal koşullarda alüminyum içinde ezelden beri neredeyse hiç çözünmeyen demir elementini, hem de % 10 gibi çok büyük bir oranda çözünür kılmam ve alaşımın içyapısını da suyla tuzun kardeşliği kadar rafine hale getirmem gerekiyordu. Doğaya tam olarak meydan okumak anlamına gelen, Herakles'in işlerinden bile zor bu zahmetli işi başarmaksa, ancak ve ancak, (diyelim 1000 santigrat derecede) eriyik halinde bulunan alaşımın sıcaklığını, 1 saniyede en az 100.000 santigrat derece birden düşürmekle olasıydı. Vay canına sevgili okur, hatta vay anasına! Ergimiş alaşımı, potanın dibindeki minicik delikten yüzeyi bakır kaplı ve su soğutmalı döner bir tambur üzerine *hızla* püskürten bir aparatı –aslında basbayağı bir makineyi– yapıp bitirmiştim. Sıra onu test etmeye, işin asıl eğlenceli kısmına gelmişti. Eriyik, *hızla* dönen buz nefesli tamburun üzerine jet adımını atar atmaz donacak ve incecik şerit folyolar halinde uzaya fırlayacaktı. Folyolarda elde etmeyi umduğum kalınlıksa yaklaşık 30 mikrondu (ki aslında işin püf noktası da tam olarak buydu). [Alaşımıma bu olağanüstü biçimi bu akıl almaz soğuma hızı (100.000 °C/s) verecek; hıza içkin nihai form, yani folyoların kalınlığı da (30μ = 0,03 mm) içyapıdaki imkânsız kristalleşmeyi, kucaklaşmayı sağlayacaktı: Normal koşulların aksine bu kez, yani tamamı olağandışı olan bu *anlık* ya da *durağan* süreçte, bırakın verili/uy-

gun/güvenli mekânlarına aheste aheste gidip yerleşmeyi, atomların hiçbir şey için tek bir an bile *düşünmeye* vakitleri yoktu, olamayacaktı. Hele kentsoylu karnı dar alüminyum atomlarının proleter demir atomlarına bakıp, "Sizi aramızda istemiyoruz kardeş!" deme şansları, imkânsız bile değildi! Her şeye akıl almaz bir hız, akıl almaz bir soğukta ve incelikte, göz açıp kapayıncaya kadar el koyacaktı! Despotça! Tıpkı şiir gibi ey okur, ya da –belki de– devrim gibi!] Metallerin hayatında gerçekleştireceğim katliam için her şey hazırdı. Önce sevgili alaşımımı hazırlamalıydım. Sabah erkenden dökümhanedeydim. Çalışırken demirci Thord Hurdlika gibi daima deri eldivenler giyen ve onları hiç çıkarmayan teknisyenimiz Hamit Abi benden önce gelmiş, çayı demlemiş ve vakit kaybetmeden o günkü programının hazırlıklarına başlamıştı. Benim deney ilk sıradaydı. Zavallı alaşımımdan 1 kilogram hazırlayacaktım ve bunun için 847 gram alüminyum gerekiyordu. Diğer üç elementin toplamı kalan 153 gramı oluşturacaktı ve bunun 117 gramı demirdi. Bu üç element için gereken miktarlarda malzemeyi tartarak hazır ettim. Alüminyumu da, kesiti 5×5 santimetre olarak önceden hazırlanmış ve dökümhanenin bir köşesine istiflenmiş kütüklerin birinden kesecektik. 30-40 santimetrelik birini seçip getirdim. Hassas tartıya koyarak ağırlığını öğrendim, bana gereken miktardan çok fazlaydı. Hızlı gözlerim alüminyum kütüğün kesilecek yerini bir bakışta işaretleyiverdi. Kalemimle çizdim. "Hamit Abi," dedim, "tam buradan keseceksin." Yüzüme bakıp güldü. Gülümsemesinde, gülüşünün saflığını bozan şeyi tanıdım. Aldırmadım. Ben de gülümsedim. Başı kalabalık olsa, ikinci bir zahmete girmemek için ve haklı olarak, "Bir zahmet eline kalem-kâğıt-cetvel al da adam gibi hesapla-ölç-biç ve öyle çiz getir" derdi, biliyorum. Ama sanırım, o da bu işi gizli bir bahis gibi görmek ve oynamak istiyordu. Çünkü dünya "Hep aynı dünyaydı ve gene de sabırlıydı." Karısı Fern için ellerinin daima yumuşak kalması gerektiğini

düşünen demirci Thord Hurdlika gibi, giymeden önce tek tek her parmağın içine vazelin sürüp sürmediğini bilmediğim deri eldivenleriyle kütüğü alıp metal testeresine koydu, testereyi çalıştırdı. Bu arada çay olmuştu, ofise geçtik ve çayın yanında birer de sigara tüttürdük. Kesilen parçanın tablaya düşünce çıkardığı sesle –ki sesi bile, ben 847 gramım diyordu– yerimizden kalktık, testerenin yanına geldik; alüminyum parçayı elime aldım, üzerindeki kayganlaştırıcıyı bir bezle sildim ve temiz halini tartsın diye Hamit Abi'ye uzattım. Onun, kargaların bokunu daha kıçındayken donduran o kış günü, bir süredir gözlerime musallat olan apacı hızın varoluşuma kattığı *zahmetsizlikten*, insanca fazlalıktan ne anladığını bilmiyorum…

Her serüven ıstırap dolu olabilir, ama "bütün ıstıraplar biçimlenme lütfuna erince anlam kazanır". Alüminyum bu yüzden demirin fazlasını kusar, serüvene ihtiyacı yoktur, sınırlarını bilir, dimyata pirince giderken eldeki bulgurdan olmak istemez. Varsın yumuşak, parlak ve hafif olayım, beni de ciddiye alanlar var der, avunur. Oysa için için demiri ve hatta haddi olmasa da vanadyumu bile kıskanır. Her ikisiyle de gizli fakat ortak bir izdivaç düşler durur. O vanadyum ki demirden çok daha kuvvetli, daha güzeldir. Demir gibi her taşın altından çıkmaz, ele ayağa düşmemiştir, bu yüzden asil ve çok değerlidir. Onun gibisi az bulunur. Öyleyse alüminyum, bırakın demiri kustuğu gibi kusmayı, vanadyumu yutamaz bile, denir. Doğrudur. Hakikatten duyulan korku iç yaşantılarımızın maruz kalacağı depremin bilinmez şiddetiyle ilgilidir. Ayakta kalabilmek kalıtımsal değildir, "her şeyin şansa bırakıldığı imkânsızın denenmesidir". Ne kadar inceleceğimiz ve ne kadar öteye savrulacağımız, böylece ne kadar demiri ve vanadyumu hazmedebileceğimiz; hepsi sınanmak içindir. Altımızdaki zemin ne denli kaygan, ne denli soğuk ve fırtınalıysa, o denli hızlanır, o denli inceliriz. Öte yandan, "yalnızca paramparça olmuş biri mükemmele özlemi bilir. Yalnız sürgüne uğrayan adam son-

suzluğa ulaşır". Çok yüksek, anlık soğuma hızı alüminyumun doygunluk sınırlarını imkânsızın ötesine genişletirken (ki bu demirle, hatta vanadyumla *cesaretle* kucaklaşmak, birlikte yepyeni bir isme, taptaze bir yazgıya, tanıksız bir iç yaşantıya hapsolmak demektir), ona göz kamaştırıcı nihai biçimini de verir. Böyle tehlikeli, böyle korkunç bir soğuma hızının yatak elementi alüminyuma yaşattığı hazzı, doyumsuz tatları ve onun gereksinim duyduğu romansı biliyorum.

"*Dr. İsailo Suk*. Ama düşünceler, kelimelerle temas edince bozulurlar, kelimeler düşüncelerle temas ettiklerinde ne kadar çabuk bozulurlarsa, o kadar çabuk bozulurlar. Ondan bize kalan yalnızca katliamdan kurtulabilmiş olandır."

**17**

***26 Kasım 2008, gece.*** Şöyle bir oturup on gün boyunca zamandan kıskançça ve bin bir zahmetle çaldığım anlarda ne yazmışım diye geriye dönük bir okuma yaparken, 20 Kasım'da yazdığım (ve Benjamin'in zamanı kavrayış biçiminin olağanüstü farklılığını poetik uzamdaki şairin ayrıksı görme biçimiyle ilişkilendirdiğim) yazıda (13. fragman) küçük bir tadilat yapma ihtiyacı hissettim. İçimden, yazıyı yazarkenki yoğunlaşmanın yazıya bulaştırdığı taşkınlığa orada müdahale etmek gelmiyor. Orası öylece kalmalı. Bu noktaya şimdi dikkat çekmek istiyorum. Böylece yazma hızının düşüncenin hızına yetişemediği, sözcüklerin ve sözcük kılığına bürünmüş düşüncelerin birbirlerini acımasızca deforme ettiği bir yazma biçimini okura bir kez daha anımsatabilir ve eğer mümkün olursa, yazının ilerlemek isteyip de ilerleyemediği, verilen zorunlu molalarda belleğin zifiri karanlığında kaybolduğu yolları şimdi başka açılardan bir kez daha görebilmenin, belki aydınlatabilmenin olanaklarını bulabilirim. Demişim ki: "Benjamin bence kendi olağan/gündelik bakış açısının bir sınaması olarak düşündüğü esrar deneylerinden…"

Her ne kadar Gershom Scholem'e yazdığı 30 Ocak 1928 tarihli mektubunda, "Kısmen bağımsız olarak kısmen de deneylerin yazılı tutanaklarına dayanarak tuttuğum notlar, bu notlarla çok yakından, uyuşturucunun etkisiyle yaşadığım deneyimlerle ise belli ölçüde ilişkili olan felsefi gözlemlerim için çok yararlı bir ek oluşturabilir" demiş olsa da, esrar deneylerini onun "olağan/gündelik bakış açısının bir sınaması" olarak nitelediğim cümledeki aşırılık, okura, esrarın halüsinojen etkilerini göz ardı etmek istediğimi düşündürtebilir. Oysa, Marcus Boon'un *Esrar Üzerine* kitabının yapısıyla ilişkili olarak işaret etmiş olduğu gibi, "Yoğun ve bütünlüklü bir yapıt düşüncesiyle tamamlanmadan bırakılan fragmanlardan ve kendi anaforu içine terk edilen bu düzensiz karışımdan duyulan endişeyi, sarhoşluğun kendisiyle ve uyuşturucu etkisi altında edinilen kavrayışların ve deneyimlerin sarhoşluk sona erdiğinde tutarlı bir şekilde sürdürülememesiyle ilişkilendirmemek zordur." İki farklı deneyimin bir görme ve algılama biçimi noktasındaki mutlak benzerliğini vurgularken, (şiirden tanışık olduğum ve kendiliğinden gerçekleşen) şiirin kısaltma yapma niteliğinin yazıya (kimi zaman çok da ihtiyacı olmayan) bir tür kapalılık olarak yansıması, yine de yanlış anlaşılmalara yol açmamalı. Tam tersine, bu kapalılık okurda, yeri geldiğinde metni açımlayacak bir yoğunlaşmaya –ve hatta mümkünse esinlenmeye– vesile olabilmeli…

"Dinsel aydınlanmanın gerçek ve yaratıcı bir biçimde aşılmasının kaynağının uyuşturucularda aranamayacağını" söyleyen Benjamin'in, "*zehir* olarak gördüğü bu uyuşturucuları, onları kullanmakla edineceği bilginin hatırına aldığını" biliyoruz. Bununla birlikte, "Gerçeküstücülük" denemesinde, "Dindışı aydınlanış, Gerçeküstücüleri her zaman [esrarın sağladığı] bu eğitime uygun, ya da kendi kendilerine yeterli bulmamıştır" derken, "Uyuşturuculara ve bilincin kimyasallar kullanılarak araştırılmasına şiddetle karşı çıkan André Breton"un tersine,

yaşamın her alanında en önemsediği şeye, "deneyime" ve "deneyime içkin bilgiye" *bilinçli* bir vurgu yapar: "'Gerçeküstücü deneyimler'den sadece dinsel esrimeyi ve uyuşturucu etkisiyle kendinden geçmeyi anlamak büyük bir hata olur. (…) Dinsel aydınlanışı gerçek ve yaratıcı bir biçimde alt etmenin yolu *dindışı bir aydınlanışla*, materyalist, antropolojik bir esinle olasıdır; esrar, afyon ve benzerleri ise bu tür bir aydınlanış için yalnızca bir ön eğitim sağlayabilir. (Ama dinsel eğitim kadar katı olmayan, tehlikeli bir eğitim.)"

Ama kuşkusuz, "Sessizce! Henüz hiç kimsenin geçmediği yere geçmek istiyorum, sessizce! Sizden sonra sevgili dil" diyen Breton'un aynı ölçüde tehlikeli deneyiminin şairce katılığında benzer bir *noktaya* dikkat çekme arzusu var. İkinci Manifesto'da (1929) "Her şey bizi şuna inanmaya sevk ediyor ki, zihinde, yaşamla ölümün, gerçekle tahayyülün, geçmişle geleceğin, iletilebilir olanla iletilebilir olmayanın, en yukarıyla en aşağının çelişki olarak algılanmadığı belli bir nokta vardır" dediği yer, tam da şiirsel uzamdaki *poetik anın* çekirdeğidir. Benjamin'in esrar deneyiminin "kesintili akışında" saptadıklarını (ki onun bu deneyler sırasında ve sonrasında tuttuğu notları büyük "*edebi* montajı"nda kendisine zahmetsizce yer bulur), şair de *poetik uzamda* an be an, üstelik *kesintisiz bir akış içinde* saptar, notlar. "Benjamin'in 'aklın ayak parmaklarının ucuyla dansı'na benzettiği, bir bakıma, uyuşturucu deneylerinin bu noktacı karakteri", *poetik uzamın* toplumsal/estetik/etik vb tüm denetimlerden ve donanımlardan bağlantısızlaşan şaşırtıcı ve büyülü karakterine fazlasıyla benzer…

Ama şiir de esrar da ya da sonuçta aynı şeye hizmet eden türlü başka deneyimler de, hiç kuşkusuz gündelik hayatın içinde gerçekleşir. Bu deneyimlerdeki yalıtılmış/saf algılayışı çok katmanlı, çok boyutlu yapan, poetik bakışın ta kendisidir. Öte yandan şiirin şaire yaşattıklarını gündeliğin dışında (aslında üzerinde demeliyim!) görme lüksü de sadece "şaire" aittir

ki, bu da sonuçta, en aydınlık bilinçle var edilen şiirin şaşırtıcılığına *bilinçli* bir vurgu yapmak içindir. Şair bu yanılsama olmadan, sezgisel kavrayışın en aydınlık bilinçle örtüşmesi sayesinde girdiği ve içinde evrenin kâtipliği işini üstlendiği şiirsel uzama giremez. Tıpkı Benjamin'in flanörlük (*flânerie*) yaptığı "bir pazar günü ikindi vakti birdenbire Belleville'de karşısına çıkan Place du Maroc'da kentin ve açık havanın [flanörün bakışında] nasıl somut bir şekilde iç içe geçtiğini, ama böyle bir görüntüye uyanmanın genellikle sarhoş edici maddelere atfedilen bir şey olduğunu, hatta imgelerin bu şekilde birbirine tam olarak nüfuz etmesinde bazı patolojik olgulara, örneğin gece vakti saatlerce şehirde dolaşan ve evinin yolunu unutan bir hastanın etkisi altında olduğu güce ilişkin kanıtlar da bulunabileceğini vurgulaması gibi: Sıra sıra döküntü apartmanlarıyla ıssızlığa terk edilmiş bu taş yığını, (…) ona rastladığımda, benim için sadece bir Fas çölüne değil, aynı zamanda sömürgeci emperyalizmin bir anıtına dönüşmüştü; topografik görünümle alegorik anlam bu meydanda birbirine dolanmıştı, ama Belleville'in kalbindeki yerini bir an için bile yitirmeden."

Bu bilinçli vurguyu da gene deneyim sahibi yapacaktır elbette. "Gerçeküstücülük"ten devam edelim: "Gizemli olanın gizemli yanına yapılacak yapmacık ve fanatik bir vurgu bizi bir yere götürmez; gizemi ancak onu gündelik hayat içinde tanıyabildiğimiz ölçüde, yani gündeliği nüfuz edilemez nüfuz edilemezi gündelik olarak algılayan diyalektik bir bakışla kavrayabiliriz. Örneğin, telepatik olgularla ilgili en tutkulu araştırma, son derece telepatik bir süreç olan okuma hakkında bize, okumanın sağladığı dindışı aydınlanışın telepatik olgular hakkında öğrettiklerinin yarısını bile öğretemeyecektir. Ve esrar sarhoşluğuyla ilgili en tutkulu araştırma da, son derece uyuşturucu olan düşünme hakkında bize, düşünmenin sağladığı dindışı aydınlanışın esrar sarhoşluğu hakkında öğrettiklerinin yarısını bile öğretemeyecektir. Okur, düşünür, tetikte

bekleyen kişi ve flanör de, tıpkı afyonkeş, hayalkeş ve sevince boğulmuş insan gibi aydınlanmış kişinin örnekleridir. Ve daha dindışıdırlar. Yalnızken aldığımız en korkunç uyuşturucuyu –kendi benliğimizi– saymıyorum bile."

Tıpkı Nietzsche'nin güçlü çağların şairlerinin *esinlenme deneyimiyle* özdeşleştirdiği –ve on dokuzuncu yüzyılın sonundaki şairlere anımsatma gereği duyduğu– kendi deneyimini kusursuzca tanımlaması gibi, Benjamin de aslında, *poetik uzamın* şaşırtıcı bir tasvirini –ama şiirsel deneyimi özel ve güçlü bir biçimde vurgulamadan– yapar. Pek çok şey gibi şiiri de algılama biçimi modern okur için yıldızlar kadar uzaktır artık: "Antikçağ insanı evrenle farklı bir ilişki kurmuştu: coşku, neşe, zindelik taşan bir büyülenme hali olarak yaratıcı ve apaydınlık bir sarhoşluk [*Rausch*]. Çünkü bize en yakın olanla en uzak olanı sadece bu deneyimi yaşarken tanıyabiliriz ve asla biri olmadan diğerinin varlığı bizi ikna etmez. Ama bu da insanın evrenle böylesi coşkulu bir iletişimi ancak komünal bir şekilde kurabileceği anlamına gelir. Bu deneyimi önemsiz ve vazgeçilebilir saymak, yıldızlı gecelerin şiirsel taşkınlığı gibi görerek bireyle sınırlamak, modern insanı tehdit eden yanılgıdır. Oysa bu deneyim kendini tekrar tekrar anımsatıyor (…) Sadece hız deneyimini hatırlamak yeterlidir." Ama Nietzsche'nin, aynı deneyimi yaşayan birine rastlamak için binlerce yıl öteye gitmek gerekir diye bitirdiği sözlerinde, küçümsemeden çok, hak edilmesi gereken bir özgürlüğü hak etmiş yaratıcının "sendeleyen, kendine övgü yağdıran, rüyadan seslenircesine karmakarışık ve yoruma muhtaç konuşan" sesi duyulur. "Ama aralıksız beş ay boyunca düşen eser yıldırımlarının bu korku ve dehşetini, bu esin mucizesini kim tanımlayabilir?" (Stefan Zweig'ın kulakları çınlasın!)

Şair bu uzamda sonsuza dek yaşayamaz. Arthur Rimbaud'nun her şeye karşın güzelim hayatı seçmesi, bu gerçekliğin hâlâ en taze örneğidir. Esrarın sarhoşluğu sona erdiğinde



Aurora 2

uyuşturucuya bağlı kavrayışların ve deneyimlerin kendilerini uyumlu/tutarlı bir şekilde sürdürememeleri gibi, şair de çok yorulduğu bir gün "şimşeklerle dövülmüş" bu harikulade

uzamdan sıradan gündeliğin içine, "güzelim insanların" arasına, ama mutlak bir fazlalık, olağanüstü bir kazançla geri dönmeye mecburdur. Çünkü dünyayı "orada" düzeltemeyiz. Çünkü dünyayı tek başımıza düzeltemeyiz. Bunun için insanın bu dünyada "en azından iki kişi olması gerekir" (Edip Cansever'in kulakları çınlasın!) ve bu sevilen kişinin de, dünyanın değişmesi gerektiği konusunda sizinle, hiç değilse hemfikir olması gerekir. [Bu iki kişi, ormanda devrilen bir ağacın ses çıkarıp çıkarmadığı üzerine sürekli –İngilizce– tartışan Dellwood ve Ida olsa bile. Öyle ya, gerçeği kim bilebilir?] Yine de, şair için bile, o uzamın sözlerini (şiiri işte!), ama en otantik anlamıyla *yeniden anımsamak*, eskisine benzeyen yeni bir deneyimle olasıdır. Tıpkı "rüya" gibi sevgili okur! Yıllar sonra bir rüyanın devamını görmek gibi. Ya da farklı zamanda ve uzamda farklı iki insanın aynı rüyayı görmesi gibi!

Bertrand Russel'ın sözleri ya da Tanrı'nın nasılsa parmağını dokunduğu fotoğrafın trajikomik biçimde anımsattığı görüntü sizi yanıltmasın: "İki sayısı, bireyselleştirmiş olsak bile, hiçbir zaman gerçek anlamda emin olamayacağımız metafizik bir özdür." Öz olsun da, varsın metafizik olsun! "Altı ayda ölümün bile modası değişir," diyor Paul Morand. Ve "Bergson, mizahı aldanmış bir umut olarak tanımlıyor." Adorno da, "sanat kırılmış bir mutluluğun taşıdığı vaattir," demiyor mu! Öyleyse, tüm tanımlamaların ve kavramların ötesindeki "deneyimde" ne tadilatı! "Sana beni düzeltme demiştim. Dan! Dan, dan, dan!.."

"*Yehuda Halevi*. Hiçbir şey sevincin üstünde olan şeyden daha iyi değildir, hiçbir şey adaletsizliğin altında olan şeyden daha kötü değildir."

## 18

***2 Aralık 2008, gece.*** Işık her şeyi soyar. Başka bir deyişle, bilişsel ya da düşsel, "onura ve özsaygıya varan" her tür aydınlık

ya da çıplaklık hakikate de varır. (Bilge Karasu'nun kulakları çınlasın!) Öte yandan, her göz gibi şairin gözü de her ortamda fotoğraf çeker. Kameranın ortamın aydınlığına paralel olarak değişen enstantane hızı gibi poetik bakma yeteneğine sahip gözün hızı da ışıkla doğrusal bir ilişki içindedir. Işık artıkça hız artar. Hız arttıkça düşünmeye ne zaman ne de gerek kalır. Böylece, poetik uzamın kusursuz aydınlığında bakan şairin sözü ya da şiir, ebedi bir şimdiki zamanda söyleniyor olan, ama içinde geçmişte söylenmiş ve gelecekte söylenecek olanı da esrarlı bir şekilde saptayan/kapsayan "an resimlerinin" toplamı olma gücüne erişir. Ama bu imgesel toplam söze muazzam bir kısaltma olarak çevrilir ve bu kısaltma kaçınılmaz biçimde müthiş bir yoğunluk içerir. (Bu yadırgatıcı değildir, çünkü hakikat sahihtir ve açıklamaya gerek duymaz.) Şiirsel sözün anakronik şaşırtıcılığı buradan gelir. Işık ve hız arttıkça, doğal olarak *göz* de kısılır. İmgelem düşe yatar. Şairin düş avcılığı başlar. İmge ve anlam ikiz düşlerdir. Poetik uzamın dışında, ama sadece dışarıdan bakınca, imge düşün giyinik, anlam ise çıplak halidir. Bu ayrım, en başta, şiir uzamındaki aydınlığın izini taşıyan şairin kendisi için geçerlidir. Şair, fenerinde hakikatin gölgesini taşıyan bekçidir.

"*Samuel Kohen*. Her yıl fazladan bir giysidir, / Al bütün giysilerini, yılın bütün mevsimlerini / Alevim sönmeden önce."

## 19

**3 *Aralık 2008, alacakaranlık.*** İlk kez esrar içtiğimde on dokuz yaşımdaydım. 1986 yılının Ağustos ayıydı. Henüz Sovyetler Birliği dağılmamış, Soğuk Savaş sona ermemiş ve Demir Perde ülkeleri liberal ekonomiyi benimsememişti. Bir kutup ayısı ailesinin doğuştan esrarkeş olması gereken sevimli bireylerini ellerine şişeler verip Coca-Cola reklamlarında oynatmak henüz kimsenin aklına gelmemiş, şafak tanrıçasının ve Uyuyan

Güzel masalındaki prensesin ortak adı da Fransız süper marketler zinciri "Kavşak"ın ayrıcalıklı müşterilerine dağıttığı alışveriş kartının üzerine basılmamıştı.

Kitabın pazara düşmediği, kavun-karpuz muamelesi görmediği güzel günlerdi. Kuş gribi icat edilmemişti, domuz gribi de. Normal grip vardı sadece. Bol C-vitamini, bir hafta istirahat, geçerdi. Kamyonculara meta değerin yüzde ellisini öderken çevirmene yüzde bir buçuğu (1,5) reva gören yeni nesil yamyam yayıncı-patronlar türememişti henüz. Bu çarkı oturduğu yerde sevinçle çeviren kayganlaştırıcı ajanslar da. Çünkü *Best-Seller* virüsü diye bir virüs yoktu, en azından yaşadığım coğrafyada. Yeni milenyum için bu ikisi, yani duyunca "İnan gülemiyorum bile!" diyeceğiniz bu iki tip insan türü, Walter Benjamin'in sözünü ettiği, kalabalıklar içindeki metropol insanı için yaşamı algılanabilir, hatta anlaşılır kılan "şok deneyimlerin" çağdaş mümessilleri olabilirdi olsa olsa. Hatta tam olarak böyleydi. İnsan ancak bu iki virüs ithalatçısına, bu iki vahşi kapitalist ruha rastlayınca yaşadığını, nefes alıp verdiğini duyumsayabiliyordu: pislikten!

[Duivichi-un-Dua'nın, yani Bay Kulübe'nin ya da Lanet-Kafası-Gidik'in ya da Yolu-Donundan-Taşan'ın ya da "*Hey sen, gel buraya çocuk!*"un bir gün size de anlatacağı gibi, "Altın Tepesi'ndeki Mükemmel Damar'ın keşfedilmesinden sonra halkının Idaho, Excellent'a taşınıp orada kendi altın madenine sahip olması gerektiğinin kendisine vahyedildiğini iddia eden William B. Merrillee" gibi, Ahir Zaman Azizleri İsa Mesih Kilisesi'nin çağdaş havarileriydi bu yamyamlar ve buraya bir asır sonra misyonerlik faaliyeti için gönderilmişlerdi. Bu faaliyetlerini yerine getirirken de, "Altın Tepesi'ndeki altınları konusunda, sadece toprağın yanlış yerinde yürüyorsunuz diye sizi vurabilecek *tybo*lar, yani beyaz adamlar kadar ciddi" idiler.]

Dedim ya, hayat kadınlarının da kitap satın alıp okuduğu güzel günlerdi. Hayatımızdaki her şey Zeki Müren'in sesi ka-

dar temizdi. Ajda Pekkan (sanırım) az gergindi. Nazan Öncel Size Bir Tıklatmam Lazım şarkısını bestelemek için malzeme arıyor olmalıydı. Masaüstü bilgisayarlar yoktu, hiç değilse bizde yoktu; okulda verilerin sarı kartlara delik olarak açıldığı ve sonra delikli kartların yemesi için makineye verildiği kocaman bir bilgisayar vardı ve hâlâ karbon kâğıdı kullanılıyordu. Net ürünleri bizdik: ikizim ve ben. Sirkeci Garı'ndan trene binmiş, beş günlük bir yolculuktan sonra adaya varmıştık. O güne dek olduğu gibi yolculuk boyunca da trende ve mola verdiğimiz kentlerin sokaklarında, hem ticaret hem de ziyaret için geldiğimiz adada, "üst üste koymanın ya da bindirmenin esrarla [ve flanörlük, okuryazarlık, aşk, bakarkeşlik ya da bakışa içkin hayalkeşlik/düşünkeşlik gibi iksir gücü olan her türlü edimle] birlikte gelen ve benzerlik kavramı yoluyla yakalanabilen görünümleri"nin yan yana yürüyen iki canlı örneği olarak, bir dolu komik olay yaşamıştık. Dahası, "ayık bilinç için asgari düzeyde önem taşıyan" ama "esrar dünyasında sınırsız bir ayırt edici nitelik kazanan" "benzerlik [hatta aynılık] kategorisi", cin gibi bakan tezgâhtarların gözleri önünde küçük çaplı aşırmaları kolayca halletmemizi sağlamıştı. Ayaklarımızda Çin kesleri vardı ve gemideki *free shop*'tan bir kutu Gauloise almıştık. Daha önce kara tütün içmemiştik, paketin üzerindeki kask resmine kanmıştık sadece. Pek çok şeyin acemisiydik, kızların bedenlerini ve termodinamiği bilmiyorduk. İyi müzikle ve iyi edebiyatla tanıştığımız söylenemezdi. Geleneksel tüm disiplinlerin sınırları içindeydik ama yeni şeylere bakmaya, yeni şeyleri denemeye, tatmaya ve karıştırmaya can atıyorduk. Ada ve adalılar bizim için yepyeniydi. Hatta yağmur bile… Esrarsa, tıpkı kadın bedeni gibi, her şeyiyle bilinmedikti ve keşfedilmeyi bekliyordu. *Kadın* ve esrar: "Her ikisi de imgeleme ait tehlikeli aşırılıkların imha edilmek için boşaltıldığı kavramsal atık alanlarına –kişiye verdikleri yasak bir iş yapma, sınırı aşma duygusu yüzünden çekicilikleri gittikçe artan yerlere– dönü-

şür." İkisini de tattıktan sonra, *birinci* uyuşturucunun yeri, olması gerektiği gibi, *edebiyatla* hem genişleyecek hem de başkalaşacaktı. Tütüne başlayalı çok olmamıştı, daha ilk nefeste başım dönüyordu ve sigara içerken o sıralar yalnızca gizlilikten ötürü sandığım cinsel bir zevk alıyordum. Çünkü duman, çok net hatırlıyorum, hayal kurmamı kolaylaştırıyor, beni hayal kurmaya kışkırtıyordu. Daha ağzımdan çıkıp da mekâna yayılmaya başladığı anda, gün boyu duvarın üzerinden seyrettikten sonra elektrik tellerine takılan ilk uçurtmasını itfaiyecilerden başka kimden ve nasıl geri isteyebileceğini gece boyunca yatağında düşünüp duran çocuk gibi, ben de, yaslandığım yerde, gündelik tüm kaygıların ve iletişim biçimlerinin dışında, içinde masalsı karşılaşma anları ve masalsı kızlar olan romantik hayallere dalıyordum. Çocukken de aklıma gelmişti gelmesine ama o vakit telefon bir lükstü ve apartmanların güvenlik sistemleri anneannemin teni kadar gevşekti. Yangın alarmı vermek bu kez çözüm olabilir miydi acaba? (İstanbul'dan geldiği taşrada tüm kasabaya modayı ve konyağı tanıtan terzi Şükrüye Süer'in kulakları çınlasın!) Gerek kalmadı. Gauloise'larımız bitince tütün sarmayı öğrenmek zorunda kaldık, adada sigara çok pahalıydı çünkü. "Tütüne onun parmaklarını, onun dilini, onun kokusunu ve onun ağzını da kattım böylece. İlk kez o zaman, tütünün böylesine yoğun bir paylaşma/dayanışma biçimi, bir davranış, kendini sunma biçimi olabileceğini, dumanın da beni bu dünyaya hem sonsuzca yaklaştıran hem de ondan alabildiğine uzaklaştıran," çok ucuz ve çok özel bir öğretmen olduğunu keşfettim. "Duman bir iletişim ortamı sağlıyordu, kendi içime ya da evrene açılmamı kolay kılan bir pencere, denetimi sadece kendi elimde olan bir *bağ*, bir *şifre* idi. Bu şifre ile dünyayı, yalnız size özgü anlamlarla kodlamak, dolayısıyla yalnızca sizin kılmak ve seçtiğiniz nesnelerle/insanlarla, doğa olaylarıyla donatmak olasıydı. Dumandan havaya kaleler kurabiliyorduk." Ve bu şatoların pencerelerinden

dürbünlü imgelemlerimizle dünyaya baktığımızda, "evrimin en uzun vadeli yöneliminin egoizmden özgeciliğe doğru" olduğunu tıpkı bir pusu nişancısı gibi kolayca görebiliyor, adil ve sosyalist bir dünyayı "Toplumsal Statikler" listesine ekleyebiliyorduk:

"Bazıları der ki, 'Zaman her şeyi meşrulaştırır. Çok eskilere dayanan mülkiyetin yasal olarak kabul edilmesi gerekir. Çağlar boyu özel mülk olagelmiş ve böyle alınıp satılmış şeylerin artık geri dönülmez biçimde bireylere ait olduğu kabul edilmelidir.' Böyle konuşanlar görüşlerini açıklayabildiklerinde, herkes onları yürekten destekleyecektir. Ancak bunu yapabilmeleri için şu sorulara doyurucu yanıtlar vermeleri gerekmektedir: Başlangıçta *yanlış* olan bir şeyin *doğru* olabilmesi için ne kadar zaman geçmesi gerekmektedir? Geçersiz iddiaların geçerli olma hızları yıllık ne kadardır? Eğer bir tapu bin yılda kusursuz hale geliyorsa, iki bin yılda daha ne kadar kusursuz olacaktır? Bunların çözümü için yeni bir hesaplama yöntemi gerekmektedir."

Bir sarhoşluk hali olarak hayal, hayalkeşi, sadece metafizik anlamda değil, fiziksel olarak da zamanın ve uzamın bağlarından koparabilir; ona çok başka yerlerde ve zamanlarda, yepyeni ilişkile(ndirmele)r, yepyeni yan yanalıklar kurabilme olanağı sağlar. Hayalkeşin gözü, kendi elini bile gövdesinden koparabilir. "Kalemleri kulak küpelerinde, ağızlarını mürekkep hokkası yapmış insanların, yüzyıllardan beri biriktirdiği ya da bozduğu bütün yazıları" okumayı hayal eden Benjamin'in, eski yeni tüm bağlarından kopardığı alıntıları *ebedi* bir montaja dönüştürürken ortaya çıkacağını hayal ettiği *ebedi* "Aynılık, bir idrak kategorisidir; açık konuşmak gerekirse, normal, ayık algıda bulunmaz. (…) [Baudelaire] aynılığın meta ekonomisiyle birlikte kök salmış tarihsel sanrısına yapay bir destek vermiştir. Esrar üzerinden yansıttığı mecazlar da bu bağlamda çözümlenebilir." Sarhoşluğun aydınlattığı bir bilinçle bakmayı ya

da *poetik bakışı*, nüansları büyük ve zorunlu ihtiyaçlar olarak sunmakta uzman olan kapitalizmin aynılık üzerine kurduğu meta ekonomisine çeviren Benjamin, 23 Şubat 1939 tarihinde Theodor W. Adorno'ya yazdığı mektubun devamında şöyle der: "Meta ekonomisi, sarhoşluğun bir niteliği olarak aynı zamanda aldatıcı görünüşün, yanılsamanın merkezi figürü de olduğunu kanıtlayan aynılık fantazmagorisini güçlendirir. 'Bu içki dolaştıkça kanında / Çok geçmeden Troyalı Helena'yı göreceksin her genç kızda.' Fiyat, metayı, aynı fiyata satın alınabilen diğer tüm metalarla eşitler ve aynılaştırır."

Bence Benjamin, Baudelaire aynılığın meta ekonomisiyle birlikte kök salmış tarihsel sanrısına yapay bir destek vermiştir derken, flanör-şairin *poetik bakışında* metalaşmaya direnen ve onu aşabilecek olanağı görür. Hayal, tam tersine, gözbağcılığın maskesini indirir. Çünkü "Richard, dünyada aynı türden olan her şeyi anlayan genç bir adamdı." Ve "Ben sadece ince ayrımları görüyordum, ama bunlar aynıydı." Kapitalist düşünce, "zamanı ve mekânı kendine bağımlı kılmaya, boyutlarımıza ve en derinde yatan isteklerimize gerçekten uygun bir çevre yaratmaya olanak tanıyan, aynı zamanda sağladığı güvenle kendini bulmaya izin veren tütün içmeyi" yasaklamak yerine, tütün içme ediminin ürünlerini, tam da "bizi şeyleştirdiğini" düşündüğü için, günbegün ipince ayrımlarla sunmaya iştahla devam eder. (Christian Mériot'nun, Aurora'nın ve Rupert'ın kulakları çınlasın!) Benjamin'in tümüyle farklı kavrayışında bu sahnelemeyi aşan, flanör-şairin *poetik bakışında* şifreli –ve denenmeye muhtaç– *hız* ve *hızlı zaman deneyimi*dir. Sadece sarhoşlukla aydınlanmış bir zihnin üst üste koyan, yan yana getiren, sekmeyen, toplayıcı, saptayıcı, indirgeyici, dönüştürücü poetik bakma yeteneğine sahip bakışıdır bu ve sadece *poetik uzamda* kendiliğinden kazanılır – ama hayalin, ama uyanıkken görülen düşün, ama derin düşünmenin, ama flanörlüğün, ama aşka temayülün, ama esrarın, ama *yazmanın* yardımıyla, ya da

hepsinin katkısıyla… Çoktan unutulan poetik bakma ve düşünme yeteneğinin, bu güçlü antik *tutkalın* kusursuzca anımsatılmasını, dipteki bekleme süreci boyunca ve nihayet gören gözün bakışı altında yeniden kristalleştiği için de "derin bir özgünlük taşıyan bu yeni kavrayışın icadını," Michael Löwy'den sonra başka bir açıdan bir kez daha vurgulamak gerekirse, Howard Eiland'in *Esrar Üzerine*'nin Önsöz'ünde yaptığı saptamayla, "Walter Benjamin'in sarhoş edici maddeleri kullanarak daldığı bu felsefi derinlik, duyuların Sembolistçe karıştırılması değil, aklın, yani geleneksel çelişmezlik mantığının ve geleneksel özdeşlik prensibinin dönüştürülmesiydi."

Baudelaire, aklı uyaran düş(ünce)lerle dolu halde yürürken sokakta rastladığı ve ha bire çoğalan ihtiyarı ölüm krallığının kapısı Akheron Irmağı'nın kayıkçısı Kharon'a benzetmiş olmalı. Ölümü yaşamın içine, unutuşu anımsamanın kucağına – diyalektik düşüncenin tam kalbine– yerleştiren "Léthé" şiirinde uyuşturan sevgilinin içinde olduğu yataktan duyduğu korku, "Yedi İhtiyar" şiirinde *poetik bakışın* hızıyla kapıldığı dehşetin yarısıdır. "Yapma Cennetler"inde bunu şöyle tanımlar: "Dış dünyanın ve olayların rastlantısallığının akla getirdiği ve dayattığı düşünce silsilesini çok iyi betimleyen 'rapsodik' sözcüğü, esrarla ilgili daha büyük ve korkunç bir hakikati barındırır. Burada insan aklı, bütün akıntıların merhametinde sürüklenen bir enkaza dönüşür ve düşünce silsilesi *sınırsızca* hızlanarak 'rapsodik' hale gelir."

Hangi dilde yazılmış olursa olsun, sözcüklere gizemli işaretlerin tesadüfen yan yana gelmiş biçimleri olarak bakan ve hava rüzgârlıysa dış mekânlarda gazete bile okumaktan korkan birisi olarak, söz konusu bir de Walter Benjamin'i –yabancı bir dilden– anlamaya çalışmak gibi bir uyuşturucu olunca, *Esrar Üzerine*'yi Türkçeleştirirken her cümlede, her sözcükte kapıldığım kuşkuyu tahmin etmek zor olmasa gerek. Bu kadarı yetmezmiş gibi, bir de *Benjamin'le Yaşamak*'ı yazmaya cüret

ettim. Bu saatten sonra nasıl durayım? Kuşdiline kandığım romantik avcının çenelerini, bu kanayan yarayla nasıl açayım? Bu korkunç labirentin karanlığında, ayrıntıların buz fırtınası altında, düşüncelerimin ipliği çözülüyor Ariadne. "Ne gidecek bir yerim ne de vatanım – yok." "Def-im!" "Dil-im!" "Hayalet-im!" Şansım yok. Eskiden tüm yağmuru, karı, fırtınayı, dolunayı sevinçle göğüsleyen kırlangıç kanatlarım varken, felaketime karşılık mutluluk varken… Ama sevgili, mutsuzluğumun derinliğini sana nasıl anlatayım! Kanatlarıma yazdığım bu fragmanların göğsümde onardığını hissettiğim yaralar, bir an sonra, inan tek bir an sonra tekrar kanamaya, bir kan ırmağı vahşi suskunluğuna doğru daha da çırpıntılı akmaya başladığında, içimden yüksek sesle sana bağırasım geliyor: "Yanlışlığın karşısında gerçeğin var olduğunu ve onun insanlar isterlerse bulunabileceğini, aramaya değer olduğunu ve yalnızca en değerli şey olmakla kalmayıp aynı zamanda da dünyanın en güzel şeyi olduğunu biliyorum." Seni beklerken, dudaklarını mühürleyen akıldan ve Locke'tan nefret etmeye başladım. Ya sen? Hâlâ neyi arıyor, hâlâ kimi bekliyorsun? Her fırtınanın ardından sığınacağın limanı mı, seni üç kez yiyen adamı mı? Yanına gelmiştim. Tarihin görkemli bir anında trene atlayıp, "Bir Kış Yolculuğu" gibi yanına gelmiştim. Tekli pulman koltukların birinde bir kuş! Nasıl da güzeldim. Nasıl kederli ve coşkuluydum oysa! Umutluydum. Korkuyordum. Açtım. Üşüyordum. "Ateşi parmaklarımla yakmış. Şiirimi yüreğimle söylemiştim sana. Ağlamıştı kalbimin telleri." Keşke Almanca biliyor olsaydın. Keşke öğrenmek için geç kalmasaydın. Keşke buz tutmuş gözlerime baksaydın da son dileğime sen de ağlasaydın. Ah keşke, piyanonun kapağını bir kez olsun açsaydın! Aslında esini yok etmek içindir ada. Tenin kokusuyla değiş tokuş etmek içindir. "Özlediği batıktadır, aklı, yüreği, kemikleri. / Bin yıldır, teni. // Suyu sevesi gelir, / köprünün kirişini tutan dikişin." Bu da benim sorunum işte. Daha açık yazabilmek is-

terdim. Kuşkusuz hayatı anlamak Benjamin'in yazılarını anlamaktan daha zor. Biz bir duvar halısında iki ayrı ilmik gibi mi olduk, yoksa hep mi böyleydik? Sen kırmızı bense beyaz bir ilmik; sen halının ortasındaki kaplanın gözünden bakıyorsun, bense halının kenarındaki yırtığı tutmaya çalışan son birkaç düğümden bir tanesiyim. Ama ne olursa olsun, düşüncelerime parladıkları anda el koyabilmeliyim. Başka şansım yok. Başka kurtuluşum yok. Bir sırrı çözmek için değil, sadece yaşayabilmek için. Yazmak benim için bir disiplin ve süreklilik işi olabilseydi, ne seni düşünmeye ne de unutmaya çalışmaya gerek kalırdı. Ama biliyorsun hiç böyle yazamadım. Dengeli insanlara hep imrendim. Zaman zaman senin de ruhun çok sıkılıyor olmalı, ama artık ben bunu hissedemiyorum. Aslında hissetmekten korktuğum için düşünmemeye çalışıyorum. Her yüzde yüzünü görmekten, her seste sesini duymaktan yoruldum. Bak, gırtlağıma bıçak dayanmış gibi konuştuğum günler geride kaldı, tıpkı mutlu olduğumuz günlerin anıları gibi. Hayallerim de bir tükenebilse…

Esrarın dünyasındaki bağlamından koparınca bile, Benjamin'in benzerlik/aynılık kategorisine dair söyledikleri, gündelik yaşantımda nasıl da somut ve belirleyici: "Orada her şey bir yüzdür ve bir yüzü incelerken gözlenen bu tür özelliklerin araştırılabilmesini sağlayan bedensel bir varlık düzeyi vardır. Bu koşullar altında, (bırakın tek bir sözcüğü) bir cümle bile bir yüz edinir ve bu yüz, o cümlenin karşısındaki başka bir cümlenin yüzüne benzer. Bu yolla, her hakikat açıkça kendi karşıtını işaret eder ve bu durum kuşkunun varlığını açıklar. Hakikat, ancak sözün ve karşı sözün birbirlerini düşünebilmek için yer değiştirdiği bir ritim içinde, yaşayan bir şeye dönüşür."

*Esrar Üzerine* için yazdığı Önsöz'de Howard Eiland, 'dil' denen muammaya ilişkin –sarhoşluğun aydınlığına kafa yoran tüm okurlar için– yaşamsal bir noktaya işaret eder: Adeta her şey demek olan "*Rausch*, Nietzsche'nin daha sonraki felsefe-

sinde önemli bir kavramdır ve genç Benjamin ve onun tüm kuşağının çok önem verdiği Dionisyen bilgiyi tanımlar. 'Yaratmanın tüketen sarhoşluğu' fikri, en yüksel zihinsel berraklığı somutlaştıran bir taşkınlık hali olarak *Rausch* (…) bu ciltte en çok 'sarhoşluk' ya da 'esrime' olarak karşılanır ki, her ikisi de tam olarak tatmin edici çeviriler değildir. İsim olarak *Rausch*, yansımalı *rauschen* fiilinden gelir: çalmak, hışırdamak, gayret etmek' (*rustle*); koşmak, hücum etmek, düşünmeden girişmek (*rush*); gürlemek, kükremek, haykırmak, kahkahayla gülmek, uğuldamak (*roar*); gümbürdemek, gürüldemek, bağırmak (*thunder*); çağıldamak, homurdanmak, mırıldanmak, kendi kendine söylenmek (*murmur*). *Rauschen* fiiliyle aynı kökten gelen İngilizce 'rush' sözcüğü, bu Almanca kavramın (hızla ilgili olarak yukarıdakilere değinen) önemli bir yönünü ortaya çıkarır. (…) Felsefi kullanımının yanı sıra karmaşık varoluşsal bir durumla da ilgili olarak *Rausch* terimi, uyuşturucu tutanaklarında söz konusu özel uyuşturucu deneyiminden (uçuş) söz etmek için de kullanılır. Benjamin, uyuşturucu etkisi altında olmanın karakteriyle ilgili ince ayrımlar yapar ve sık sık dozun kendisine yetersiz gelmesinden yakınır."

"*Dr. Dorothea Schultz*. Gerçeği kanıtlamak için yağmurun babası gibi müthiş ve güçlü, sarsıcı bir yalan bulmak gerekiyor. Böyle bir yalan uydurmak isteyenin gözlerinin yerinde boynuzlarının olması gerekir. Sahte kurbanımız tarafından kurtarılacağız."

## 20

***3 Aralık 2008, ikindi-akşam-gece.*** İlk gençliğimin o mucizevi yaşında, 19 yaşımın kusursuz aydınlığında, "göl canavarının yaşadığı, akşamların geceyle gündüz arasında bir hamak gibi sallanıp durduğu kır kaplı yağmur ülkesinde âşık olduğum, 'hiçbir şey bilmiyormuşçasına beyaz', kuzeyli, küçük memeli ve sosyalist kız," akşama esrar içeceğimizi söylediğinde çok

heyecanlanmıştım. Günlerdir tanıklığında aç kurtlar gibi seviştiğimiz yağmur bizden çok yorulmuş, nazlanarak da olsa dinlenmeye çekiliyordu. Şimdi, ara sıra, dağın şemsiyesi biçiminde köpüren şarap gibi, acımdan anlamı kaybedebilirim. Ama evvel zaman içinde, hayatı çekilmez kılan şeyi bilmiyorduk, özgür ya da mahkûm değildik. Ateşin başında, herhangi bir savaş sonrası alacakaranlığa gömülmüş künyesiz bir apartmanın kutup dairesinde, eli kanlı bir tüccarın merhametinde yaşadıkları rivayet edilen, "yüzleri ve davranışları birbirlerinin antitezi, gaipten sesler duyan çatlak karakterler" gibi, baktıkları göğü bulanıklaştıran, oturdukları çayırı kurulayan bir arkadaş grubuyduk. Yiyecek alışkanlıklarımız birbirinden çok farklıydı; kimimiz et, kimimiz bulgur, kimiz ot yiyordu, kimimizse tırnaklarını… Minimalist anlatımları sevemeyecek kadar küçük, zamana ve mekâna sıkıştırılamayacak kadar büyüktük. Ortak yaşamanın güzelliğine ve "Dünyadan Yararlanma Hakkı"nın kutsallığına inanıyorduk. Tek zararlı alışkanlığımız, birinin ağzından bir şarkıyı, birinin kaşından bir seğirmeyi, bir başkasının gözünden bir damlayı çalmaktı. Tüm hayvanları, rezervuar köpeklerini bile seviyorduk. Paylaşma ve taklit yeteneğimiz sınırsızdı. Kendimizi sıkınca, üst üste, alt alta, yan yana, iç içe, tek bir ağız, tek bir ayak ve tek bir kalp olabiliyorduk. [1863'teki altına hücumdan önce adı Topraktan-Çıkan-İyi-Sıcak-Su anlamına gelen Excellent'taki Ida'nın Yeri'nde yaşayan Duivichi-un-Dua'nın –çok sevilen bir çocuk olarak birçok adı olan Kulübe'nin– deliot çeken hayalkeş ailesi gibiydik: "Bireyi baskı altında tutsa bile onu güçlendiren" bir aile. (Adorno'nun kulakları çınlasın!)] Kaybedecek bir şeyimiz yoktu ya da bize öyle geliyordu. Son vapura ya da trene yetişmek gibi bir derdimiz de yoktu. Akıldan, saatten ya da yağmurdan nefret etmiyorduk. Esrarı ya da herhangi bir yazgıyı paylaşıyor, hava bir türlü kararamıyor ve hiçbirimiz konuşamıyorduk. Eski bir şatonun bahçesi çayırlığın üzerinde, ateşin

çevresinde oturmuş, dilimizde duman, gözümüzde duman, aklımız, menzilimiz, hayalimiz duman, büyülü bir kutup ninnisi dinler gibi, ufukta sahnelenen sessiz sinemayı izliyorduk.

"Güneşteki solar patlamalardan çıkan yüklü parçacıkların dünya atmosferiyle etkileşmesi sonucu oluşur. Bu yüklü parçacıkların bazıları dünyanın manyetik alanına kapılır, çoğuysa dünyanın manyetik kutuplarına doğru çekilir. İşte, uzaya yayılan bu fotonların dünyanın kuzey ve güney manyetik kutuplarındaki iyonlarla çarpışması sonrasında enerji dönüşümüne uğrayıp farklı dalga boylarında ışımalarına bu ad verilir: Aurora." Not: Mırıl mırıl konuşan bir kaleydoskopun içinde dans eden renkli halelere benzerler. Ortamın apokaliptik olması temaşa etkisini daha da arttırır.

1997 ilkbaharında çektiğim o iki fotoğrafa neden on sene önce tanık olduğum bu doğa olayının adını verdim bilmiyorum. İki uzak tarih, apayrı iki ruh hali! Birkaç ay önceki (anımsatayım, Aralık 1996'daki) mavi melek halim, beyaz mizah duyumum, ışıktan bile hızlı bakan gözlerim tarihin malı olmuştu. Paylaşılamadığı için belki, *Dip Metin* sihrini yitirmiş, alaşımım, yaşarken olmasa da bana ihanet etmişti. İncecik şerit folyolar üretmeyi başarmıştım başarmasına ama, kelebek kanadı narinliğindeki bu folyolardan Taramalı Elektron Mikroskobu ve Geçirimli Elektron Mikroskobu için numune hazırlamak Çin işkencesinden beterdi. Sonrasına katlanmak daha da beter… Bakalım neler olmuştu hain alaşımımın içinde? Sıcacık potanın içindeki asude hayatı, bir anın yüz milyonda biri kadar bir süre içinde nasıl değişmişti? Bu hız ve buz deneyini yaşarken hiç tanık yoktu, olamazdı da. Mikroskoplar sadece katliamın sonundaki cansız halinin grafiklerini ve fotoğraflarını çekecekti. Ben de onlara bakacak, bu ailenin aşkları, hayalleri ve özledikleri hakkındaki hakikati bilmeden (ya da unutmuş olarak) ve o başkalaşım anında çektiği acıdan habersiz (ya da unutmuş olarak), sobanın başında çayımı ve sigaramı içer-

ken, katliamı yorumlayacaktım. Bu iş bile aylarımı aldı. Kendini kasap gibi hissetmeyen bir kasap gibi hissediyordum. Berbat haldeydim…

O zaman bile, mühendislik okumuş ve mühendislik mastırı yapıyor olmama rağmen, kutup ışığı görüntülerinin bilimsel tanımından haberim yoktu. Birçok şey gibi onun da gerçek nedenini merak edip öğrenmemiştim. Hayat denen mumun fitilini tükürüğümle tutuşturuyordum. Bugün bunun acısını çekiyorum. Çok iyi anlaşsak da, sanırım Edip Deniz, diğer çocuklarla konuştukça babasının pek bir şey bilmediğini düşünüyor olmalı. Umarım arkadaşlarıyla birlikteyken mahcup olmuyordur. Hoş, bir şey bildiğim de söylenemez. Ama iyi biriktiririm…

"*Dr. Dorothea Schultz*. Zamanın hangi yöne doğru aktığını unutursan, sevgi kılavuz olacaktır sana. Çünkü zaman her zaman sevgiye ihanet eder."

## 21

***4 Aralık 2008, sabah.*** Fotoğraflara bu ismi koyarken de, hayatın içindeki tüm edimlerin erotik yanını düşünmüş, onlarda, ilkbaharın sarhoş haremağaları şanslı kır kelebekleri gibi, ölümün definin en güzel ve doğal çaresini görmüş olmalıyım. Ormandaki hurdalıktan bıkmıştım. Bezgin, uyuşuk ve mutsuzdum. İçim yine, süreklilik içindeki felakete karşılık gelen hisle dolmuştu. Tezi bitirip de ne olacaktı sanki? Benim o ara dönemde ilk kez ve ardından o miras gözlerle, daha gevşek dokunmuş da olsa (çünkü ilkinde büyülenmiştim) ikinci kez gördüklerimi kimse görmemişti! Ne tez hocam ne atkestaneleri ne gri büstler. Belki sadece fizikçiler! Hiçbir kızı da kandıramamıştım. Sadece hayran olmuşlar, korkup kaçmışlardı. Dirilmek istiyordum. Unutmak istiyordum. Bir léthé istiyordum. Aşk istiyordum. "Âşıkken varoluşumuz Doğanın parmakları arasında tutamadığı ve bu yüzden yeni doğumlar satın alabil-

sinler diye düşmelerine izin verdiği altın sikkeler gibi koşuyorsa, Doğa da şimdi bizi tek bir şey bile ummaksızın ya da beklemeksizin varoluşa doğru kocaman avuçlarıyla cömertçe fırlatıyor"du. Anımsıyordum.

O ilkbahar günü evden çıkarken iki gözüm, yoldaşım, sevgili fotoğraf makinemi nazlana nazlana yanıma aldım. Oysa geçen senenin (1995) güzünde, yaklaşık üç ay boyunca yeni bir varoluş biçimi bulduğuma inandığım (hızdan tortop olmuş heyecan buhranı içinde aklına oturmak ve hızdan tortop olmuş düşsel bir zamanın durağanlığında aklına uyumak gelmeyen, "aklı ayak parmaklarının ucunda dans ederken" tüm dilsiz nesnelerin, kuş tüylerinin, otsu bitkilerin, gazoz kapaklarının, taşların, ah taşların bile hayat kayıtlarını tutmaya *mahkûm* edilmiş *gönüllü* bir kâtip fareye dönüştüğüm) günlerde, bu varoluşun armağanı gözlerle birçok şey gibi fotoğraf çekmeyi de yeni baştan öğrenmiştim. Aslında keşfetmiştim. O zamanlar, daha fiziksel ömrünü (şimdiki tabirle son kullanım tarihini) doldurmadan, capcanlı olduğu bir anda kalp krizi geçirme olasılığı çok yüksek diğer tüm nesnelerden farklı bir makine kullanıyordum: Minolta X-700. (Ve dijital çağın ortalarına kadar da bu dostluğa sadık kaldım.) 28, 50 ve 135 milimetrelik açılarla bakan üç ayrı gözüm vardı. Ve umarsızca, makinenin tek bir dokunuşla çıplak gerçekliği saptadığı yalanını çürütmeye çalışıyordum. Saptıyordu saptamasına ama, her koşulda deforme ederek. Çünkü, ne olursa olsun, bu gerçekliğin bile çıplak olmadığını görmüştüm. Akustiğin oval su yatağındaki her şey izafi olmalıydı. Deforme olmaksa, kimsenin olamayacağı kadar deforme olmuş, hayalkeş sarhoş bir fareye dönüşmüştüm; mesele hızsa, enstantane ayarım bile yoktu. Mekanik kardeşimin 1/1000 olan en yüksek enstantane değeri bile benim hızımın yanında komik kalıyordu; ondan en az yüz kat hızlıydım! Ve yeryüzündeki en çıplak varlık bendim. Bir atkestanesi kadar çıplak ve acıydım. Ve taş kadar inançlı, su

kadar varoluşa yakındım. Güç mü? Dedim ya, Herakles'ten bile güçlüydüm diye! Bit pazarı akınlarımda çocuklar gibi şendim. Yüzyıllarca, tedavülden kalkmış sapkın nesnelerle yatıp kalktım. Remington daktilomdan, YASHICA Mat-124 G tepeden bakmalı fotoğraf makinemden, Sport Glass tiyatro dürbünümden, LM Ericsson marka kadranı çevirmeli siyah telefonumdan, Universum-Stereo lambalı pikabımdan, 1500 kadar kırkbeşlik plağımdan ve diğer gönül okşayan nesnelerden bahsetmeyeceğim, ne de önce kitaplık yaptığım sonra asli görevine atadığım ve şimdi hem ayakkabılık hem de Amerikan bar olarak kullandığım antika gardırobumun hikâyesini anlatacağım. Görevim mi? Bu ağır koşullar altında ve tarihin tam bu anında, "Yeni Melek"in işaret parmağıyla gösterdiği geçmişi topyekûn kurtarmaktı. Yazarak. (Yaa! Eskiden yani!) Fotoğraf çekmek tali işimdi. Ben bir fareydim, makinemse denek farem. Benim gördüklerimi görebilecek mi diye üzerinde deneyler yapıyordum. Bir seferinde bir dansçı kızı kandırdım. Kız, Si Bemol Majör Trio eşliğinde dans edecek ben de onu çekecektim. Çekim bitince, birlikte karanlık odaya girmeyi teklif ettim. Kabul etmedi tabii ki. Etmiş olsaydı, geliştirici banyo küvetinde notaların kırmızı köpüklü dansını ona da izletecektim. Sonuçları görünce kendini tanıyamadı, aslında göremedi bile. Kurumuş kan kokan bembeyaz kartlarda çalan müzik Wellington Zaferi'ydi çünkü. Banyomu merak ettiğini söyledi sadece. Sabitleyici banyoda hiçbir sorun yoktu, dedim bilgiç bilgiç, ısısını da süresini de çizelgede yazdığı gibi ayarladım, dedim. Güzelim savaşçı Amazon kızı elimden kaçırdığımı yaklaşık 2 ay sonra, poetik uzamdan kovulduktan sonra anladım. Salaklığıma doymayayım! Bir sabah da, sapsarı kestane ağaçlarının birinin dibinde dinelen Einstein'ın yanına geldim. Büstünün yani…

"*Dr. Ebu Kebir Muaviye*. Kahire'ye ailesinin yanına dönmedi ve üniversitedeki işini bıraktı. Babasının İskenderiye'deki

boş evine yerleşti; orada, balıkların solungaçlarından çıkan kabarcıklar gibi, tırnaklarının altından dünyaya doğru kaçan küçük beyaz kabarcıkları seyrederek hızlı bir yaşam sürdü. Saçlarını gizliyordu, toynak izi bırakan bedevi sandalları giyiyordu ayağına ve öküz gözü kadar koca damlaların düştüğü yağmurlu bir gecede, son düşünü gördü. Şöyle not etti bu düşü: 'İki kadın, açık ve değişken renkli küçük bir hayvanın korudan çıkıp, yoldan geçtiğini gördüler; hayvan, iki küçük ayak üstüne konmuş pudralı bir yüz gibiydi. Bağırarak şöyle konuştu kadınlar: Bak, … bu (adını söylediler hayvanın). Yavrularından birini öldürdüler ya da yuvasını yıktılar. Çünkü vahşet onu değiştirir ve daha güzelleştirir. Şimdi ona bir kitap ve bir kalem ya da reçel vermek gerekir. Okumaya ve bir şeyler yazmaya çalışacaktır, kâğıt üstüne değil çiçeklere…'"

## 22

***4 Aralık 2008, akşam.*** Öyle durmuş bana bakıyor, kendi kendine söyleniyordu. "Ben atomu iyi bir şey için keşfettim. Ben atomu iyi bir şey için keşfettim. Ben atomu iyi bir şey için keşfettim." Çenesini yerden aldım ve yüzüne taktım. Sustu. Olsun dedim, ben de sınıfın en geç okuyan talebesiydim. Ama şimdi sana neden mutlak özgürlük olamayacağını (çenesine işaret parmağımla üç kez vurdum) kristal kafeslerin topuklarına, yanaklarına ve midesine dadanan, gidecek başka yerleri olmayan sokak atomlarıyla açıklayabilecek durumdayım, dedim. Bir kahkaha patlattı. Çenesini yerden aldım ve yüzüne taktım. Talihsiz bir beyanat olduğunu hemen anımsadım ama renk vermedim. Aslında anlatabilirdim. Ama vazgeçtim. Hem konuşuyor hem de işimi yapıyordum. Serginin adı bile hazırdı: Ağır Bakmak. Çok farklı sabit açılarla bakan üç gözümü sırasıyla gövdeme takıyor ve Einstein'ı dünyanın tüm açılarından fotoğraflıyordum. Işık çok güzeldi. Her gözümle ayrı ayrı ama tek tek aynı açılardan –ve en dar gözümün diğer iki gö-

zümde de olan en açık haliyle– bakıyordum. Ağır ağır, hiç acele etmeden. Dağcılık kulübünden arkadaşlar gibi tam karşıdaki Avarel'in çatısına bile çıkmayı planlıyordum. Sonra aşağıya bir halat sarkıtacak ve halata dolana dolana inerken de her katta çekecektim. Böyle çekmek en heyecanlısı. Ama ömründe hiç modellik yapmadığından rahat değildi, kendini kasıyordu. Kasma, dedim. Herkes hata yapabilir sevgili dostum, dedim. Sosyalizmin bile o kadar çok düzeltilecek yanı var ki, dedim. Bu arada 28 milimetreyle bakan gözüm Çin malı olduğundan burnum çenesine değdi. Çenesini yerden aldım ve yüzüne taktım. "Nereden biliyorsun?" dedi. Duydum, dedim. Poetik uzamdaki algının hızla bağlantılı bir niteliği de, gözle değil, kulakla ilgilidir. Tüm dünyadaki konuşmaların, bağrışmaların, inleyişlerin ve zevk çığlıklarının ortasına düşüverirsin, dedim. Şu an ben içindeyim, dedim. Ve duyduklarımı bir bilsen, dedim. Yirminci yüzyıl dönümünde, Vahşi Batı'daki Kızılderili Kafası Oteli'nin, yani Ida'nın Yeri'nin odalarında, özellikle de 11 numaralı odada ve otelin arka tarafındaki kulübede yapılan pazarlıkları, edepsiz sohbetleri bile duyabiliyorum, dedim. Ve hatta Sıcak Dere'nin üzerine inşa edilen hamamda otel sakinlerinin ve Kuru Ev'de madencilerin yaşadığı rivayet edilen altın saatleri bile… "Vay canına!" dedi. Cesaretlenmiştim. Tam duyduklarımı daha yüksekten savurmaya hazırlanıyordum ki beni kandırdığını anladım. Hiç renk vermiyordu. Dedi ki: Bu gürültüde, "esrarkeşin zaman ve uzam üzerindeki talepleri yürürlüğe girer. Bilindiği gibi bunlar gerçekten görkemli taleplerdir. Esrar içmiş biri için ne Versailles çok büyüktür ne de sonsuzluk fazla uzundur. İç deneyimin bu engin boyutlarının, bu mutlak sürekliliğin ve ölçülemez uzamın gerisindeyse, olağanüstü mutluluk verici, kutsayıcı bir mizah duyumu, varoluştaki her şeyin sonsuz şüpheciliğiyle şefkatle oyalanır." Organım (organlarım demeliyim çünkü herkes gibi bende de iki tane var) dumura uğramıştı! Hemen çenesini alıp

yüzüne taktım. Sırada 135'lik gözüm vardı. Yüzüme taktım ve Avarel'in çatısına çıktım. Böylece yalama olmuş çenesine dokunma ihtimalim de ortadan kalkmış oldu. İkinci kez, aşağıya inene kadar her katta birer ikişer çektim. Yanına geldiğimde tükenmiştim. Değil ağzımı açmaya, deklanşöre basmaya bile halim yoktu. Ama daha 50'lik gözüm vardı. Gerçek gözüm, en sevdiğim gözüm. Kestane ağacının dibine oturdum ve bir sigara yaktım. Konuşamayacağını bildiğim halde, laf olsun diye sordum. "İçerim," dedi. "Yıllar var ki içmiyorum. Çok özledim." İrkilmiştim. Hemen çeneyi alıp yüzüne taktım. Düştü. Gülmeye başladı. Çene yerinde durmuyordu artık. Çerçöp alıp altına üstüne sıkıştırdım. Oldu. Tam oturuyordum ki gene düştü. Gülmeye başladı. Hemen işimi bitirip uzaklaşmalıydım. Sigarayı yakıp ağzına tutuşturdum. Tutkuyla derin bir ilk-nefes çekti ama susmadı. Anlatmaya başladı: "*İnsan iki kişi olmalı* ama aynı hatayı iki kere yapmamalı evlat," dedi. Anlamamıştım. Çekiyordum. "Ben çocukken sadece koyunun postu olurdu, bir de acının: postacı. Postacı acılarımızı bir zarfın içinde getirirdi. Biz de acılarımızı bir zarfın içine koyar, zarfı da posta kutusuna atardık. Ya da acılarımız acilse postaneye gider ve acımızı postacılara okurduk. Onlar da iki tık tıkla postalardı. Sonra her şeyin postu olmaya başladı. Diplomanın, binanın, durumun, dayının, varsayımın… Anarşistin bile postu çıktı. Bunlar sadece konuşsa ne âlâ. Yazmaya da başladılar. Ben bu *Son Moda Saçmalar*'dan hiç hazzetmiyor, hiçbir şey anlamıyordum. Kuramlarımdan bile karışıktı ve dünyanın daha adil bölüşülmesi gerektiğine inanan herkes için vakit kaybı olduğunu düşünüyordum. Öte yandan, sanki bir kasıt vardı. Bir gün bu postentelektüellerden biri aynen şöyle yazdı (okuduğumda mezarımda ters döndüğümü anımsıyorum): 'Tam orada şimdi geliştirmeyeceğimiz ama bizi ilgilendiren nesneyi, yani şiirsel dili, yeni bir biçimde (onlarsız mümkün olmayan bir biçimde) ortaya koymamızı sağlayacak *kavramları* veren *varoluş teoremle-*

*rini* buluyoruz. Genelleştirilmiş varoluş teoreminin bilindiği gibi şöyle bir boyutu vardır: $\varphi(x_1,...,x_n)$, hepsini içermesi zorunlu olmasa da $x_1,...,x_n$'den başka serbest değişken içermeyen bir ilkel önermesel işlev olsun, [bu durumda] bütün $x_1,...,x_n$ kümeleri için $\langle x_1,...,x_n \rangle \in A \cdot \equiv \cdot \varphi(x_1,...,x_n)$ olan bir A bölüğü vardır. Bu teorem, şiirsel dilde değişik dizelerin, onların hepsini kuşatan bir işleve eşdeğer olduğunu belirtiyor. Buradan iki sonuca varabiliriz: 1) Şiirsel dilin nedensel olmayan zincirini [*enchaînement*] ve kitaptaki harfin genişlemesini belirliyor; 2) iletisi mümkün olan en küçük dizide ortaya koyan bu yazın'ın bu menzilini [*portée*] vurguluyor: Anlam ($\varphi$), sözcüklerin, cümlelerin kavşağının kipinde içerilir… Bu teoremi ilk kez bilinçli olarak yaşama geçirenlerden biri Lautréamont'dur… Şiirsel dil için şimdi ileri sürdüğümüz seçim aksiyomunun ortaya koyduğu kurulmuşluk kavramı, şiirsel dil uzamında bir çelişkinin oluşturulmasının olanaksızlığını açıklıyor…'" Benim uzama hiç benzemiyor, dedim. Bir yandan çişimi yapıyordum. Hemen işime döndüm, son iki açı kalmıştı. Einstein devam etti. "Günün birinde, büyük amaçları uğruna köle imgelemleriyle bilimi çarçur eden bu post-abiler ve post-ablalar, Atlantik'in karşı tarafında olduklarından bak postacı geliyor şarkısını [esrarlı sigara eşliğinde söylemeyi] çok seven iki fizikçiyi fena halde kızdırdılar. Bu ikisi önce post-havuzu bir güzel yemlediler, post-balıklar doluştu post-yemlerin çevresine. Mest olup kendilerinden geçtikleri bir anda, çapariyi hızla çekti ikisi. Artık şans hangi post-balığa vurduysa. Kimisi karnından, kimisi kıçından yakalanmıştı iğnelere. Dilinden ya da ağzından yakalanan bir tane bile post-balık yoktu. Duyduğum en güzel makaraya alma hikâyesidir bu…" Rahatlamıştı. Harika pozlar verdi. Ben de aldım elbette. O zamanlar aynı anda hem dinleyebiliyor hem bakabiliyor hem de çekebiliyordum. Zahmetsizce. Beni bu yapayalnız uzayda tek anlayan, dahası şaşırtan kişi oydu: bir taş. Ben de rahatlamıştım. "Da-

hası, geçmekte olduğum büyük meydanın taşlık ve sert zemininde öylesine hafif ve emin adımlarla yürüyordum ki, kendimi sanki gece vakti kır yolunda uzun adımlarla yürüyen enerjik bir yürüyüşçü gibi hissettim. Ama bu kocaman meydanın sonunda, kapısında ışıklandırılmış bir saat bulunan çirkin, simetrik, hangara benzeyen bir bina vardı: postane." Karanlık odayı hazırladım. Ya geceydi ya da gündüz. Bilmiyorum. Saatim yoktu aylardır ve güneş hiç batmıyordu. Üç filmi de sırayla makaraya sardım ve film yıkama tankında bir güzel yıkadım. Bir süre sonra bu çok modern ve çok komik hikâyenin negatifleri elimdeydi. Hayat kadar aydınlık her kareyi tek tek kestim ve üst üste koydum. Ilfobrom karta bastım. Bira bardağına düşen o susamış, o yapayalnız "Şair"i [Altın Balığı] hemen tanıdım…

"*Yusuf Mesudi*. Uyuyan, sürekli, uyanık olanın gerçeğini düşler. Şimdi, uyanık olanın ölmekte olduğunu düşün, çünkü ölümden daha zor bir gerçek yoktur. Gerçeğini düşleyen insan aslında ölümünü düşler, çünkü o andaki başkasının gerçeği ölümdür. Dolayısıyla nasıl öldüğünü, kendisi ölmeden avcunun içi gibi görür. Ama hiçbir zaman uyanamayacaktır, çünkü öbürü, ölen, artık hayatta olmayacaktır ve hayatta olanın gerçeğini düşleyemeyecektir, gerçeğinin ipini örecek bir ipek böceği bulunmayacaktır artık. Sonuç olarak, uyanık olanın ölümünü düşleyen bir daha artık uyanamayacaktır, düşünde görmüş olduğunu bir daha hiç anlatamayacaktır bize ve böyle bir deneyime doğrudan tanık olduğu halde, ölenin deneyimiyle ölümün nasıl olduğunu da anlatamayacaktır bize kesinlikle."

## 23

***5-6 Aralık 2008.*** Bitiremeyeceğimi bildiğim tezimin aklıma üst üste yığdığı kaygılarla sabah akademik ormanıma geldim. Ne mekâna ne de zamana yakışmıyordum. Bu bedbaht halimle, kusurlu kelebek yaşımdan aşina olduğum on dokuzuncu

yüzyıl iç mekânına da yakışmazdım. Hepsini yiyip bitirmiş, ağzımı da peçeteyle silmiştim, o yüzden eski melek/mizah duyumumun kırıntısı bile kalmamıştı dudaklarımın kenarında. İçim dışım, hiçbir tarafım gülümsemiyordu. Tez lafı duymak istemiyordum. Fotoğraf çekecektim. Ama önce patronlara şöyle bir görünmem gerekiyordu. Asistandım ya! Görüntü verdikten sonra kaybolabilirdim. O gün sınav gözetmenliği yapmak ya da sınav kâğıdı okumak gibi ağır işlerim yoktu. Ofisim vardı, hatta ofisimin bir kapısı, kapısının da bir anahtar deliği vardı. Anımsatayım, 1997 senesinin ilkbaharıydı. Öğleye daha çok varken, sabahla öğle arasındaki o mahmur keyif vaktinde, bir flanör olarak mimarlık bölümünün önündeydim. Uzunca bir yol yürümüş, yokuş çıkmış, terlemiştim. Hava da ilkyaza uygundu. Eskisi gibi, makineyi film kamerası gibi sallaya hoplata fotoğraf çekmek nerde? Tüm uzuvlarımla sefil haldeydim. Çekecek konu arıyordum. Yol boyunca düşünüp durdum. Bir at gibi boynum bükük, gözlerim yerde yürüyordum. Çiçek açmış badem ağacı bakındım ama göremedim. Bizim oradaki aptallar daha ilk cemrede kendi rızalarıyla tecavüze uğradıklarından, kardeşlerinin iğnelerinden en değerli uzvum için bilezik yaptım. Etrafındaki birkaç kelebeği kovaladım. Kantine inip bir çay içmeye karar verdim, bakınmaya orada devam edebilirdim. Hemen vazgeçtim. Belki güzel bir kıza rastlar ve konu sorununu kökünden çözümlerdim. Hemen vazgeçtim. En iyisi önce, "hem Charlemagne'ın taç giyme törenine hem de IV. Henri'ye düzenlenen suikasta, hem Verdun Antlaşması'nın imzalanmasına hem de Otto ile Theophano'nun nikâhına tanıklık etmiş" hamama gitmeli diye kişnedim. Göbektaşına uzanır, ilkbaharın süzme çiçek balı gibi tatlı ışığı tepemden akarken bir güzel yıkanırdım. Bölüme amfi tarafından, hep girdiğim kapıdan girdim. Kubbealtı'nın yanından dönüp kantine indim, bir çay alıp geri çıktım. Bir de sigara yaktım. İstikamet hamamdı.

O vakitler hâlâ mutlu vakitlerdi. Komünizmin ölmesine daha iki yıl vardı. Karma ekonomiler de vardı ve piyasanın içinde olup da ekonomik krizi hissetmeyen dangalaklar her yerde çoğunluktaydı. Sigara içmek ikinci sınıf vatandaş sayılmak için yeterli ve geçerli önkoşul olmamıştı. İnsanlar, kafalarının bir yanında, daha ulvi amaçlar için depolar kiralardı. Hadi gelin bugün dumanı toplumsal bir utanç haline getirelim deseniz size gülerlerdi. En azından Kızılderili arkadaşlarınız gülerdi. Hem devletin hem de akademinin sosyal yanları kanunların koruması altındaydı. Akademisyenlik gibi gönül indirilen bir mesleğin erbapları ya da okuma/yazma edimine gönül koymuş insanlar arasında sigara, içki, kadın, esrar gibi tatları ve fonksiyonları iç mekânlarda ikinci dereceden bir bilinmeyenli en basit parabol denklemi gibi misli artan kötü alışkanlıklara getirilecek yasakların kabul görme yaygınlığı ya da hızı, sıfırın altında bile değildi. Yoktu. Her insan, hayata, dünyayı ve içindeki her şeyi yeni baştan çaresizce tecrübe etmek için gelirdi. Her kedinin ve her köpeğin hayatı bambaşka, biricik bir hayattı. O yüzden dünyayı değiştirmek daha kolaydı. Kuşaklar birbirine tutkalla, aşkla ve Red Kit'le bağlanırdı. Başyapıtlara duyduğumuz gönül borcunda, kitapların sayfalarına daha müsveddeyken sinmiş dumanın da payı vardı. Velhasıl, ne olduysa nasıl olduysa oldu, dumanın zararlarını insanoğlu son çeyrek asırda birdenbire, sanırım ilk olarak Atlantik'in karşı tarafında bir büyülenmeyle keşfediverdi! Bazı ülkeler de ithal etti.

Uzaktan göbektaşının dolu olduğunu görebiliyordum. Sabah sabah keyfime limon sıkmak için kalkıp hamama gelen pazarcı kılıklı bu kent insanı da kim diye kişnedim. Biraz yaklaşınca, kendimi bir Dionysos cümbüşünün tam ortasında buldum. Mekânın hemen önündeki 8 basamaklı son engelin en üst basamağına çayım ve sigaram eşliğinde oturdum ve az aşağıdaki, fuhşun platin çağında cereyan eden bu eğlenceyi seyre

daldım. Göbektaşının üzerinde durduğu geniş kaide ile kaidenin ve binanın, tüm dünyanın ve zamanın üzerinde durduğu zemin, tarihin parıltılı anlarındaki bir sürü ıskarta yaşantıyla birlikte görücüye çıkarılmıştı. Benjamin'in, sağdaki Kızıl Meydan penceresinin önünde duran kollu sandalyesini hemen tanıdım, yarısı yoktu ve üzerinde bir denizyıldızı vardı, yıldızın da yarısı silinmişti. Brooklyn Köprüsü'nün Manhattan çıkışındaki Cola makinesinin üzerindeki yazılarda, ortamdaki sinekleri isyana teşvik eden yaman bir çelişki gözüme çarptı. Bibliothèque Nationale'de, aşkı iple çeken gazete-kâğıdından-adam matematik çalışıyor ve romantizmini maskeleyen entelektüel bir bakışı var. Pera'da, Asmalımescit Sokağı'ndaki bir pavyonda çalışan bir kadın rom şişesinin içine düşmüş ve kafasını şişeye yaslamış bir palyaço âşık olduğu kadın için gözyaşı döküyor. Blake'in kaplanını gırtlaklamış maskeli savaşçının parmaklarından hâlâ taze kanın buharı tütüyor. Ağzındaki şarkı kaybolan bir uygarlığa ait, anlaşılmıyor. Arka planda, başka bir masada, umudunu yitirmiş bir çalar saat ya Requiem ya da Tanju Okan dinliyor. Yanında Vefa Bozacısı'nın elinden kaçmış bir şişe, bir rulo tuvalet kâğıdı ve bir parmak, sanırım bozacının parmağı. Eski Mısır'da, Sirius Takımyıldızı'nın etkisi altındaki günlerin birinde, sevdiğinin hem gerçeği hem de yansıması olmayı düşleyen kâğıt kayık karanlık odanın kırmızı ışığı altında küvetin tıpasına bakıyor. Işıklara bata çıka göbektaşının üzerine doğru rap rap yürüyen dokuz tane beton çivisi ve bir ustura; hepsi güneyli bir dilencinin defin töreni için. Üzerinde kelebek resmi olan yanaklı bir otomobil lastiği kırmızı ışıklar arasında uçarcasına yol alıyor, Spleen'e aşina olduğu o kadar belli ki! Orta çağların birinde, Parmak İzinin Mucizesini kiliseden izinsiz seksek oynarken keşfeden çocukları içine atmak için şehir meydanının tam ortasına açılmış karanlık bir kuyudan Kafka'nın harfleri ışıltıyla fışkırıyor ve kar altında uzun yıllar kalmış bir matmazel bu seyirlik intikama gözlerini

yapıştırmış "ne zaman okumalı seni" diye inliyor. Ama onun bakışında kuyu ve harfler alev alıyor. Cehennemde bir kafe: *Port Sudan*. Ayakları buzun içinde bir çöpkız: Tutunamayan. Bira bardağının kulpuna doğru yüzen bir su canlısı: Altın Balık. Efes Pilsen tercih eden bir kutup hayvanı: Büyük Ayı. Tavaya sümkürmüş bir yumurta: Descartes'in Omleti İçin Sahte Âşıklar. Anadolu Kavağı'nda, kömür çuvallarının üzerinde birbirine dolanmış uyuyan üç yavru kedi: Son Yazı Bekliyorlar. Bademli tepede üçayağa bağlanmış balonlar kızlara şairin telefon numarasını veriyor: Beni Ara Bebek. Breton'un, YASHICA Mat-124 G'nin gözünden bakan kadını: Nadja. Güneş Tutulmasından Az Önce Elveda. Küçük Prens. Kristal Dondurma Küreleri. Hayat Hakkında Dertleşen Mankenler. Aurora. Baudelaire Beni Çağırıyor. Beethoven Ormana Kaçıyor. Lambam yitirdiğim aşka ağlıyor; kalbim yeniden kristalleşiyor; çadırım aşktan, fil de çadırımın içinde yanıyor; Doktor Benjamin sokakta gördüğü ayrılık öpücüklerini topluyor; mağarasında mutlu bir çocuk, sosyalleşmekten öcüden korkar gibi korkuyor; belki beni yarın seversin, belki bana yarın dönersin diye, gözüm vizörlerden geçerek sana ulaşmak istiyor…

"Uzam kendini gizlemiş, çekici bir yaratık gibi ruhsal durumuna uygun kostümler giymişti. Eninde sonunda şeyler sadece birer mankendir; hatta dünya tarihinin önemli anları bile yalnızca, altlarındaki mankenlerin hiçlikle, önemsiz ve bayağı olanla suç ortaklığı yaparken birbirlerine göz kırptığı kostümlerdir. Bu tür bir nihilizm burjuva rahatlığının en içteki çekirdeğidir; esrar sarhoşluğunda şeytani hoşnutluğa, şeytani zekâya, şeytani dinginliğe yoğunlaşan ve on dokuzuncu yüzyıl iç mekânının sarhoşluğu ve rüyayı ne denli yoğun bir biçimde tetiklediğini gösteren bir ruh halidir. Üstelik bu ruh hali açık havadan, yani dönemin abartılı iç mekân tasarımı üzerine yeni bir ışık tutan Uranüs'e özgü atmosferden hiç hoşlanmaz. Bu iç mekânlarda yaşamak kişinin etrafına sık dokunmuş bir kumaş

örmesine, kendini bir örümcek ağının içine hapsetmesine benzer; bu ağın tuzaklarında dünya olayları kurumuş böcek gövdeleri gibi gevşekçe asılı durur. Bu mağaradan kımıldatılmak hiç hoşumuza gitmez."

Başımı fırıldak gibi döndüren bu pasajdan bir an önce çıkmalıydım. Gözlerim bin tane gözyaşı şişesini dolduracak kadar çalışmıştı ve iki paket sigara içmiştim. Midem bulanıyordu. Bu savunmasız halimle eski günlere dönmek hiç işime gelmezdi. Daha tez ve yapılacak bir dolu amele işi vardı. Beni bekliyordu. Hem bu lunapark birkaç gün daha açık kalacaktı. Kalanına yarın gelir bakardım. Aslında kararsızdım. Karar verdim ve göbektaşına doğru yaklaştım. Yüzüme hangi gözümü taktığımı anımsamıyorum. Sanırım 135 yaşında olanıydı. Aslında bu işime gelmişti, böylece fazla yaklaşmam gerekmedi. Gene de korkuyordum. Göbektaşında, hem de o kapkara melek halimle elimden kaçırdığım dansçı Amazon kızın çelik telden örülmüş elbisesini tanıdım. Bir kazığa geçirilmiş ve kilitlenmiş halde öylece dikiliyordu. Bu olağanüstü ziyafetin tatlısını bir güzel fotoğrafladım…

Kendimi günışığına attığımda, sabahla öğle arasındaki o mahmur keyif anı havada bağdaş kurmuş beni bekliyordu hâlâ. Ofise dönemezdim. Şair olduğum odaya gidip uyumak istiyordum. Birden Matmazel'i anımsadım. Bölümün otoparkında beni bekliyordu. Aynı yolu bu kez ters yönde, gözlerim kapalı ve yokuş aşağı yürüyerek sevgilimin yanına geldim. Gözlerimi kapattığım için kimselere görünmediğimi biliyordum. Arka koltuğa uzandım. Halimden anlamış olacak, çeyrek kontakta çalıştı ve beni bilmediğim yollardan yarısı toprak altındaki kırıma götürdü. Kucakladı, yatağıma yatırdı, üzerimi örttü ve fotoğrafın antik büyüsüyle ilgili bir masal anlattı: Masaldan, fotoğrafın ilk keşfedildiği yıllarda çekilen fotoğraflara – özellikle de portre fotoğraflara– o akıl almaz kederi veren şeyin, fotoğrafı var kılmak için gereken uzun pozlama süreleri

olduğunu öğrendim. Çünkü o fotoğraflar çekilirken de kederliydi. Çünkü fotoğraf, anında mesafe kat eden özelliğine kavuşmadan önce, önünde duran özneyi karta, cama, taşa, metale ya da her neyse ona geçirdiği o tükenmek bilmeyen anlar boyunca kendini öznesinin yüzündeki ışıkla pozluyor ve emdiği ışığın yerine de, fırından yeni çıkan ekmeklerin üzerinde tüten buhar gibi, zamanda soğuyan ya da hafifleyen kederi koyuyordu. Duruşa karşılık keder…"Çok yakında artık önümüzde olmayacağını bildiğimiz şey, işte görüntüye dönüşen şey budur," diyen Walter Benjamin'in de bu tür fotoğraflar çektirdiğini, anın poetik uzamını kuran ya da yaşamı ve ölümü birlikte görünür kılan anların içinde uzunca durduğunu anımsadım…

Akşam uyandığımda baldan acı arkadaşım Hilmi'yi aradım. "Bir Kış Masalı" dinleyerek geleceğini söyledi. Bekliyorum, dedim, unutma, dedim. O gelene kadar da Matmazel'in talimatlarını yerine getirdim. "Ah Esin Perim, bana nedenlerimi anımsatan" "yabanım, sevgilim, esmerim" Minolta X-700'ümün içinde siyah beyaz uyuyan ama birkaç saat sonra "geriye inanç ve sevginin taslağını bırakacağını" hissettiğim Ilford HP5 filmimi (makinemin kapağını açmadan) geriye doğru, hâlâ solda boş ama tetikte bekleyen kartuşun içine sardım. Üzerini sabahla öğle arasındaki o mahmur keyif vakti Göbektaşı Pasajı'ndaki Dionysos cümbüşünde korkuyla karaladığım filmim, yeni bir çekim için –üst üste çekim için– hazırdı. Kapağı açıp kendisini çıkarmayacağımı öğrenince kartuş şaşırdı. Ama soru sormadı. Düşündü sadece. Makineye bu kez en sevdiğim gözümü taktım ve her şeyiyle yeni bir ayine hazırlandığını anlayan yoldaşımı götürüp salondaki –ve aynı zamanda "Kayıp Dünya"daki– ince uzun ahşap sehpanın üzerine bıraktım. Telaşlanma, güzel olacak, dedim, burnunun üzerini okşadım. Soyundum ve banyoya girdim. Küvetin tıpasını kapatıp kar suyuna uzandım. Yüzlerce zalim yılın eskitemediği o mükemmel



Aurora 1

yaşımı, ilk aşkımı ve Aurora'yı düşündüm. "Düşümde düş görmeye başladığım zamanın, uyanma vaktimin gelmiş" olduğunu, banyo penceresindeki tıkırtıyla anımsadım. Uyandım.

Donmamıştım ama tir tir titriyordum. Koşup kapıyı açtım. Hilmi gelmişti. Dişlerimin tıkırtısından hoş geldin bile diyemedim. Yarısı toprak altındaki odamda üzerime çarçabuk bir şeyler giydikten sonra, Noctis'in zincir tasmasıyla tavandan –diğer roman kahramanı– sehpamın tam üzerine sarkan –diğer roman kahramanı– Antikçağ miğferimin aydınlattığı "zamanın iç mekânına, mekânın dış zamanına" döndüm. [O gün oynadığım yetişkin çocuk oyununun bir adı yoktu. Şimdi düşünüyorum da, henüz bir çocukken "*Hey sen, gel buraya çocuk!*"un oynamayı en çok sevdiği ve rüyasında gördüğü annesini aramak için gittiği Aslında-Dağ-Sayılmaz dağda oynarken anlamını keşfettiği oyun, biraz karışık ve biraz farklı gibi görünse de, benim de oyunumdu: Yağmurcun. "Yağmurcun oyunu, bir şey arıyorum ama ne aradığımı bilmiyorum demekti. Aradığım şey yağmurcundu." Her yerdeki yağmurcun.] Hilmi salonda dinelmiş beni bekliyordu. "Su gibi çırılçıplak ve aydınlık" kalana kadar soyun, dedim. "Ne yapacağım?" dedi. Sadece "şiddetin önünde saz gibi" sallanacaksın, dedim. "Nerede?" dedi. Yeni ufukların tam altında, dedim. Miğferi gösterdim. Birlikte sehpayı kenara çektik. Suç ortağı makinemi elime aldım ve sabah dansçı kızın boş, çelik elbisesinin çizimleriyle doldurduğum 35 milimetrelik defterin sayfalarını, bu kez, bütün hırsımla, "korkudan şarkılar mırıldanan" arkadaşımın çıplak gövdesiyle doldurmaya başladım. Çabucak bitti. Sıra bu cümbüşün, bu *gerçeküstücü tekinsizliğin*, kırmızı ışıkla aydınlanacak karanlık oda keşfine gelmişti. Kartlara bakarken, "Aynı masalları dinlemelerine rağmen, ötekiler hiç böyle bir şey yaşamadılar," dedi. Bu işte tanrıların parmağı var, dedim. İki tanesini seçtik. "İsimleri ne olacak?" dedi. Aurora, dedim. 1 ve 2.

"Nedir hâlâ alıkoyan bizi dönmekten, En sevilenler çoktan dinlenmeye çekilmişler." "Şans," diyorlar, "camdan yapılma, parlak, ama kırılgan," kirpiklerime sevgiyle dokunan… "sonu-

cu belirleyen zar, duruyor, duruyor / anlamıyorum bunu – ve kaybettiğimi."

"*İzak Sangari*. Ona göre Tanrı'nınki hariç, bütün diller ıstırap dilleri, acı sözcükleridir. Şöyle diyor: 'Acıların zamandan ve bedenimden bir yarayla aktığını fark ettim.'"

“Sözcükler burada bitiyor,
bildiğim dünya burada son buluyor.”




Fotoğraf: *Al Calkins*, "Ash"

"*Arma virumque cano*. Sigarayı, pipoyu, puroyu övmeye geldi sıra. Provokasyon olsun diye değil, öncelikle hoş olduğu için. Ayrıca bizim açımızdan mevcudiyetini koruyan bir uygarlık, bir tarih, bir geçmiş olduğu için. İnsanlar arasında, insanlarla Tanrılar arasında bir iletişim biçimi, zamanın ve mekânın bir parçası, bir ritim, bir nefes (ille de bronşitli olması gerekmiyor), bir arzu ve bir zevk olduğu için. Bir Katalan atasözü şöyle der: Şeytan oyun oynamayanın, sigara içmeyenin, aşk yapmayanın varını yoğunu elinden alır."

*Jean Jacques Brochier*

## 24

***25 Kasım 2008.*** Henüz dijital teknolojinin hayatımızı esir almadığı, şiirleri yatak odası sesiyle okumanın moda olmadığı günlerdi. Telefon kulübelerinin önünde uzun kuyruklar olurdu ve kimi zaman yeni işe alınmış seksi sesli telesekreterlerin kulağına ağlayasınız gelirdi. Aramızda kedilerin saralı, balıkların kör, kelebeklerin Chaplin'in çocukları olduğuna inananların dolaştığını hayal etmeyi, perdesiz evlerde yaşamayı, en çok şarap içmeyi severdik. Filmlerde çocukları öldürmek hiçbir yönetmenin aklına gelmezdi. Çünkü sevişirken geyikleri düşünmeyen anne adaylarının intihar etme olasılığının yüksekliği

daha sonra keşfedildi. Yazlık sinemalara sadece Frigobuz yemek için bile gidilebilir, asansörlerde mutlaka selamlaşılırdı ve dam denince aklımıza en fazla keman ya da kedi gelirdi. Ve eğer tuhaf bir yaz ikindisinde seviştiysek, kırıkları tutkalla yapıştırılmış ve kuruması için pencerenin önüne bırakılmış amfora gibi uykuya dalardık. Akşama doğru tatlı ölümlerimizden uyandığımızda, gökyüzünü görebilmek için önce camların buğusunu silmemiz gerekirdi ve eğer "ay hilal şeklindeyse canımız" rakı "çekerdi" ve mecburen "kavun" da… Her mahallede, her sabaha bayram telaşında başlayan insanların da yaşadığını bilirdik ve gerektiğinde bunlar birbirlerini düşüncelerle bulurlardı. Hız gündelik hayatın bir parçası değildi. Amerikan yapımı büyük arabalar vardı ve onların sokaktan nazlı nazlı geçişini seyretmek içimizde kırlara gitme isteği uyandırırdı. Yaz yağmurları bir gelenekti ve meteoroloji daima yanılırdı. Hayatın sevinçli yaramazlıkları şimdiki gibi kafamızı karıştırmazdı. Sümüğümüzü sinema koltuklarının altına yapıştırmak ayrılma nedeni olamazdı çünkü sümüğünü sinema koltuklarının altına yapıştırmayı seven kızlar da vardı. Ama kızlarla konuşurken parmaklarımız gayri ihtiyarı ceketimizin düğmelerini arardı. Mekanik her şeydi, güzeldi, saatler tıkır tıkır işler, "her aşkın içinden bir tren geçer"di. (Ahmet İnam'ın kulakları çınlasın!) Henüz lambaları ve kapıları aldatmak keşfedilmemişti ve dokunmak bir var olma biçimiydi. Bir sevgili kaybettiğimizde, eskiden en ayrıcalıklı yeri olan yatak bu kez odanın en acı çeken yeri olurdu ve bu değişmeyen bir kural olduğundan sevgiler daha uzun sürerdi. Şiire, yaşanmamış tesadüflere ve aşka daha çok inanmak zorundaydık. Çünkü bilirdik ki, yaşayabilmek için bunlar da gerekliydi…

## 25

***29 Kasım 2008.*** Çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Aralık ayıydı ve akşama doğru

usulca bastırmıştı. Ama ilk işi, birkaç hafta önce haberci olarak yolladığı ayazın kesip biçtiği yaraları pansuman etmek ve özellikle sokak çocuklarından, sokak kedilerinden, sokak köpeklerinden, berduşlardan ve ayyaşlardan, geç kaldığı için özür dilemek olmuştu. Sonra, masalın doğasına uygun olarak, pencerelerin arkasından baktırmaya, yalnızlıkları unutturmaya başladı. Çok geçmeden, bu bembeyaz ninninin yüksekliği beş yaşımdaki dizlerime ulaştı ve yarısı toprak altındaki limanımın önünden çınar ağaçlarının şemsiyesiyle geçen çift yönlü Yahya Kemal Caddesi de dahil her şey, herkes, tüm dünya, termodinamiğin ve sevincin yasaları denli akıl almaz bir sessizliğe büründü. Perdesiz evimin tüm ışıklarını söndürmüştüm ve salon penceresinin geniş pervazında oturmuş dışarıyı seyrediyordum. Bu kusursuz sessizlikte ansızın aklıma, bir gün mutlaka okuyacağım ve Türkçeleştirmek isteyeceğim İngilizce kitapların içindeki karakterlerin, örneğin Azat Edilmiş Hakiki Zenci Köleler Kumpanyası Wisdom Kardeşler'in ve böyle havalarda seviştiğim ya da sevişeceğim kızların bilmediğim bir yasaya tabi olması gereken başka türlü ölümleri geldi. Daha birkaç yıl sonra rastlayacağım Matmazel'i yandaki yokuşun en tepesine park etmem gerektiği ya da gerekeceği de geldi. Ve hepsi birden bana, o geçmiş ya da gelecek anlarda ve şu an yalnızken hissettiğim yalnızlığımı anımsattılar. O an bendeki müzmin yalnızlık duygusunun yalıtılmış bir sistem olmamla ilgili olabileceğini düşündüm ve pencereyi açmayı akıl edebildim. Birdenbire karın tuhaf bir şekilde içimi ısıtan soğuğunun, sanki buzdolabımın kapısını açmışım gibi odama dolduğunu ve gülümsediğimi fark ettim. Bir elektrik fırtınasına yol açabilecek kuzey ya da güney ışıkları olamayacağına göre, *bu ters yolculuğa* neden olan, belki de caddenin az aşağısında bulunan ve kentin bu tarafına elektrik sağlayan ana trafoda meydana gelen bir kaçaktı. Belki de havayı elektriklendiren, evin tam önündeki sokak lambasının saatlerdir kırpıştırdığı gözüydü. Neyse



Vizörlerden Geçerek Sana Ulaşmak 2

neydi, ama bu durum beni çok mutlu etmişti. Bir sigara yaktım ve tüttürmeye başladım. İlk derin nefesle birlikte, her gün çiş kumuna bokuyla şiirler yazan Lilith'in tam bir odalık gibi sere serpe uzanarak çırılçıplak pozlar verdiği, mor üzerine kırmızı çizgili battaniyesini ve birkaç yastığı kapıp geldim ve pervazı konforlu bir yatak haline getirdim. Biraz sonra, gerine esneye Lilith de geldi ve koynuma girdi. İşte yine ("her şey gibi olmayan hiçbir şeye tahammül edemeyen lanet *tybo*lar"ın geri zekâlı dediği Lanet Dave ve onun Lanet Köpeği gibi) iki kişiydik ve her kar tanesi, gözlerimizin içine baka baka, yapayalnız düşüyordu yere. Çok geçmeden, sihirli bir ışıltının altında, evimde birlikte yaşadığım ya da henüz yaşamaya başlamadığım metal ve dilsiz masal kahramanlarımın huzurunda beyaz bir uykuya daldık. Mutlak yüceliğini ne yaparsam yapayım hissedemeyeceğim, yalnızlığın da sevinçli ve düzenli bir sığınak olduğunu unutacağım o ikisıfırsıfıryedilik sapsarı günlereyse daha çok, çok vardı. "Ah evet, Aurora'yı anımsıyorum

/ dizlerimin üzerine çöktüm / ağzımı karla doldurdum, eridi / keşke sende de eriseydi…"

## 26

***30 Kasım 2008*** ("13 Şubat 2002"). Öyleyse insanoğlunun kıllı olması pek muhtemel ve muteber kurtarıcısını beklemeye başladığı, ama beklerken boş durmadığı, kitaplar yazıp resimler boyadığı, yeni denizler, karalar keşfettiği, drenajı ve parfümü, TNT'yi ve kuduz aşısını icat ettiği, aynı zamanda katliamlar yaptığı, yerlerinde sadece onların dilini konuşan taşların ve otların kaldığı birkaç uygarlığın kökünü, zamanda çeyrek nefes alış anı kadar bile yer tutmayan bir süre içinde, 29 yılda yeryüzünden kazıdığı o başlangıç anından "o güne" tam iki bin yıl ve iki bir yıl geçmiş. Ve bir ocak ayı ile on üç tane de gün; Bay Edip hariç her dünyalının bildiği, 24 saatle ölçülen 13 gün. ("1521'de Hernando Cortes Aztek İmparatorluğu'nun başkenti Tenochtitlán'a vardı; ardından da imparatorluğu belirli bir plana bağlı kalarak yok etti. 1500 yılında yaklaşık 400 milyon olan dünya nüfusunun kabaca 80 milyonu Amerika kıtasında yaşıyordu. 1550'ye gelindiğinde Amerika kıtasının nüfusu yalnızca 10 milyondu.") Bir olayın sadece tarihini bile (ama belki tek bir sözcük eşliğinde, örneğin bir yer adıyla birlikte) kaydetmek, onu yıllar sonra bir defterin içinde okuduğunuzda, olayı bazen tüm çıplaklığıyla, tüm anları ve tüm mekânlarıyla birlikte anımsatabiliyor. Tıpkı çekildiği anda ışık değeri yeterince bilinmediği için akşama eskiyen her dijital fotoğraf gibi. Ama mesela, güzel bir kızla son sevişmemin üzerinden (16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimle konuşuyorum!) kaç mevsim geçti, inanın hatırlamak bile istemiyorum.

Ki bu çeyrek altınlık sonbahar günü, daha önce *örfi idare* betimlemesiyle değinip geçtiğim, dünyanın yaklaştıkça bulanıklaşması gerekirken tersine berraklaşan bir fotoğraf gibi gözümün ta içine girdiği, kendi kuralları olan, uykusu ve rutin

alışkanlıkları olmayan o üç aylık hızlı ve yekpare zamanın tam kalbinde duruyor. Mekâna ve zamana nüfuz etmiş her bir anın içindeki her bir yaşantıyla anlıklara bölünüp çoğaldığı, benimse onları bir meyve bahçesinde düzenli aralıklarla dizilmiş elma ağaçları olarak zahmetsizce görebildiğim, almak, toplamak için çaresizce uzandığım bu *hızlı* hasat mevsimi sözcüklerle nasıl anlatılır bilmiyorum. Sorarım size, topyekûn bir kurtarılma umuduna ve şansına kavuşmak demek olan bu büyülü yaşantıya şaşmamak olası mıdır? Ama ben daha önce göremediğim bu aşikâr avların karda bıraktıkları kan ve pençe izlerini sürebildiğim yere kadar çocukça bir merak ve romantik bir cesaretle sürdüm; şansı ve umudu sorgusuz sualsiz, sadece minnetle kucakladım. O tarifsiz kederli, tarifsiz sevinçli uzamda, hiç kuşkusuz çocukken öğrendiğim aynı sözcüklerle konuşuyor olsam da dilimden mizah/melek duyumuna bulanmış olarak fışkıran her sözcüğün karşımdakini efsunlayan, bana karşı yok yere borçluluk hissetmesine yol açan, vaat edilmiş bahçenin kilitli kapısını bile açacağına inandığım masalsı bir kudreti vardı. Ve sanırım bu *zahmetsiz dil* hayatta kalmamı sağladı. Okurun, bu kitabın tamamı boyunca balıkgözlerimdeki bu kalıtla konuştuğumu bilmesini istiyorum.

İşte "o gün", yani bir önceki kâğıda "29 yılda…" diye yazdığım andan tam olarak 6 yıl 9 ay 17 gün önce, ara sokakların birindeki bir iç mekânda onu –üstelik ilk kez– görünce ne hissettiğimi sadece enfarktüs anıma tanık olan sevgili bilir. Ama bu tanımadığım sevgiliye yaklaşık 19.13'te rastladığıma ve saat şu an tam –ve az önce yaklaşık– 16.00 olduğuna göre, 17 günün dolmasına henüz 3 saat 13 dakika var demektir. Şükür ki bu sürenin her çeyrek solukta bir saniye azalıyor olduğunu biliyorum artık ve dediğim gibi, şeylerin başkalaşımıyla an be an kristalleşen ayrıntıların gözlerimin önünde bir balıkçı ağı dokumasına izin vermiyorum. Öyleyse, hiç heyecanlanmadan, zaten hiçbir şekilde adaletli olmayan, çünkü akıldışı olan böy-

le bir savaşta ve orantılı güç kullanmayacağını baştan bildiğim böyle bir rakibe karşı, hem de yenilenlerin safında, hem de saat gibi uyduruk bir silahla yer almaya hiç ama hiç niyetim yok. İnsan bu süzme salaklığı bir kere yapmalı! Ve sevgilim, somut koşulların somut tahlilleri sonucu, biz, saatin tik-taklarına ateş etmeyi bırakıp, en fazla takvimin korumasıyla yetinelim ve *yaklaşık olarak* sınırlamaya devam edelim hikâyemizi. Böylesi inan çok daha güvenli...

Görünüşte takvimin ayarladığı "o tarihi gün", göl balıklarındaki sadakat duygusunun anlık izdüşümleriyle ve orta yaşlı doğan kelebeklerin çocukluk resimleriyle ormanda açtığım sergiden yaklaşık 8 yıl sonraydı. Demem o ki, bu sergiyi, hayalkeş sarhoş bir fareye dönüştüğüm o 3 aylık örfi idare döneminden yaklaşık 1 yıl önce açmıştım.

Öykümüzün geçtiği "o gün", yani 2002 yılının 13 Şubat günü, yaklaşık 7 yıl önceki, 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimle, İstiklal Caddesi'nde, bir "kelebeğin kararsız kanadı"na aşina ayaklarımla, dalgalar arasına düşmüş bir istiridye kabuğu gibi sürükleniyordum. Akşam olmuş, hava kararmıştı. Binaların dış cephelerinde, üst katlardaki nişlerden, pencere pervazlarından, balkon demirlerinden, çatıların saçaklarından sarkan pembe melek kızlara, mavi melek oğlanlara bakmaktan başım dönmeye başlamış, yürümek ve düşünmekle bir yere oturup bir şeyler yemek arasında seçim yapmak iyice zorlaşmıştı. Ara sıra defterime bazı *zoka notlar* düşüyor, yüz birinci defa geçtiğim sinemanın önünde duruyor, yüz birinci defa "Rated X" filminin NC-71 almış Türk versiyonunun afişine bakıyor ve yüz birinci defa dudak büküp yürüyordum. Ağa Cami'nin minaresi hatırıma sabah ezanının kulaklarıma kazınmış güftesini getirince, yaşanmamış bir tesadüf anının kancık vaadine kanıyor, 4 saatte ancak soyabildiğim ama kalleş imamın sesi yüzünden elbiselerini ¼ dakikada giyiveren, teninin kokusu kocaman burnumda kalmış kıza tekrar rastlamak gibi modası

çoktan geçmiş bir romantizmle gülümsüyordum. Ben de herkes gibi "Canlı olan bir şey arzuluyordum." "İhtiyar sarı (havhav), geri dön sarı (havhav), dünyadaki en güzel, en huysuz köpek (havhav)!" Derken, kendimi tekrar, yeryüzü ve gökyüzü yaşantısının birbirine yaklaştığı minyatür bir evrenin girişinde, Avrupa Pasajı'nın kapısı önünde buldum. İçeri baktım. Sevişirken teni ve damarları şeffaflaşan bir erkeğin enfarktüs anına tanık olan sevgili gibi, tarihin kalbindeki atardamarı tıkayacak pis kan pıhtısını bir taşın dudaklarında görüverdim. Notre Dame'ın çanları tam yedi kere çaldı. "Yalnızlık ateşle birleşiyor / İki geyik dumanla çiziliyor şişiyor / Delinmeler / Uyku genişliyor // Aşk / Orada uzakta anlaşılmadan." O an, okunurken ikiye katlanmış bir kitap gibi acı çektiğimi anımsıyorum. Nişin üzerinde oturan ama bakarken kafamı yastıktan kaldırmam gerekmeyen taş kadına teşekkür edip hemen soluk soluğa ayrıldım oradan. Rahibe ise, 16 ¼ Kasım 1995 günü öğleye doğru Rüya Sineması'nda ilk 14 dakikasını izleyip çıkmak zorunda kaldığım Yeşil Kapının Arkasında, doyum anından 1 salise önce, ¼ salise bile beklerse çok geç olacağını hissedip erkeğine teşekkür eden Azan Hemşirelerden Magpie oluverdi ve tarihin derinlikleri içinden minnet ve özlem dolu gözlerle arkamdan bakakaldı. Bu mekânla işim bitmişti ve buraya bir daha dönmeyeceğimi, çok darda kalıp dönsem bile, onu aynı yerinde bulamayacağımı biliyordum…

## 27

***1 Aralık 2008, sabah.*** Bazı kitaplarla karşılaşmak orgazm anları gibidir; "kimsenin adını söylemediği ama güvenin, arzunun ve zevkin engellenmediği, bunların sonradan anlatılacak hikâyelere dönüşmediği" anlar gibi. Onunla ilişkiniz, ilk ya da son, rastlantısal ya da planlanmış, tek bir bakışma anından uzun değildir. Tabii, eğer rastlayabilirseniz. Ama bazı durumlarda rastlamak bir zorunluluğa dönüşür. Kişi bakmayı öğrenmişse,

bu zorunluluktan kaçış olmadığını da bilir. Ben her anın bir kalbi olduğuna ve o anlarda gördüğüm şeyin onun imgesi olduğuna inananlardanım. Yazmak için bu yapışkan anların gelmesini sabırla, tevazuyla, elmalarla, yaz düşüyle, ama tetikte beklerim. Falezler içinde hapsolmuş öyle bir geniş ve öyle bir dar zamanın içindeki, anın tam kalbindeki anı, tıpkı doğuştan anlam kuşkulusu, tutku mühendisi Deniz çocuk gibi ben de tanıyabilirim. Ve onun bu anların birinde kendisini hiç düşünmeden kendi fırtınasının içine kaldırıp çırılçıplak atmasını da, sonunda "tüm acılara aşina olmuş, tüm sevinçleri yaşamış, tüm zevkleri tatmış bin yaşında bir adam" olarak geri dönmesini de, hâlâ ve için için özleyebilirim. Bana sorarsanız derim ki, bu bile bir gelişmedir. Bazen bu anlara rastlayabilmek için ne aradığınızı anımsamanız gerekebilir, bazen de anımsamak yolculuğun ortasında ya da sonuna doğru gerçekleşir. Anımsamak bir tür kayganlaştırıcı gibidir. Her halükarda arayış, sonuca ulaşsın ya da ulaşmasın, tüm deneyimin kendisidir.

Kendi kendine yarattığı bu sünek anda Deniz'in hep aradığı bir kitabı vardı, onları ararken başka kitaplardan ters piramit şeklinde kuleler yaptı, kulelere tırmandı. Kuleler yapmaya mecburdu belki ama bu kulelerin ters olmaları gerekmiyordu. Ama birinde, kule tam yıkılacağı anda, kâğıt kanatlarıyla kendisini boşluğa bırakıp Galata'dan Karaköy'e kadar kahkaha ata ata uçtuğunu gördüğümde, anımsadım ki, kafasının içinde bir projektörün 1000 vatlık lambası yanan ve bu fani lambanın ışığı mecburen gözlerinden de tüten bir adamın sözlüğünde ters-düz, doğru-yanlış, beyaz-siyah, gece-gündüz, aşk-nefret, rastlantı-zorunluluk, anımsayış-unutuş, kararlı-kararsız, aşağı-yukarı, yaşam-ölüm, gibi sözcükler yoktu. Tek bir sözcük dışında, sözlüğü boştu Deniz'in: mizah… Çünkü sarhoş olmuş uçarken, "Şiirin tümü, yaşamla dolup taşan, canlanmış bir sözlük gibi beynine girmişti."

## 28

***1 Aralık 2008, ikindi.*** Avrupa Pasajı'ndaki taş kadının "Geceye İlahiler" söyleyen titreyen dudaklarını gördüğüm an, yıllardır bir kitabı aradığımı anımsadım: yıllardır aradığım kitabı… O yüzden işte, o kış günü, akşamın kaynar suları tam yedide tam tepemden aktı. İmgeler gibi duygular da iç içe geçmiş ve adımlarıma dolanmıştı. "Aşk / Orada uzakta anlaşılmadan." Beni bekliyor. Ve yorulmuş olmalıydı ve ben acele etmeliydim. "Bir yabancı gibi geldim, bir yabancı gibi ayrılıyorum şimdi." Ama biliyordum ki bir gün, benden daha hassas ve aylak bir ruh çıkıp gelecek ve kadının şiirlerini besteleyecekti.

Şaire ve kitabına, göl balıklarındaki sadakat duygusunun anlık izdüşümleriyle ve orta yaşlı doğan kelebeklerin çocukluk resimleriyle ormanda açtığım sergide, şimdi fizik profesörü olan arkadaşım işaret etmişti. Not etmiştim. (Barış Gökhan Bağcı'nın kulakları çınlasın!) Dedim ya, tam ya da yaklaşık, 8 yıl önceydi. Sene 1994. Ah anımsadım, karlı bir kış ayının buz nefesli bembeyaz bir günü! Aralık ayı mı yoksa? (Ama ayın kaçı olduğunu söyleyebilmem için eski defterleri karıştırmam gerek.)

## 29

***1 Aralık 2008, akşam.*** İki gün önce, cumartesi günü sabahın köründe, çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz karı anımsadığım anda, birden yazı yazdığım masadan fırladım ve termodinamik kitabımı aramaya başladım. Biliyordum, çalışma odamda, babamdan yadigâr eski koca ceviz kitaplıktaydı. Altı portatif ve upuzun raftan oluşan sandalda kitabı bulamadım. Küvette de yoktu, ne de ecza dolabında. Bütün gün aradım. Ayakkabılığa, fırına, dış kapının, hatta apartman kapısının önündeki paspasın altına bile baktım. Sigorta kutusunun kapağını akşama kadar elli kere açıp kapadım. Salondaki, ahşabı gomalak cilalı, kapaklı kitap do-

laplarına, orda olmadığını bile bile, defalarca baktım. Büyük ceviz kitaplığın karşısındaki duvara iki parça halinde yaslanmış, kumaş ve cam karışımı seksi kitaplığı da hoyratça talan ettim. Edip "Annemi istiyorum, annemi istiyorum!" diye uykusunda sayıklayınca durdum. Onun doğal sakinleştiricisi hazırdı. İşe yarar mıydı bilmiyorum, ama keşke aynı kar yine yağmaya başlasa diye düşündüm. Aslında termodinamiğin yasalarını biliyordum ve öykümü kitaptan kopya çekmeden de yazabilirdim (ki çaresiz öyle yaptım). Ama bulmak zorunda hissediyordum. Üniversitede kıçımdan 6 dönem boyunca en fazla kanı alan dersin sevgili kitabına bir kez daha el sürmeliydim. Dersin hocalarını anımsadım, formüllerin arasında kaybolan zavallı yüzleri anımsadım, sınavlardaki çaresizliğimi, çektiğim kopyaları anımsadım. Sonunda geçtiğim halde dersten pek bir şey öğrenemediğimi de anımsadım. Annem anemi yüzünden, dedi. Metallerin tüm mahrem hayatı gibi, doğadaki süreçlerin olabilirlik kıstaslarını, nereye ne zaman kiminle gideceklerini, giderken tek yönlü mü yoksa gidiş dönüş bileti mi alacaklarını, biletleri nereden ve kimden alacaklarını, velhasıl bu yolculukların ne işe yaradığını sonradan, fotoğrafların gölgelerinden taşan kederin peşinden geçmişe doğru umarsızca koşturup durduğum, kendine has fizik, coğrafya ve etik yasaları, çok özel yeme-içme, sevişme-gülme ve adabımuaşeret kuralları olan örfi idare döneminde belledim. Doğrusu, bir masal faresiyle romantik bir avcı kafama vura vura bellettiler. Demeliyim.

Ertesi gün, yani pazar günü de, anlatmaya "Öyleyse" diye başladığım insanlık öyküsünde, tam "29 yılda…" diye yazar yazmaz, o sıkıyönetim dönemini başından sonuna belgeleyen binlerce fotoğraf, ses ve yazı kaydı, yeminli yeminsiz ifadeyle, haritayla, "pervaneler, gazoz kapakları iskambil kâğıtları, kedi tüyleri, çakıl taşları, otobüs, vapur, tren, uçak, sinema biletleri, opera, tiyatro, aşk biletleri, atkestaneleri, sigara külleri, izmaritler, duman kokuları, süpürge otları, çekirdek kabukları,

teyp bantları, kırık plaklar, akmış piller, seks suçları, fare kuyrukları, ütülü mendiller, içli mendiller, üzüm cesetleri, incitilmiş yıldızlar, ağını düren örümcekler, tornavidalar, çiviler, rap rap raptiyeler, zap zap zaptiyeler, şeytan minareleri, manolya, gül, zambak, gelincik, osuruk kokuları, zamk, kumaş, kuru sabun, pudra (toz halinde mi), utanç, gurur (kiminse), balık kılçıkları, patronlar, kâğıtlar, peçeteler (ıslak), iğne topları, provalar, pruvalar, top gülleleri, bir kentin zaptı, duvarlar, yıkıntılar, göçler, kaçışlar, uçuşlar, patronlar, dilenciler, karaağaç gölgesi, kurutma kâğıdı, gözyaşı şişesi, yumurtanın beyazı, patlamamış mısırlar, duvar, boşluk, deniz, kan, rüya, parmak, bıçkı, söğüt, badem, tabiri caizler, imalar, çağrışımsız bakışlar, donukluk, kar, buz, su, üzüm suyu, rüyalar, korkular, piyano, ud, Galata, Terapia, mezura, tarçın, cam önü, cam bezi, cam arkası, çocukluk (güzelim), yaşlılık, misketler, müselles, fotoğraf kareleri, siliklik, siniklik, pezevenkler, duvar (uzun yüksek), konyak şişeleri, eski kırkbeşlikler, yanık tozlar, çizikler, ses tonları, muşambalar, rüyalar, kitaplar, paket lastikleri, yoğurt lastikleri, boşluk, boşunalık, okumalar, kitaplar, kitaplıklar, kirpikler, göz uçları" ile birlikte, termodinamik kitabımı da, Schiller'in iyi insanının intikam alma şekline özenerek affetmeye karar verdiğimi ve bütün o kara ve kanlı geçmişimi çuvallara doldurup gecenin ayıpları örten ellerine sessizce terk ettiğimi anımsayıverdim. Geçen yazdı. 2007 yazının, mutlak yüceliğini ne yaparsam yapayım hissedemediğim, yalnızlığın da sevinçli ve düzenli bir sığınak olduğunu unuttuğum, köpekleri bile çıldırtan günlerinden biriydi işte…

Atmaya kıyamadığım bazı andaçlarıysa (ki yekûnunu toplamak bile yıllar, belki bir ömür sürer), ayağı kapana kısılmış bir av hayvanının hayatta kalma içgüdüsünün tüm gövdesini yalvaran kanlı iki göze dönüştüren paniğiyle, zamanda sadece yüzleri ya da maskeleri değişen yüreksiz insanlara artık hiçbir dünyalının yetişemeyeceğinden emin olduğum çok sevinçli bir

hızla armağan ettiğimi, ah şu anın tam kalbinde acı ve utançla anımsıyorum…

Oysa Rönesans'ın anahtarını cebinde taşıyan vahşi, yaşlı ve yorgun Hans'ın, "devrimin bu manevi evladının" da kırık gözlü ama hâlâ alımlı Michelle'den beklediği, son ve gerçek bir uyuşturucuydu. Çünkü burnu hariç aynı ona, yitirdiği karısına benziyordu. Ama dedim ya, kadınların boyun eğdikleri yasalar farklı; minnetin yetemeyeceği yerde bir kaplan, çıplaklığın örtemeyeceği yerde bir kuzu olabiliyorlar kolaylıkla. Rönesans'ın bile o kadar çok düzeltilecek yanı var ki! Ama Sarı Kitap'ın dediği gibi, "Hiçbir şey sevincin üstünde olan şeyden daha iyi değildir, hiçbir şey adaletsizliğin altında olan şeyden daha kötü değildir." Neyse, geçelim bunları…

Biz çocukken sevdiğimiz için top oynardık. Raf ayakkabılarımız vardı ve Çin kesi henüz lükstü. (Hatta Raf bile lükstü.) Halkımızın sağlıklı yaşamak için spor yapmayı keşfetmesi, Adidas ve Nike gibi pahalı ayakkabılara imrenmesiyle, çok sonra başladı. İnsan elbette iyi şeylere layıktır. Ama çok geçmeden, *Zafer* satın almak ve böylece sağlıklı kalmak için fazla mesai yapan ana-babalar türedi. (Adını her zaman Benjamin'in adıyla birlikte andığım Ünsal Oskay'ın kulakları çınlasın!) Halı saha henüz icat edilmemişti. Tüm sokaklar mahalle maçı yapmak içindi. Hepsinden önemlisi, iki tane naylon top alır, birini keser dış yapardık, böylece top uçmazdı.

## 30

***1 Aralık 2008, gece.*** Aralık değil Şubat ayıymış – sergi yani: 14 Şubat 1994. Ama karlı bir kış ayının buz nefesli bembeyaz bir günü olduğunu doğruladı kayıtlar: "Dışarıda müthiş bir kar var. İçeride de kaloriferler yanmıyor…" (Rıza Gürbüz'ün kulakları çınlasın!) Öyleyse, 8 yıldan bir gün az. Ama arada 2 tane de artık yıl var? Aman neyse, tam ya da yaklaşık, ne önemi var! Takdir görmesi gereken benim bu Yahudi alışkanlığım.

Tuzak dolu geçmişin her yeri, her anı. Aman ha! Tedbiri elden bırakmamalı, ne kendime ayırdığım günlükleri ve anlıkları bir daha karıştırmalı ne de masamın üzerinde yeni bir kitap kulesi oluşturmalı. Hepsi kayıtlı zaten kancık aklımda. Bu akılla nereye kadar? Kitaplar, alıntılar, resimlerin karekökleri, kareköklerinin kareleri… Bir çerçöp dağı, bağrış çağırış, düzen için yalvaran bir kaos yaratmamalı. Blanchot'ya nanik yapacak ülküyü kazandım bir kez zaten. Kuşku duymamalı. Harold Bloom'u kafakola almalı. Artık sadece şimdinin zamanını şimdi yaşamalı ve biraz da yazı denen bu uyuşturucunun tadını çıkarmaya bakmalı. Yoksa, "Biçare gönüller. Ne giden son gemidir bu. Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu." Ama "Nafiledir rüzgârlar – Limandaki bir kalbe – Haritayla işi bitmiş – Pusulayla işi bitmiş!"

## 31

***6 Aralık 2008, gece.*** Bir esin bir hayat kurtarabilir. Hikâyemizin en fazla deprem riski taşıyan bölümünün başladığı 13 Şubat 2002 akşamı saat yediyi iki dakika geçe, Esmeralda cansız kulaklarıyla belki duyar da uyanır diye Quasimodo'nun kederle dövdüğü çanın tam kalbinde boylu boyunca uzanan İstiklal Caddesi'nin kör kalabalığına karışmış, yıllardır sahibini beklediği tam 120 saniye önce Bay Frederik'e, yani fare kılıklı bana kampananın ilk zalim çığlığıyla anımsatılan kitabıma doğru 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu gücünü kuşanmış telaşla yürüyordum ki, ayin ya da defin çağrısından yaklaşık 13 dakika sonra duracak aklım kalleş belleğimden bu sözcükleri toplamış, sıraya dizmiş ve dilimin ucuna yollamıştı: Bir esin bir hayat kurtarabilir. Esinin yürüyerek geldiği özgün tarih: 10 Ocak 1997, akşam.

Çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Aralık ayıydı ve akşama doğru usulca bastırmıştı…

Ama yarın sabaha, yani son ziyaretimizden tam 33 gün sonra, biz talihsiz bedevileri –aslında sadece beni– bir kez daha kurtaracak olan, İkiköprülü İstanbul kentiydi. Saat gece yarısına geliyor ve birazdan arife günü başlayacak. Bayram bizi dört gözle bekliyor. Yola çıkmadan önce birkaç saat uyumalıyım. 16 Kasım'dan beri, 21 gündür gece gündüz, trende vapurda, meyhanede sırhanede, bulduğum her ara vakitte hiç durmadan yazıyorum. Bu akşam eve dönerken, tarifi sadece şiirle olası bir coşkuya kapıldım. Yorucu, hatta sömürücü olsa da, *Benjamin'le Yaşamak* iyi gidiyordu. Sonu nihayet baldan tatlı arkadaşımla biten Aurora fotoğrafları öyküsünü ve böylece "Nedir hâlâ alıkoyan bizi dönmekten, En sevilenler çoktan dinlenmeye çekilmişler" bölümünü iş yerinde tamamlamıştım ve eve dönüyordum. Trenden indim, yeryüzüne çıktım, metro girişinin hemen yanındaki büfeye geldim. İki paket sigara alacaktım. Alacaktım almasına ama dudaklarımı açıp konuşamıyordum. Günlerdir aydınlığı anımsata anımsata tükenen bir mum gibi hissettiğimden, dilim damağım birbirine yapışmıştı. Dışarıda duran meşrubat dolabından çaresiz bir şişe su kaptım, dudaklarımı parmaklarımla ayırdım ve suyu kana kana içtim. İçmez olaydım. Böylece, bir anlık dalgınlıktan elbette, antik alışkanlığımın yıllardır örüp duruyor olduğu "Dünyanın En Güzel Karabasanı"nın düğümleri bir bir çözülmeye başladı ve ben bu esin mucizesine bir nefes esrar, bir kucak kır çiçeği ya da bir bardak su yüzünden kapılıp giden su kelebeği halimle, *Benjamin'le Yaşamak*'ın, Su'ya ithaf edeceğim romanıma doğru uçarak ilerlediğini anımsayıverdim. İki düşü birbirine bağlamanın vakti gelmişti. Nihayet başaracaktım işte. Suyu yeniden keşfetmiştim. Léthé'ye olan açlığım, suyun anımsatıcı kudretini yeniden keşfetmemi sağlamıştı ve bu halimle o örfi idare döneminin zahmetsiz su diyaloglarını bile anımsayabilirdim (ki yazmaya başlamak için yıllardır sadece onları anımsamayı bekliyordum). İhtiyacım olan şehvet damarlarımdaki asil

suda mevcuttu, yüzde doksanım suydu ve gerekirse çok ucuza takviye yapabilirdim. Ama o zaman *Benjamin'le Yaşamak*'a, alt başlık olarak "Anlıklar 3" demem gerekecekti. Hemen vazgeçtim. Kitap sayısını eksiltmeye gerek yoktu; tezgâhtaki kitap ve kitaptaki sayfa sayısı edebiyatımızın en önemli kriteriydi. Öyleyse önce Benjamin'e olan borcumu öder ve hemen sonra suyunkini ödemeye başlardım. Bu cümle bile kalbimi ve aklımı ateşe atmaya yetmeliydi ama aldırmadan devam ettim. Aslında yetmişti yetmesine de, bendeniz hepi topu, Homoekonomikus ya da Homoerotikus Çağ'da inşa edilmiş kuş gözlem evinden geriye kalan bir grup kayadan biriydim. Bu heyecanla Cin Ali'nin çöp atını bile tek ayak üstünde yürütebildim. Anlıklar üçlemesinin ilk iki cildi çoktan hazırdı; ilki yayımlanmış ikincisi ise tetikte bekliyordu. Su'ya aşkımla yazacağım üçüncü romanı tek cilt olarak "Anlıklar" adıyla yayımlamak ve "Fare Masalı"nı, "Asfaltı Bölen Kısa Boylu Taş Yol"u ve "Dünyanın En Güzel Karabasanı"nı bölüm başlıkları yapmak enfes bir fikirdi. Hatta Dilyan Hanım'ın yüksek müsaadelerini ve gönlünü alıp, ki hâlâ bunun hiç zor olmadığını düşünüyordum, KVK bayilerinde cep telefonu alanlara promosyon olarak verilmesi için tek başına yayımlanmasına karar verilen ama yayımlanır yayımlanmaz edebiyatın kapsama alanı dışında kalarak çarçur olan *Önsöz*'ü, yani *Katli Vacip Kitap*'ı ya da *Hayır*'ı da olması gereken yere, "Asfaltı Bölen Kısa Boylu Taş Yol"un başına koyabilirdim. Böylece "Anlıklar" için ilave bir Önsöz yazma külfetinden de kurtulmuş olacaktım. Bir taşla dört kuş. Âlâ ve rânâ! Hatta vay canına! Bu durumda kitap sayısı azalacaktı azalmasına ama sayfa sayısında muazzam bir artış sağlanabilecekti. Bu kez de bu tuğla kitabı futbol kulüplerine okuturdum. Sahaya kitap atmak henüz kararnamelerle yasaklanmış değildi. Bu cin gibi fikrimle ve adımın at yanıyla gurur duydum. Şu halime bak sevgili! Daha bir ay önce inin ve cinin mutsuzluktan bire bir maç yapıyor olduğu aklımın şu muaz-

zam dost kalabalığına bak! Korkumu bin bir maskeyle örten heyecanımın göğsümden pabuçlarıma akmasına izin vere vere eve geldim, masanın başına bir sürahi su ve bir bardakla oturdum. Yedekte iki damacana suyum hazırdı. Ne yakın ne uzak, ne eski ne yeni herhangi bir ufukta korkmak için bir sebep göremiyordum. Tek bir satır bile yazamadım. Duyuyor musunuz, tek bir harf bile! Sürahideki suyun tamamı ve ikinci damacananın yarısı bitmişti ve ben oval bir su yatağı gibi olmuştum. Bu saatten sonra, bu halimle sadece uyutabilirdim. Esin beni kandırmış, (hangi yoldan ve yönden gittiyse artık) terk etmişti; bu saatte onu kim kolundan tutup benim gibi bir pezevenge geri getirirdi? Bu dualizmi keşfetmek için iktisat ya da tabiat bilgisi okumaya bile gerek yoktu. Bulanın malıydı o artık. Şu ana kadar emek emek yazdıklarımla uzay boşluğunda bir nokta bile değildim, koordinatlarım silinmişti, sadece kartezyen bir şüpheciktim. Kendini adamak yerine üçkâğıt ha! Seni uyanık! Oh olsun! Bir kitabın esiniyle, çaktırmadan diğerlerini de aradan çıkarmak ha! Aklıma ilk olarak sevgili dostum Blanchot geldi. Bayram arifesiydi ve bu vesileyi ona özürlerimi bildirmek, itibarını bir satır bile geç kalmadan iade etmek için değerlendirmeliydim. Hatta elini öpmeli, vereceği harçlığı bile geri çevirmeliydim…

Gerçeküstücülerin de en güçlü sacayağı olan mizahın korkunç yanı, mizah yazarının kendisini bile isteye kurban seçmesidir. İpini, "sözcük olarak telaffuzu bile ılık su, soğan kokuları, caddeye bakan bir ev gibi sevimsiz çağrışımlar yapan kamuoyu"nun kör gözleri önünde kendi eliyle çektiği için o bir kurbandır ve bu gerçeği bilmeyen mizahçı en fazla saray soytarısı rütbesine yükselebilir. Sarhoşluğun aydınlığında okunduğunda, en kederli kitapların aynı zamanda en komik kitaplar olduğunu ya da en komik kitapların aynı zamanda en kederli kitaplar olduğunu ve "onlarda, toplum hayatının bizde uyandırıp durduğu tiksinti ve hüznü, bu hayatın sersemletici

törenlerine alışık olduğumuzu göstermekteki beceriksizliğimizi, engin yarınlara açılan bir zamana duyulan özlemi okuduğumu" anımsıyorum. ("Yazamaz olduğunda evinden çıkarak yol üstünde bulunan umumi tuvaletlere gidip oradaki havayı derin derin soluyan ve sonra yeniden evine yazmaya dönen" Michelet'nin kulakları çınlasın!) "Eğer edebiyat 'ahlâki' değerleri en derinlere yerleşmiş insanların kendini ifade edişi olmasaydı (*otantik* olduğu ölçüde ve kendi bütünlüğü içinde) büyük bir tehlike yaratabilirdi." Daha önce *Dip Metin*'in en dibinde yaptığım bu anıştırmayla, Bibliothèque Nationale'de aşkı iple çeken gazete-kâğıdından-adamın ve herkesin aklına, Benjamin'in ve dolayısıyla benim de kardeşim, "iliştiği her şeye özenilmiş bir provokasyon bulaştıran içerdeki düşman" George Bataille geldi elbette ve böylece orospu esini Kurban Bayramı'nda beklemeye karar verdim. Varsın kaçıp gitsin bazı ayrıntılar, hatta kaçıp gitsin ki hayatta kalabilesin. Bu etik kaygıyla yaz ve hiç unutma: "Hakikat, sufilik incinmemektir." Sen de sakin ol güzelim Deniz çocuk. Ve sakın umutsuz olma. "Fildişi bir kulenin kâkülünde, okyanus kadar büyük bir yazı masasında, dökme demirden eski bir Remington'ın sakin esintisiyle yazabilirsin belki bir gün! Öfkeden ve kibirden arınmış bir hayatı, kuşlar kadar hür, sonsuz ve imrenilecek bir genişlik içinde karalayabilirsin!" [Tıpkı at, at boku, taze saman ve deri kokan at ahırının en uçtaki bölmesinde Lanet Köpek'le birlikte yaşayan Lanet Dave gibi. Çizip duvarlarına astığı çocuk resimlerinde, aslında lanet dünyanın gözlerine görünen hikâyesini – belki de Lanet Köpek'in gözlerine görünen biçimiyle– anlatan, Mükemmel kasabanın kaydını tutan Lanet Dave gibi.]

Neyse ki imdadımıza Kurban Bayramı ve bekâr evi bir bankın üzerine inşa edilmiş olan, sonra da kendini hiç korkmadan bir baltayla ikiye bölen çünkü yün eğirmek ve çıplakları giydirmek gibi gerçek bir mesleğe gönül vermiş sevgili arkadaşım yetişmişti. Bayram bizi, bayram günü İstanbul'a, evine

davet etmişti. Gece yarısını çoktan geçti, ama ben hâlâ dünün tarihinde yazıyorum. Neyse. Bari çay demleyeyim. Bir işe yaramış olurum böylece. Pelin'i uyandırırım, birlikte iki keyifli yudum çay içeriz ve sonra, keşif duygusuna sarılmış uyuyan Edip'i kucaklayıp çıkarız. Bekle. Geliyorum bir kez daha, ayak parmaklarının tam ucuna uzanmaya. İstanbul. Ben yaşlandıkça etek boyu kısalan güzel mürebbiye…

## 32

***7-8 Aralık 2008.*** Bir esin bir hayat kurtarabilirdi ve çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Aralık ayıydı. 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu soğuğunu hatırlamış ve kuşanmış halde kitabıma doğru yürüyordum. Tam olarak 10 Ocak 1997 akşamı gelmiş, kendini soymuş, teninin kokusunu bırakmış ve uçup gitmişti. O gelene kadar hep uyumak istiyordum ve teknoloji umurumda değildi. Demişti ki: Sarhoşluğun aydınlattığı uzama kazara, olur a yazıyla girerseniz, işiniz şansa kalmış demektir. Yazdıkça uykunuz kaçar ve harflerin peşinden uykusuz, tensiz ve frensiz koşmak ölüm demektir.

Yaşamayı zahmetsiz kılan her şeyi ve teknolojiyi seviyorum. Sesleri solukları kaydedilmeden taşlara akan ve zamanın toprağına karışıp giden talihsiz onlarca kuşağı, aslında Homeros'un masallarını anlattığından habersiz dedeleri, meğerse Homeros'un masallarını dinlediğini büyüdüğünde, *İlyada* ve *Odysseia*'yı yazılı harflerle okuduğunda ancak, şaşkınlıkla ve katığı pişmanlık olan bir üzünçle anlayan abileri düşündüğümde daha çok seviyorum.

Ancak sabaha karşı 04'te yola çıkabildik. Esin yoktu ve çok uykum vardı. Dün akşam, bir kez daha çorap söküğü gibi anımsayarak yazma düşüncesinden kaynaklanan –ve kucağındaki taşları bir ogrenin yerli yersiz kapıldığı güven duygusuyla

ortalığa döküp saçan– coşkumun birkaç saat içinde yerini çaresizliğe ve paniğe bırakmasında komik bir yan yoktu elbette. Ama öyleymiş gibi anlatmalıydım. Çünkü hakikati bilmiyorum ve yaşamayı her koşulda seviyorum. *Zahmetsizlik* ve *melek/mizah duyumu* terimleriyle deneyime şifrelediğim su diyaloglarının da –mutlu günlerin anıları gibi– tarihin malı olduğunu çaresizce anlıyorum. Bu boşlukta bir zangoç gibi zır zır ağlayabilirim ama kuru gözler en çok şu an lazım bize, çünkü araba kullanıyorum. Mutlu sayılmam, üşüyorum, yün bitince yarım kalan bir hırka gibi hissediyorum. Ama eskiden olsa kendimi saçılmış ya da kaybolmuş hissederdim. Otomobilimin el, ayak ve motor olmak üzere üç freni, hayatımınsa iki freni var. Edip'e, yolcular uyursa araba daha hızlı gider diyorum hemen inanıyor, keşif duygusunun frenine asılıp annesine sarılıyor ve gözkapaklarının iplerini yeniden bırakıyor.

Çocukluğumda mekânların gözüme kocaman göründüğünü, ipini elimden kaçırdığım uçurtmalar gibi anımsıyorum. Aslında bu algı kaybolmuyor, sadece içine hava giren ve içinden zaman çıkan balon gibi yamuluyor. Mağarasına dönüş yolunu unutmuş sosyal bir hayvan haline geldiğimizde, giden bir sevgilinin ardından yazdığımız ama yollamadığımız bir mektubu yıllar sonra bir kitabın arasında –belki de yanına bir çiçek koyduğumuz için– kristalleşmiş olarak bulduğumuzda, özenle seçtiğimiz ve kederimizi o an eksiksiz dile getirdiğini düşündüğümüz boynu bükük sözcüklere şaşıp kalıyoruz. Atomlardan oluşan dünyada, atomlardan oluşması gereken hayatı fakat özgürlük masalıyla atomlarına ayırıp sunan, böylece atomlardan oluşan bireye yaşaması için parçacık hayatlar bırakan bu büyük düzmeceyi reddediyorum. Einstein'a da söylediğim gibi, cesaret yoksa verili hiçbir şeyin özgürce yaşanabileceğine inanmıyorum. Ben bana verilmiş atomlarımı, ama sadece katıksız cesaretimi anımsamak için, tıpkı diğerleri gibi kendi ellerimle parçaladım. Şimdi, arka koltukta uyuyan en güzel ro-

manımın düşlerinde olmak var, dünyaya onun gözlerinden bakabilmek var! Unutmadım ki hiç, "Bir azarlanmayla ölmek nasıl düşlenirdi?" Yazarak! Hiç şahidin olmaması o kadar da kötü değil. Varsın uyusunlar. Güzelce uyusunlar. Yüreğimin sırlarını ölçebilecek kadar hassas ve yüreğimin sırlarımı bulabilecek kadar hızlı. Zahmetsizce yazarak…

Hız ve melek/mizah duyumuyla birlikte zahmetsizlik, bu uzamın en ayırt edici üç niteliği. Her şey hazır veriliyor. Seçmek gerekmiyor. Sormak gerekmiyor. Tıpkı Rupert'ın esrarı uzatırken, "Sorma, sadece al!" ya da "Sorma, sadece çek!" demesi gibi. Bir şarkının nağmeleri, bir çiçeğin duruşu, taşın göz kırpışı, suyun haykırışı, karnabaharın memeleri, ıspanağın dişleri, kitabın sizi bekleyişi… Göz göze geliverdiğiniz ve beni de al diye yalvaran bir anın içinde, o cömert anın tam kalbinde, şeylerin sizi buluverişi. Şeylerin ve harflerin size kendilerini, ne bir an geç ne bir an erken, yazının kalbine tam dokunacakları anda çırılçıplak ve peş peşe sunuverişi. *Dans pabuçlarını düşürmüş bir karga*nın ya da *Johann Sebastian Bach*'ın *süitimin içinden* 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimle 11 Kasım'da ve tam 09.29'da *ağzında bir kediyle* geçiverişi, "Re Majör # 6" oluverişi. Bağlantı aramak yok, ilişki kurmak yok. Seçmek yok. Sadece uzanıp almak var ve sadece uzanıp almanın seçimsizliği içinde sonsuzun görünür olduğu bağlantı da var ilişki de. Her nefes alışta sanki göksel bir çabanın yeryüzündeki tarafı olduğunuzu anımsatan öyle bir alışveriş ki, her nefes verişte sizi, giden ya da kalan, ama hiçbir sevgilinin uçuramayacağı kadar yüreklendiriyor da. Bir dağın zirvesinde ya da okyanusun dibinde irtifadan veya bir trenin içinde hızdan kulakların tıkanması gibi, sözcüklerle temas edemeyecek kadar hızlı ve gönençli düşünceler ve düşüncelerle temas edemeyecek kadar hızlı ve kederli kelimeler. Cesaretin özgürlüğe dönüştüğü. Yazmak. Kızlarının kanıyla mahpus duvarlarına yazan Sade'ın kulaklarını çınlatıyor!

Az önce yazdıklarımın uysal bir su gibi aktığına kanmayın. Uysal bir su gibi akıyorlar çünkü bunları 8 Aralık gecesi burada, şu zehirli pinpon masasını ve duvarlardaki çöp adam ve çöp at resimlerini saymazsak, tüm gözlerden, kulaklardan ve dillerden çok uzakta, bana tahsis edilmiş kocaman bir çatı katının mutlak huzurunda, paniğin ve acının yolculuk boyunca gırtlağıma yapışan elleriyle tuttuğum ayrıntılı notlara bata çıka yazıyorum. Önce bulduğum sonra yitirdiğim mutluluğu ve tüm emeğimi sadece köprüleriyle bile ziyan edeceğini hissettiğim İstanbul'da başka türlü nasıl yazabilirim yoksa? Deli bir su gibi akan büyük caddesine, adımın eyerinde, cılız bir ara sokak olarak sakince akabiliyorsam artık; hayallerle yaşama yaşımı çoktan doldurduğumu acıyla anladığım içindir. Ah İstanbul, ah İstanbul! Rüyada tutulan notlar da rüyada yazılan şiirler gibi kayboluyor uyanınca. Ama "ilk naralardan beri / biz iki sevgiliyiz / eski ya da yeni / başka liman arama"!

Sert bir virajı cep telefonumu ve kayıt cihazımı evde unuttuğumu anımsadığım anın paniğiyle alırken, pansuman tutmayan yaralarım açılıyor ve göğsümden ayakuçlarıma incecik, pis kokulu bir kan sızmaya başlıyor. İşte o andan beri, her yirmi kilometrede bir otoyolun önümde kıvrıla açıla uzayan menzilindeki tabelaların üzerinden çığlık çığlığa havalanan açgözlü kargalar aklıma konuyorlar. Öksürüyorum acıyorlar, kovalıyorum gitmiyorlar, ateş ediyorum ölmüyorlar, yalvarıyorum kahkahayla gülüyorlar.

İlk olarak Dorukaya'da mola verdim. Yaklaşık 05.41'di. Frenlerimin içinde uyuduğu otomobilimden iner inmez bir sigara yaktım. Binaya girdim, uzak masaların birine çöktüm. Ve *zoka notlar* hemen defterime düşmeye başladı. Düşüncelerimin sözcüklerle mecburen temas edecek olmasından fena halde huzursuzluk duyuyorum ama başka çarem yok. O saatte koca salonda bir ben varım bir de uzaktan bana doğru yaklaşan garson. "İçeride sigara içilmesine müsaade edemiyoruz efendim."



Vizörlerden Geçerek Sana Ulaşmak 4

Dedim ki, içmek ve yazmak zorundayım ve çok uykum var ve kan kaybediyorum ve bir bardak tavşankanı taze çay istiyorum. Sözcükler uçar korkusuyla sol elimin tırnaklarını geçirdi-

ğim kâğıdın kanayan teninden sağ gözümü kaldırıp yüzüne bile bakmıyorum. Sol gözüm tetiğin üstünde. Düşüncelerine ve düşlerine pençeleriyle yapışmış yaralı bir hayvana namlu doğrultulmayacağını bilen kibar ve zeki garson çayımı getirdiği anda, geçmişimin ve geleceğimin kayıtları kâğıtlara akıp bitiyor. Çay eşliğinde ikinci sigaramı içiyorum ve benden para istemeyeceğini bildiğim garsonu elimle selamlayıp çıkıyorum.

Leş kargaları bastırınca servis alanının girişini kaçırdım. Bir sonrakine 28 kilometre var. Düşüncelerimle daha da ağırlaşan bu yeni matmazelle oraya kadar ölmeden gidemem. Edip kuru kuru öksürüyor. Canım oğlum. *Ş.*'nin şairi sanki. Benimse aklım sökülüyor. Durmalıyım ama frenlerim tutmuyor. İkisi de uyuyor. Otoyolda durmak yasak levhasından bir karga ailesi havalanıyor. Düşünceler sözcüklerle temas edince bozuluyor. Ben de onları şarkı gibi söylemeye başlıyorum, iç uzamda 28 kilometre dayansınlar istiyorum. "Düşük yapmak kısır olmaktan daha iyi" – biliyorum. Aslında ses kayıt cihazını yanıma almayı unutmadım. Uzun uzun bakıştıktan sonra vazgeçtim ve yerine OLYMPUS C-5060 5.1 megapiksel dijital fotoğraf makinemi aldım. Sanırım küçümsedim. Evet küçümsedim. Hayır. Korktum sadece. Cihazın varlığının anımsattığı örfi idare oyunlarından ürktüm. Tedbirli davranmak istedim. Hayır. Boş kaset bulamadım, küçük kasetlerin hepsi bu dil oyunlarının kayıtlarıyla doluydu çünkü. Keşke alıp üzerlerine konuşsaydım. Cin Ali'nin Çöp Atı, Seksek'in Ters Versiyonu, Parmak İzinin Mucizesi, Uranüs'e Yolculuk, vesaire. Ama bu sayede fark ettim ki, harf şeklinde kâğıtlara yazılmaları gerekmiyor, düşünceler sesle temas edince daha hızlı yamuluyor. En iyisi yine sessizce düşünmek. Keşke acele etmeyip Dorukaya'da havayı doğru dürüst koklasaydım, o zaman havadaki kan emmiş kar kokusunu alabilir, yeni kuş akınlarının muharebe alanını seyreden tepelerin birinde planlandığını tahmin edebilirdim. Keşke yeni matmazelin otomatik pilotu ol-

saydı, *gökyüzü kayar diyenlere inansaydım ve kuşken uzun süre çalıntı yaşamasaydım*. Keşke konuşmak bu kadar zahmetli olmasaydı…

Yeni matmazeli emniyet şeridine çekip durdum. Otomobilde dörtlüleri, asfalttaysa reflektörü ve çıralarla bir kamp ateşi yaktım. İçerde frenlerim uyuyor olmasa, emniyet şeridinde bu kadar ilave tedbir almazdım. Bagajı açtım ve OLYMPUS'umu çantasından çıkardım. Enstantane ayarını Bulp'a getirdim, sesli kayıt seçeneğini açtım ve deklanşöre bastım. Ama konuşamıyordum. Bir koşu defterimi ve kalemimi alıp ateşin başına geldim. Ama yazamıyordum. Anımsadım ki, ne kayıt cihazı ne de dijital fotoğraf makinesi yazı yazmak için değil, hatta kâğıt ve kalem bile! Mola verince düşünceler de mola veriyor. Aceleyle reflektörü topladım, kamp ateşine işedim, matmazele atladım, dörtlüleri söndürdüm ve sarhoşluğun alacakaranlığında gazladım…

Çok geçmeden yaralarımın dikişleri sökülmeye, aklını yitiren geçmişim sökün etmeye, kargalar üşüşmeye, hava aydınlanmaya başladı. Yaklaşık 06.20. Direksiyon başında yazmak da neyin nesi? En iyisi tren. Tam bir burjuva yazarı gibi! Tren. "Galiba yanlış yoldayız?" Bu konuşan da kim? Edip uyanmış! En güzel romanım, en sağlam frenim. "Bunların adı ne baba?" Karga yavrum? "Soyadı ne?"

Defterimi ve kurşunkalemimi Pelin'e uzatıyorum ve "Yaz" diyorum. Tam zamanında uyandı: daktilom, meleğim, kâtibim. Ben konuşuyorum o yazıyor. Oh ne güzel, oh ne rahat! Tıpkı Deniz çocukla Epifani'nin arka bahçedeki tahta masada, nar ağacının gölgesinde ve çatalkuyrukların minik ama sabırlı dişlerinin tıkırtısı eşliğinde yaptıkları gibi. "Epifani, kargaların kuru gürültüsünden ve ne yapsa yakasını bir türlü kurtaramadığı etekli kent paranoyasından sıyırmıştı Deniz'in düşüncelerini. Saatine baktı, Başkent Ekspresi'nin kalkmasına daha bir saatten fazla vardı. Şimdi sabırsızdır, heyecanla beni bekliyor-

dur, özlemiştir. İçinin anlık ferahlığı, yeni açmış bir kır çiçeği ışıltısı yaydı yüzüne. Resimlerle değil kokularla tanıyan kadın, sözcüklerle değil tınılarla konuşan kadın… Karısı." Ben konuşuyorum o yazıyor. Aynı Hazreti Deniz'in taş yolda Epifani'ye karın tokluğuna yaptırdığı amele işi gibi. Sadece mevsimler tutmuyor o kadar. O vakit yazdı. Şimdiyse kış.

Bir de mekânlar farklı. O vakit, meğerse içindeki solucanların atom boyutunda yeniden kristalleşip yılana dönüşmeye durdukları yüksek duvarlar vardı, yüksek duvarların gözleri önünde güller ve soğanlar, güller ve soğanların kokuları önünde tahta bir masa, masanın kucağında Remington bir daktilo vardı. Noctis vardı. Köpek. Ve Lilith. Kedi. Şimdiyse Edip var. Not defteri ve kurşunkalem. Yeni matmazelin iç mekânı ve geçmişin dış zamanı. Başka bir ağızdan dökülen düşünceler ve başka bir elin kâğıda geçirdiği sözcükler ve anlar; hiçbiri kaçıp gitmesin diye yeni matmazelin tüm pencereleri kapalı. Hızlandıkça hızlanıyorum. Böylece yolda kaybettiğim zamanı düşte kazanıyorum. "Sen benim düşümü anlatıyorsun" diyor Pelin. Ne düşü diyorum, tümü gerçek bunların. "Sen benim düşümü anlatıyorsun!" "Belki de Deniz'in bu huyu mutlu vakitlere, durgun denizlere özgü bir alışkanlıktı. Hangi huyu diye sordu Epifani, haklı, hangi huydu böyle yırtık dondan çıkar gibi bu muazzam bekleyişin en orta yerine zıplayan huy. Huysuzluk etme sevgilim, dedi Deniz." "Huysuzluk etmiyorum, sen benim düşümü anlatıyorsun!" "Deniz aniden çalışma yatağının üstünden sıçradı, taş gibi yere yuvarlandı, her yanı uyuştuğu için ayakları narin gövdesini tartamamıştı, yerde bungun yatarken sol eliyle sol kulağına bir şamar indirdi, koduğumun karasinekleri, düzüşe düzüşe bitiremediniz, hem de malum pozisyonda. Doktorun kim senin çocuğum, ha söylesene, doktorun kim? Söyleyemezler ki, ikisi de öldü, deniz sol kulağının kepçesindeki yatağı yorganı içindeki cesetlerle birlikte dürdü, kaldırdı, neyi kaldırdı, dedi Epifani, neyi olacak sevgilim yata-

ğı yorganı kaldırdı, hımm, ben de sandım ki, hişşt, bu tür bölümlerde, (hangi tür?), gereksiz bir mola bile olsa, Deniz'in gittikçe toprağa emilen evinde kendisini yazıya kurban olarak sunmaya hazırlandığı bölümlerde yersiz yurtsuz sorularınla müdahale etme metne. Epifani kırılmıştı, Deniz hemen eğilip dudaklarından gönlünü aldı karısının, işte gene eskisi gibi, hatta daha bile tatlı. Hemen unutuverdi geçmişi. Oturup yeniden anlamaya, ayıklamaya kalksa? Yapamazdı ki, yapmamalıydı zaten. Eksiksiz, tümlüklü bir algıyla inşa ettiği cam şatosunun en dibindekilerle, mahzeninde kalanlarla yetinmeyi öğrenmişti artık. Takvim diye geçirdi içinden, kanla başlamamalıydı öyleyse, tam da bu rastlaşma, karşılaşma anı olmalıydı takviminin ilk günü. Her şeyin nedeni olan, bir masal kitabının son cümlesinin yerli yersiz, zamanlı zamansız ve tuhaf bir kahkaha eşliğinde yüzüne karşı söylenmesiyle içine savrulduğu anın onarıcı kudretiyle, değişimi için biletinin kesildiği o tek bir anla başlamalıydı takvimi. Evet, o kusursuz, her şeyi kapsayan, platonik yazgının tek kişilik bileti ilk beyaz düşünü ve hatta ondan bile önce, mükemmel yaşındaki kuzey yolculuğunun üç kişilik tadını, göl canavarını, tütün hasırını bile emip içine alan görkemli başlangıç anıyla. Başlangıç diye bellediği an bütün o diğerlerinden çok sonra yaşanmış bile olsa. 'Biliyorum,' dedi içinden, acıyla gülümsedi. Her şeyi ben yaptım, hazırdım belli ki, ama O'nun yadsınamaz, ışıltılı, fısıltılı rehberliği olmasaydı başaramazdım. Yine de bu an nereden başlamalı? Efendim? O an diyorum, o rastlaşma anı nereden başlamalı? Biraz daha konuşursan salak olduğuna karar vereceğim Deniz. Ateş! Efendim? Yok bir şey. Neyse, yazı nasılsa onu da ortaya çıkarırdı, eğer ki yeterince yoğunlaşabilir, her şeyi, anları, hatta karşısında oturan o en güzel anı bile yitirmeyi göze alabilecek denli ve katıksızca yoğunlaşabilirse, yazarken mutlak bir dürüstlüğe ve saflığa kavuşabileceğini, aynı deneyimi yeniden yaşayabileceğini biliyordu. Bu büyük eşiği ancak böyle aşabilirdi. Bir an

bu bilgiyle ürperdi, buz gibi bir elin içindeki ılıman adalarda gezindiğini, onları karmakarışık ettiğini hissetti…"

"Sen benim düşümü anlatıyorsun" diyor Pelin. Tamam, bitti zaten. Yazdın mı hepsini? "Yazdım tabii ki, hiç zor değildi, hatta çok eğlenceliydi. Yeni bir deneyim gibiydi. Dalgaya düşmek gibiydi." İyi o zaman. "Ama umarım yazımı okuyabilirsin." Yazı senin ama düşünceler benim. Anılar benim, geçmiş benim geçmişim. "Hadi oradan çöp adam!" "Doğru yolda mıyız baba?" Elbette yavrum. "Çişim geldi anne." "Bir sonraki servis alanında durabilir miyiz?" Öyle güzel dururuz ki hem, bir paket sigara bile içebilirim. "Ne kadar yolumuz kaldı?" Bir saate kalmaz zalim köprünün kolları arasından geçeriz. "Neden bazı hayatlar daha renklidir anne?" "Rastlantı, şans, cesaret geni… Hepsi olabilir" oğlum. "Bir Ceo'nun maaşı ne kadar baba?" "Bu bayramda da şeker yiyebilir miyiz anne?" "Bu kapkara adam bize niye bakıyor acaba?"

## 33

***9 Aralık 2008, alacakaranlık.*** Bir esin bir hayat kurtarabilirdi ve çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Aralık ayıydı. 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu soğuğunu hatırlamış halde kitabıma doğru yürüdüğümü hayal ediyordum. Tam olarak 10 Ocak 1997 akşamı gelmiş, kendini soymuş, teninin kokusunu bırakmış ve uçup gitmişti. O gelene kadar hep uyumak istiyordum, ne mastır tezim ne kitaplarım ne çiçek açmış kiraz ağacı; hiçbiri umurumda bile değildi. Yaşama sevincinin de aynı işaretlerle yan yana, alt alta ya da üst üste kâğıda yazıldığı Tanrı'nın harflerini kaybetmiştim. Taş gibi hisliydim ve yeniden gülümsemek istiyordum. Demişti ki: Ben senin gözlerinden bakabilir, kulağınla duyabilir, düşlerini görebilirsem, sevişirken çocukluğumuz da el ele tutuşabilir. Ama kadınlar başka türlü incinir. Sokakta bir kedi-

nin ezildiğini görsem, göğsümde yıldızını kaydırabilirim. Bazı pilotların hasisliğinden uykumda bile utanç duyabilir, gözlerimi yumunca yıldızların kibrini kırabilir, bulutları ve dünyayı alaşağı edebilirim. Ve istersem, esinimle hayatını kurtarabilir, istemezsem suskumla hayatını kaydırabilirim…

Hayatın defteri neyle şifrelenmiş bilmiyorum. Edip'in keşif duygusuyla 2 mach hız kapasiteli hayalet uçağıma kartal gözlerimle binip yemyeşil vadilerin, karlı zirvelerin üzerinden geçmiş, bir saat sonra, hiçbir somut bilgiye ulaşamadan geri dönmüştüm. Çatı katımın penceresinde sigara içiyorum. Yemyeşil düzlükler ufukta beyaz altından bir çizgi olmuş doğudan batıya uzanan Küçükçekmece Gölü'ne kadar kuzeye doğru genişliyor. Kulaklarımı ve gözlerimi pinpon masasının ve çöp adam ve çöp at resimlerinin fısıltılarına kapatmış, Pelin'in tuttuğu notların nereye uçtuğunu düşünüyorum. Bir buçuk gündür bunu düşünüyor, sadece seçilmiş o anlar boyunca bana dikte edilen cümlelerimi arıyorum. Aslında defter boş değil, ama aynı harflerin kuzeyden güneye, doğudan batıya, topraktan güneşe, sudan ateşe, korkudan aydınlığa, karanlıktan temiz havaya yan yana gelmesiyle oluşan yazılı sözcükler, benim ağzımdan çıktığını sandığım sözcükler değil. Oysa tüm pencereler kapalıydı. Hava da tam aydınlanmamıştı. Durup durup "Sen benim düşümü anlatıyorsun," diyor Pelin. O yüzden mi böyle rahat anlatmış, böyle okunaklı yazmış? Bu düş onun düşü o zaman! Ya da benim, ya da Edip'in! Ah kimin? Hangi dilencinin? Yatağından kalkmış, salona gelmiş, telaşla kazağını çıkarıyor. Bedeni, aklı, uykusu, geçmişi ve geleceğiyle hâlâ düşün uzamında. İçine girmiş bir kuşu (karga mı yoksa?) çıkarmaya uğraşıyor. Sonra fanilasını, sonra memeliğini; çırılçıplak kalıyor. Gözlerinden yaşlar, göğsünden kan akıyor. Şerefsiz bir şehir kargası kalbini gagalıyor. Bırak resmi, pinpona başla sen. Kesinlikle pinpon. Eline ilk kez raket alan biri için hiç fena değilsin. Hatta süpersin. Bileklerin çok yumuşak, *musculus*

*biceps brachii* ya da pancarın sebze olarak yenen sapı oldukça sıkı. Sonra sen bana işin tekniğini, ben de sana pinpon hocalarının öğretemeyeceği şeyi, bu muhteşem oyunun felsefesini öğretirim. Tek ayak üstünde nasıl dengede durulur, top havadayken denge nasıl korunur, yalnızlık ve uzam çok ucuza nerede doldurulur, uzun molaların ardından tenin hafızası yorulmadan nasıl kaşınır, neyle gıdıklanır… Sonra ver elini turnuvalar, şampiyonalar. "Burada mizah olmaz, burada mizah olmaz." Ama hayatta kalmalıyım çöp adam. "Nefes alıp veriyorsun ya, yazıyorsun ya! Ne istiyorsun daha. Daha benim hikâyem var, daha çöp atımın şekerini vereceksin, çok geçmeden her kadında Marlene'i göreceksin, her köprüde birinci köprüye ağlayacak, her sokakta Alageyik Sokağı'ndan Yüksekkaldırım'a çıkacak, her adımda Baudelaire'in gözleriyle yürüyeceksin. Lüleci Hendek Caddesi'nde soluklanacak, dönüp kuleye bakacak, kafanı, kalbini ve kulağını onun bıraktığı geçmişte onun elleriyle kaşıyacak, yaşlı bir at gibi gözlerin yerde, boynunda hayat, Galip Dede Caddesi'nden geleceğe tırmanmaya devam edeceksin. Tötonların toprağından elin silahında titreyerek geçecek, Mevlevihane'nin önüne geleceksin, kapısında durup Alman Lisesi'ne kaş göz edeceksin. Havada kokular olacak: kesmeşeker, su, atkılı, atboku, atsidiği, vefasızlık, öpücük, vajina, kitap kokuları birbirine karışacak." Yapma çöp adam, acı bana. Bir kova paslanmış çivi görsem bile dağılırım bu havada. "Merak etme toplarız, halis Sibirya çamından sana bir tabut çakarız." Lütfen çöp adam! "Konuşma, sıçtırtma gagana, lüzumsuz adam! Sus ve dinle, anımsatacaklarıma yeni başladım daha."

"Franz, Hitler'e inanan milyonlarca insandan biriydi. Nazi Partisi'nin gençlik örgütüne katıldığında 15-16 yaşındaydı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'da tıkıldığı hapisten, yaşı küçük olduğu için salıverildi ve memleketi Avusturya'ya gönderildi. İşsizdi, bir sirkte hayvan terbiyecisi olarak çalışma-

ya başladı. Sirkle birlikte geldiği İstanbul'u o kadar sevdi ki geri dönmek istemedi. Fillerin, atların, cambazların arkasından el etti ve kendine yeni bir hayat kurmakta gecikmedi…"

Proust neden perdelerini örtüp yazmış, şimdi daha iyi anlıyorum. Sarhoşluğun 9 şiddetinde salladığı esinlenme depreminde, fazladan bir ayrıntı bir hayatı kolaylıkla kaydırabilir. (Bir tanecik daha toz dibe çöker ve cılız ruha kızıl renkte, korkunç heyecan uyandıran solgun bir acı verir.) Sadece yırtılan fayların boşaltabileceği kadar büyük bir gerilimle yazarken gözlerinizi kâğıdın üzerinden kesinlikle kaldırmamanız, kulaklarınızı pamuk tıkaçlar, burnunuzu keten tamponlarla kapamanız, ayaklarınıza lastik botlar giymeniz ve mümkünse, bir çizgi film kahramanı gibi her yarım saatte beş on saniye havada asılı kalmanız, eğer bu mümkün olamazsa, üzerinde elinizin kayar gibi yürümesini sağlayan bir tür merhem yardımıyla –*tam da* bu taş haliyle– her saat başı mastürbasyon yapmanız şefkatle tavsiye edilir. Yuh! Sen bilirsin; bu bir yaşam tavsiyesi! Bir zamanlar insanı mutluluktan çıldırtan öpücüklerin tadı gibi, sosyal hayat da delirten ayrıntılarla dolu mekanik bir resimdir. Çocukluğunuz kadar yitirilmiş bir geçmişi anımsayıp ne olacak demedim, çocukluğunuz kadar yitirilmiş zamanların her bir anını anımsadığınızda sokağa çıkıp da ne olacak, dedim. Bu anlarda sokağa adım atmak ölüme davetiye çıkarmaktır. Gözlerimi yumayım deseniz araba çarpabilir; yummasanız, sabaha kadar duvarın dibinde nasıl olup da yeşerebildiğine şaştığınız Sibirya çamının dikenleri gözlerinize batar ve size o ana dek hiç merak etmediğiniz duvarın arkasına bakmanızı tembihler. Plastik bir boya tenekesinin içinde, aklınızdan çıkıp kalbinize, göğsünüzden çıkıp karnınıza saplanmayı sabırla beklemiş onlarca inleyen çivi. Ve bu sadece başlangıçtır. Aşikâr bir geçmişten ve bilinmeyen bir gelecekten rüzgârla kopup gelen ve beynin sağ lobunda, retinanın yırtığında ve kuyruksokumunda üst üste biriken her görüntü, her inilti, her diş, her



Beni Bırakma

bilgi kırıntısı, her göz temasıyla, bir el bir dudak bir kulak temasıyla yeniden kristalleşecek ve varlığınıza yeni bir biçim verecek: toz. Yaşarken daha! Bu gözle, bu kulakla, bu dudakla, bu ciğerle, ah bu akılla, ah bu kalple nereye! Söyledim ya. Cehennemin dibine. Yaşamak istiyorsanız, ilk yapmanız gereken (ki Bay A.'nın da yapması gereken buydu) sevgilinizi öldürmektir. Hatta öldürmek ve gömmeden bırakmak. Ölmesini istemek değil. "ve yağmurlar yağsın mezarına ve benim üzerime / beni sevdiğini düşünenin yasını tutarken / yürürken sokaklarda." Bu nahiflik, kalbine jet motoru takmış bir çağdan

bakınca, uzay çağının anti kahramanlarına bile fazla! Romantik nesille birlikte toptan tükendi bu kar sızısı. Şarkılara meydan okumak isteyen Bay T. gibi, o da unutmak için, sevgiliye en çok benzeyen uyuşturucuyu seçti. Onlarınki seçim değil, şikâyetsiz vazgeçişlerdi. Birinin aklı kesildi, diğerinin bacağı. Ama artık ikisi de kalpsiz. Onlar, bu vefasız dişi çağın çiğneyip tükürdüğü romantiklerdi…

Dünün, bugünün ve yarının gazetelerinden üç haber gözüme çarptı: "Bazı kurumların, bazı insanların hasisliği karşısında utanç duyuyorum. 1987'de bir Ceo'nun maaşı aynı fabrikadaki işçininkinin 70 katıydı. Şimdi 410 katı." "Franz, Tünel'de yaşlı bir kadının kitapçı dükkânında çalışmaya başladı. Hem işler hem yaşlı kadının bakımı ağır gelince Almanya'daki gazetelere bir ilan verdi: Yaşlı kadına bakacak, kitabevinde çalışacak genç kız aranıyor. Adres Türkiye." "Craig Ewert ötanazinin yasal olduğu İsviçre'deki Dignitas adlı klinikle 3 bin sterlin karşılığında bir anlaşma yaptı. Ölüme giden anları saniye saniye kaydedildi. Sky TV'deki 'Ölüm Anı' programında ekrana taşındı. Zehirli karışım, 'Bay Craig bu bardaktaki karışımı içerseniz öleceksiniz' sözleriyle sunuldu. Craig eşine bakarak karışımı içti. Daha sonra dişleriyle bir düğmeye basarak solunum cihazını durdurdu. 45 dakika sonra klinik ölümü kayıtlara geçti."

## 34

***9 Aralık 2008, sabah.*** Bir esin bir hayat kurtarabilirdi ve çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Aralık ayıydı ve havada süt içmiş kar kokusu vardı. 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu soğuğunu hatırlamış ve kuşanmış halde kitabıma doğru yürüdüğümü sanıyorum. Ama dükkân kapalıydı? "Kapalı olacak tabii, dün bayramın birinci günüydü. Anımsatayım sarhoş kafana, bugünse ikinci günü." Bir dakika

yirmi beş saniye sistem devreye girecek, dıdıdıdıd, bir dakika yirmi saniye sistem devreye girecek, dıdıdıdıd… Dokuz sekiz yedi altı beş dört üç iki bir, sistem devrede, sistem devrede, dıdıdıdıd… "Biz yatıyoruz, pencerelere bir metreden fazla yaklaşma! Öttürürsün yoksa." Ne! "Alarmı. Çatı katın hariç." Oh, şükür!

Dışarı çıkamıyorum, duvar ve çiviler var. İçerisi de tekin sayılmaz. Diplerine güzel işenen saksı bitkilerine rağmen, pinpon masası, Cin Ali ve Atı ve kocaman sarı bir radyo var. Lambalı. Duvardaki geniş nişin içinde uyuyor. Ah bir de ben uyuyabilsem, böyle kımıltısız, böyle sapsarı! Çalışıyor mu bilmiyorum, sadece bir dekor ya da fettan bir kadının maskesi olabilir. Açmaya korkuyorum. Açıp da ne olacak sanki, kulaklarımda pamuk tıkaçlar var. Kışın tek iyi yanı, sinekler kuzu oluyor. Dün gece odada bir tane vardı. Pencereyi gösterdim, hadi yürü evlat, dedim yürüdü, çık, dedim çıktı. Belki de benden ürktü kuzucuk. Tırnaklarım ve sakalım uzamış, kasıklarım ter kokuyor olabilir pekâlâ. Ama bunlar hayat belirtileri. Öyle değil mi sevgili? Dinyeper Nehri boyunca casus uçağımla yaptığım başarısız keşif uçuşunun üzerinden bir-iki saat geçmiş olmalı. Güzel bir akşam yemeği bile yedik aşağıda. Hatta ben öküz gibi yedim. Şimdi yeniden çatı katımdayım. Pencereden uzaklara bakıyor, geviş getiriyor ve sigara içiyorum. İyi ki sigara stokumu dünden hazırlamışım. Yoksa ne yapardım? Ufukta açık beyaz altından bir çizgi olmuş batıdan doğuya uzanan Küçükçekmece Gölü'ne kadar güneye doğru genişleyen yemyeşil düzlükleri okşayan havada, vahşet, rüşvet ve soygun kokusu var. Gölün üzerinde hem güneşin kısık gözleri hem yağmurun küt küt atan kalbi var. Hayret, bu mevsimde? [Hazır jet uçağını bulmuş, casus olmuş ve yukarıda "şeytanın karısını –hafifçe– dövdüğü" bir havaya rastlamışken (Ida Richilieu'nun kulakları çınlasın!), Dinyeper üzerinden ister istemez Vahşi Batı'ya bir kaçamak yapmış ve Idaho,

Excellent dolaylarını havadan seyretmiştim. Sadece meraktan. "Ah! İnsanlık!" Anlatılacak hiçbir şey kalmamış! Bir tane bile renkli ya da cesur hayat! Testere Dişleri düzleşmiş, Şeytan Geçidi otoban olmuş: Tarih sıfır, coğrafya sıfır!]

Tarihin defteri neyle şifrelenmiş bilmiyorum. Ama alarm sisteminin şifresini ve sistemin çalışma prensibini, dün geceki tiz çığlıktan sonra hemen belledim. Aferin! Salak! Çatı katımdan giriş katındaki mutfağa ayak parmaklarımın ucunda çay almaya inmiştim ki pencereden içeri bakan birini gördüm. Işıklar kapalı, mutfak karanlıktı. "Bir metreden fazla yaklaşma!" Bayram'ın uyarısı hâlâ kulağımda. Kulağımda pamuk tıkaçlar. Pencereye yaklaştım ve ne var ne istiyorsun diye sordum. Cevap vermedi ama dudaklarının kımıldadığını gördüm. Elinde bir bardak çay tutan adam bir fareye benziyor, öylece dikilmiş bana bakıyordu. Çekilsene be adam, ne istiyorsun? Aynı soruyu farklı bir üslupla üçüncü kez sormaya hazırlanıyordum ki sirenler cayır cayır ötmeye başladı. Korkudan sıçradık, elimizdeki bardaklar yere düştü ve kırıldı. Hay ben böyle paranoyak kentin ta içine! Derken, mutfağın ışığı yandı. Dikizci fare adam aniden kayboldu. Bayram'dı. Sistemin çığlıklarını kesecek şifreyi duvardaki cihaza hızlıca tuşluyordu. İşi bitince bana döndü ve gülümsedi…

Pera'ya gitmem gerek ama dışarı çıkamıyorum. Pencerenin önünde ha bire sigara içip uzaklara bakıyorum. Ne geliyorsa başıma, şeylerin ve insanların acılarını küçümsememden geliyor. Kendimi de hor görüyorum ya. Macera demiştim, sevsinler demiştim hani, bir daha demeyeceğim, kimseyi darıltmayacak, kalbini kırmayacak, taşları bile kızdırmayacağım. Gönülalan arkadaşıma güvercin postası yollayacağım. Bu arada bol bol portakal yemeli, narı sevmeyi yeniden öğrenmeliyim. Kalleş dijital teknolojiden vazgeçip, Minolta X-700'üme geri dönmeliyim. Bir ara aşk ve soygun yapmalı, havaya ya da boş şişelere ateş etmeliyim. Yılbaşında Adalar'a gidip avazım çık-

tığı kadar bağırmalı, hatta danalar gibi böğürmeliyim. Cep telefonumun hafızasını silmeli, bu kente adımımı ilkyazdan ilkyaza atmalıyım. "Şu an nerede ne yapıyor olmak isterdiniz? Okyanusu gören beyaz kanepeli salonda, HD televizyonun karşısında iki-üç kafa arkadaşla bol içki ve sigara stoku eşliğinde iyi filmler seyredip, çok az konuşmak." Hakikati maskelememek için çok az konuşmak. "Arada televizyonu kapatıp, koca okyanus dalgalarını dinleyip, yine çok az konuşmak." Bu kitaba başlamamış olmak. Uyumak, ama bir taş gibi ve mümkünse hiç rüya görmeden. Yarın çarşamba sanıyordum meğer perşembeymiş, Ankara'ya doğru yola çıkma günü. O halde bugün de ayın 10'u olabilir. Kargalara yakalanmamak için şimdiden sağlam bir strateji belirlesem, öyle sarhoş olsam, yarınları unutsam iyi olur.

Dün gece aynı salaklığı ikinci kez yaptım. Gene mutfak penceresinden içeriye bakan birisini gördüm ve konuşmak için yaklaştım. Ama bu seferki çirkin, kapkara bir adamdı. Bir Afro-Amerikalı olabilir. Geldiğimiz sabah yeni matmazeli sokağa, iki simsiyah Range Rover'ın arasına park edip malikânemize doğru yürürken, bahçe kapısının önünde durmuş bize yan yan bakan zengin zenci. Matmazel olsaydı dalgasını geçer, adama kültürüyle söverdi. "Erotizm," derdi, "ölüme dek yaşamın onaylanmasıdır." Haa! "Zonk!" "Hiç sevişme görmedin mi be adam." "Cinsellik ölümü kapsar." Derdi. Alarm menzilinin bahçe çitinden başladığını öğrendim. Öyleyse gece gece o zencinin bile pencereye kadar sokulması mümkün değil. O zaman kimdi o? Ne dijital teknoloji ne de tarihleri ve günü günışığına göre bölümlere ayıran ayraçları yazıyor olmam beni kurtaramıyor. İyisi mi bir sigara daha yakayım ve yarın sarhoşluğun aydınlığında yola çıkayım. Burası çok tenha, hiç bayram gibi değil. Ortada ne kan var ne de şeker toplayan çocuklar. Dün sabah çatı katımın penceresinden bakarken, aynı Amerikalının tam önümüzdeki vakum evinin kapısında üç oğlan çocuğu

görmüştüm. Öyleyse bayramın ilk günü olmalıydı. Kapıyı çaldılar. Mutfağın dış kapıyı gören penceresinin perdesini siyah bir el araladı, siyah el, çocukların yüzüne bile bakmadan, sineklere elinin tersiyle kış kış yaptı. Bırakınız parayı pulu, okuduğum kitapların, kitap okumamı sağlayan zamanın bende biriktirdiklerinde bile, Afrika'daki aç çocukların hakkı var. Açlıktan ölecek, ölmüş ve ölüyor olan çocukların… İçimdeki utanç dalgası kabardı ve öfkeyle sahile çarptı. Bankacı Louis'in zevk kaçkını Melanie'ye yaptıklarını ben de Köle Isaura'nın keçi kılıklı torunu o adama yapmak istiyorum. [Wisdom Kardeşler'in hatırına!] Adamı önce mutfak kapısının eşiğinde ayak parmaklarına kadar soyup bünyesindeki gerilimi su ve hortumla bir güzel tavlamak, sonra da, her azılı cinsel münasebet bitiminde ansızın gözden düşen, kaşı, gözü, sesi ve jestleri Sibirya çamının iğneleri gibi batmaya başlayan partnerimi otoparkta karnından kurşunlamak istiyorum. Böylece, "zamanında yasaklanmış, sansürlenmiş, unutulmuş, piyasa olmadığından önemsenmemiş, düşük bütçeli olduklarından ekstra efektlerle süslenememiş eski kült filmlerin sahnelerini yazılarımda kullanarak" kuşaklar ve kıtalar arasında, Tommiks ile Teksas ve Batman ile Superman arasında bir asma köprü kurabilirim.

Hemen vazgeçtim. Pinpon masasından, uyuyakalmış çöp adamdan ve bu dehşet ikilinin anımsattığı, üzerime kâbus gibi çöken düşük bütçeli eski kült filmlerden –ve nihayet Bay Deniz'i o iki kişilik "Vahşet Tiyatrosu" prodüksiyonda başrol oyuncusu olarak seçen kışlık deneyimden– kurtulmanın tek yolu dışarı çıkmak. Bir de eski sepya radyodan. Zaten İstiklal'de yıllar önce okuduğum kitabın 16. sayfasının (ilk boşluğu saymazsam) 9. ve 7. satırları arasında randevum var. Gecikmeli bir randevu. Olsun. Belki hâlâ bekliyordur. Bir de dondurma yemenin sevinci. Yalayarak ya da ısırarak. Fark etmez. Kış günü ya da yaz günü. Hiç fark etmez. Yani bu mağaradan

eninde sonunda çıkmak, hoşuma gitsin gitmesin bu *konformizmi alt etmek* zorundayım. En iyisi adalet ve tren. Efendim? Yok bir şey. Cep telefonumu da unutmadım, itiraf ediyorum. Dış uzaydan parmak uçlarında gelen, çatı katımdaki mağarama pencereden sinsice giren, (bahçe çitinden başlayan alarm menzilini nasıl aştığı hâlâ muamma), beni bin bir acı rastlantının yalnızlığına göğsümden çivileyen bu kablosuz bağlantının canı çıksın! Pencere açıktı, ondan olmalı! Efendim? Ama çıkmalıyım, flanörlük etmeliyim daha gecikmeden…

"Canebière'den geçerken sarhoşluğun etkisi azaldı ve nihayet küçük Café des Cours Belsunce'da son bir dondurma yemek için köşeyi döndüm. Burası, bu akşamın ilk kahvesine, hani rüzgârda uçuşan saçakları düş(ünce)lere dalmış seyrederken kapıldığım erotik sevincin beni esrarın etkisini göstermeye başladığına ikna ettiği kahveye uzak değildi. Ve şimdi bu durumu anımsadığımda, esrarın, aşkta aşina olduğumuz kendi varoluşumuzu –daha az bencil amaçlar adına– hesapsızca tüketmemize izin vermesi için Doğayı ikna ettiğine inanmak istiyorum."

## 35

***9 Aralık 2008, akşam.*** Bu mucizevi karşılaşma anını bir Dionysos şöleniyle kutlamalıydım. Heyecandan tir tir titriyordum. Dalgaya düşmüştüm ve akıntım vardı. Aynı anın kalbinde uçarak Kuzey Kalkanı'na geldim. Pencerenin önünde, caddeyi gören masalardan birine tünedim. Mönüyü istedim. Hemen vazgeçtim, mönü tam önümdeydi. Osteria Bavaria Bar. Aldırmadım. Görünüşte takvimin ayarladığı ama Avrupa Pasajı'ndaki taş kadının "Geceye İlahiler" söyleyen titreyen dudaklarını gördüğüm an tam yedide 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimin şeyleri ve anları paramparça eden dondurucu gücüyle birlikte anımsayıverdiğim ve 13 dakika sonra gerçekleşecek olan bu karşılaşma anı, göl balıklarındaki sadakat duy-

gusunun anlık izdüşümleriyle ve orta yaşlı doğan kelebeklerin çocukluk resimleriyle 14 Şubat 1994 günü ormanda açtığım sergiden yaklaşık 8 yıl sonraydı. Esmeralda cansız kulaklarıyla belki duyar da uyanır diye Quasimodo'nun kederle dövdüğü çanın tam kalbinde boylu boyunca uzanan İstiklal Caddesi'nin kör kalabalığında telaşla yürürken, yıllardır beni beklediği 120 saniye önce Bay Frederik'e zalimce anımsatılan ve 13 dakika sonra gerçekleşecek olan aynı karşılaşma anı, çocukluğumdan beri Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz karı anımsar anımsamaz yazı yazdığım masadan fırlayıp termodinamik kitabımı aramaya başladığım sabahın köründen iki gün önceydi (kesin tarih 30 Kasım 2008, saat 16.00); ve "29 yılda yeryüzünden kazıdıkları o başlangıç anından o güne tam iki bin yıl ve iki bir yıl geçmiş, artı bir ocak ayı ile on üç tane de gün" diye yazdığım andansa, tam olarak 6 yıl 9 ay 17 gün önce. Ve asla bilemeyeceğim sayıda an… Eskiden, yani örfi idarenin faşist yönetiminde olsa, her bir ana doluşan, parçalanarak billurlaşan, her yöne saçılan ama benim korkudan fal taşı gibi açılmış gözlerimden ya da her yeri göz olmuş dezenfektan varlığımdan kaçamayan bu anlıkları zavallı bir Yahudi gibi toplayıp yapıştırmaya çalışırdım. A harfini yazar yazmaz, dünyada A harfiyle başlayan bütün hayvan, eşya, insan, çiçek, bulut, ot, element ve yer isimlerini aynı A'nın içinde zahmetsizce görür, göremediklerimi bir yudum suyla anımsar, çoktan tarihin artığı olan ya da bir gün mutlaka tarihin ıskartaya çıkaracağı bu şeylere önce toptan yemin ettirir, ardından, mutlak bir kurtarılma umuduna apansız kavuşmuş olmanın ayıplanamaz telaşıyla hep bir ağızdan bağrışan bu sapkın ve korkmuş nesnelerin ve gölgelerin hayat hikâyelerini kâğıda geçirir ve gittikçe tizleşen bir sarhoşluğun içinde ha bire su içer, ha bire işerdim.["En iyi hikâyeler gerçek hikâyelerdir." Ida Richilieu'nun kulakları çınlasın!] Panik ve heyecan buhranı içinde hızdan tortop olmuş, unutmayı unutmuş, "her yere ve her şeye yeti-

şebileceğime, oysa hiçbir şeye geç kalmayacağıma" inanmış bir halde işimi, ama fare suratımın ve fare kuyruğumun maskelediği mutlak bir kurtarılma beklentisinden habersizce yaparken, bembeyaz arındığımı hissederdim. Kireç ya da Zyklon B. Efendim? Edip Cansever'in bu dizelerden hemen sonra çocuğundan neden af dilediğini anladığımda, yani uzman olmayan bir flanör-kâtip olarak tek başıma yaptığım bu jiletle çınarları budama işinin uzmanlık gerektiren bir grup çalışması olduğunu anladığımda, iş işten geçmiş, çoktan çöplüğün malı olmuştum. Bayram nasıl gözlerini dikip kızların üzerindeki kazakların ipliklerine bakıyorsa, ben de yıllar var ki vapurların, trenlerin kaynak dikişlerine aynı özlemle bakıyorum. Ama 1988 yılında basıldığına göre, şu an itibariyle beni tam tamına 14 yıl sabırla beklemiş olan zarif kitabımı koynumdan çıkardım ve Ekslibris sayfasına, anlam ve önemini belirten dizelerle birlikte günün ayracını kaydettim: "Bunu gelecek çocukta olmak için / beklemek daha sonra…" 13 Şubat 2002, Beyoğlu, ~19.13.

Yıllar sonra bugün, hayatımda ikinci kez geldiğim Kuzey Kalkanı'na vardığımda akşam olmuştu. Örfi idare döneminde sahiplendiğim belki de el koyduğum Bay Kyalo, Bay Frederik ve Bay Deniz takma adlarının yanı sıra maske aksesuarlarımın en güzide parçası siyah güneş gözlüğümü çıkardım ve masamın üzerinde dinlenen dijital fotoğraf makinemin burnuna taktım. Mönüyü istedim. Hemen vazgeçtim, mönü tam önümdeydi. Lutter & Wegener'in Yeri. Aldırmadım. Alacakaranlıkta Küçükçekmece Gölü'nden yola çıkıp dünyanın çevresinde Dinyeper Nehri boyunca üç tur attığım "bogy" uçağımın yakıtı bittiğinden, Tophane'ye yeni matmazelle gelmiştim. Flanörlük etmeye zaman ve günışığı kalmamıştı ve kafamın içi Ulusal Güvenlik Dairesi NSA'nın soğuk savaş sırlarıyla doluydu. Bayramın yanılmıyorsam ikinci günü olduğundan caddenin kenarları bomboş sayılırdı. Yeni matmazeli, 10 Ocak 1997 akşamı gelen ve teninin süt kokusuyla birlikte fare masalının esi-

nini annemin mavi moher ipliği gibi içime bırakıp giden genç Madlen'in bembeyaz hatırasının gülümsettiği gözlerimle demir kapının arkasından birkaç normal saniye şaşkın şaşkın seyrettiğim Zürafa Sokağı'nın önüne park ettim, hemen sonra bildiğim ve en sevdiğim yoldan Tünel'e çıktım. Sadece Robinson Crusoe'ya göz kırptım geçerken ve Franz'ın yerine kapıdan uğradım. "Yıl 1991. İstanbul'dan haber gelmiş. Franz Mühlbauer kalp krizinden ölmüş." "Ve Deniz avcunu açmış, bir de bakmış ki avcunda bir yazı ve yazgısını tanımış. '*flâneur* Esoterik Kolaj Kitaplığı.' Deniz aramış, aramış, aramış fakat kitaplığı bulamamış. Yıllar, çok yıllar sonra bir gün gazetede bir ilan görmüş. Birisi kitaplığının boşaltılması, kitaplığın ve kitapların tozlarının alınması ve yeniden yerleştirilmesi için gönüllü yardımcılar arıyormuş. Deniz koşup gitmiş, akıp gitmiş, tek gönüllü de oymuş zaten, yorulduğuyla kalmış. Bir bakmış, kitaplık o kitaplık, Deniz derin bir oh çekmiş, taşmış, taşmış, taşmış. Deniz kitaplıkta boğulmuş ve aynı gün ölmüş, bir kadının sırlarıyla ölmüş." Katı Olan Her Şeyin birazdan Buharlaşacağından ya da çoktan buharlaşmaya başladığından habersiz, mönüyü istedim. Hemen vazgeçtim, mönü tam önümdeydi. (Almanların dil öğrettiği insanlara tattırmaktan gurur duyduğu mezelerden biri. Efendim?) "38 yaşındaki *Blueprint*, kıdemli subay arkadaşlarından epeyce yaşlıydı. [Savaştan çok sonra yerleştiği İstanbul'da, sol eliyle anılarını yazmaya başladı.] 1942'de *Donanma*'ya katılmadan önce, on yıldan fazla bir süre, hem Amerika'da hem de Avusturya ve Almanya'da Almanca okumuş ve Almanca dersleri vermiş, Ohio Devlet Üniversitesi'nden doktorasını almıştı. 1930'da Münih Üniversitesi'nde mezuniyet tezi için çalışırken, yemeklerini çoğunlukla yakınlardaki ünlü Osteria Bavaria barında yerdi. Orada, çıplak tahta masaların arasında, sık sık, *Königinpastete* ve *russische Eier* yiyen başka bir düzenli müşteri görürdü. Daima aynı yuvarlak masada oturan ve etrafı dostları ve iş arka-

daşlarıyla çevrilmiş sessiz fakat hırslı yerel politikacının adı Adolf Hitler'di." Aperatifler, kahvaltılıklar, çorbalar, şarkılar, savaşlar, kitaplar, yemekler, kuşlar, filmler, tatlılar, içecekler… Bauernfrühstücke, Königinpastete, russische Eier, Taco, Enchilada, Harpia harpyja, Megaceryle maximatus, Meleagris ocellata, Apteryx mantelli, Hyme à l'amour, Marseillaise, Ich bin die fesche Lola, Das ist Berlin wie's weint, das ist Berlin wie's lacht, Opiate Eucodal, Braunschweiger, Burning Candy, Combat Apple, Little Big Horn, Baby Go, Bobby Ray, Waterloo, Küçük Kırmızı Kitap, Fountainhead, Jane's Fighting Ships, Terbiyeli Tavuk Çorbası, Aslan Ezmesi, Silinmiş Parşömen, Sana, Becel, Fruit d'or, Tango, Bonanza, Küçük Ev, Wag the Dog, Me voy, Naci en alamo, Alka-Seltzer ve en altta auf Wiedersehen… Efes Pilsen var mı? "Var efendim." O halde bir fıçı Efes, bir Braunschweiger, bir Baby Go, biraz Fruit d'or, bol ekmek, yarısı kızarmış olsun, üzerine de iki Alka-Seltzer istiyorum. "Tabletleri her serviste zaten veriyoruz efendim." "O halde, sürpriz. Beş gün önce, 1 Mayıs günü, 'sabahın ilk ışıklarıyla birlikte, Moskova saatiyle saat 5.36'da, bir Amerikan uçağı sınırımızı geçti ve Sovyet toprakları içlerine doğru uçmaya devam etti. Uçak düşürüldü.' Tıka basa dolu toplantı salonu bir anda mahşer yerine döndü: alkışlar, çığlıklar, tezahüratlar, ayakları yere vurmalar. 'New York, Chicago ya da Detroit üzerinde bir Rus uçağı görünseydi neler olurdu bir düşünün,' diye ekledi, 'Birleşik Devletler nasıl tepki gösterirdi? Savaşın başladığı anlamına gelirdi bu!' Kruşçev, batıyı işaret ederken, bir kez daha havayı yumruklayarak bağırdı: 'O zaman şu soru akla geliyor: Bu uçağı Sovyet topraklarına kim gönderdi? Herkesin bildiği gibi, Amerika'nın başkomutanı olan başkan mı? Yoksa bu saldırgan eylem, başkanın bilgisi dışında, Pentagon'un savaş yanlıları tarafından mı gerçekleştirildi? Amerikan askerleri kendi başlarına böyle bir eyleme kalkışabiliyorlarsa, dünya ne kadar kaygılansa azdır.'" "Tütsülenmiş

domuz ciğerimiz kalmamış efendim." Olsun. Zaten nerede olduğunu bile bilmiyorum. Ne gittim ne de gördüm. Ben Güzel Ankaralıyım. "Ama zehirli mantar sosuyla sadece özel müşterilerimize servis yaptığımız başka bir spesiyalimiz var. Biz ona Alpenkräher diyoruz. Braunschweiger'in muadili sayılır." Âlâ ve rânâ! "Efendim?" Güzel yani, kırmızı gagalı dağ kargası da olur. Dağ kargası olduğu için olur ama! "Anlamadım efendim?" Çok açım, çok uykum var, çok susadım. Hırrrr!..

İstiklal Caddesi'ndeki kalabalığı ve kedileri Turkcell lambalarının ışığı altında seyrede okşaya yemeğimi yedim ve bir keyif sigarası yaktım. Biramdan büyük bir yudum içtim. Kafamı indirdiğimde Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kar başlamamıştı henüz ve ayin ya da defin çağrısından (yaklaşık ya da tam) 13 dakika sonra duracak aklım kalleş belleğimden o sözcükleri toplamamış, sıraya dizmemiş ve dilimin ucuna yollamamıştı: Bir esin bir hayat kurtarabilir. Tam 10 Ocak 1997 akşamı değildi o halde. Biramdan büyük bir yudum içtim. Kafamı indirdiğimde kırmızı bir tren büyük bir gürültüyle tam caddenin orta yerinden geçti. Trenin son vagonu, 1940'ta Çek polisinin Brno'da tutukladığı 250 Çingene çocuğunu Buchenwald Kampı'na, diğer vagonlarsa kamplarda toplanarak gaz odalarında imha edilecek 200.000 veya biraz fazla anti-sosyal öğenin bir kısmını Auschwitz'e götürüyor olmalıydı. Karşı kaldırımdaki kedi Noctis'e benziyordu. Noctis, Alman kurt köpeği ile Doberman meleziydi. Gece kadar siyah.

Kuzey Kalkanı henüz kalabalık değildi ama büyük yuvarlak masada oturan grup çok eğlenceliydi. "Bir ara (ki hangi bağlamda olduğunu asla öğrenemedim), filozof arkadaşım Ernst Bloch, durup dururken, hayatının bir döneminde milyoner olma fırsatını kıl payı kaçırmamış hiç kimse yoktur deyiverdi. Herkes güldü. Bunun onun paradokslarından biri olduğunu düşünmüşlerdi. Ama sonra konuşma tuhaf bir yöne saptı. Bloch'un sözü üzerine kafa yordukça, lehinde ve aleyhinde

tartıştıkça, onu daha fazla ciddiye almaya başladık; nihayet her birimiz, parmaklarıyla milyonlara dokunmaya çok yaklaştığı bir anı hatırladı. Derken birkaç garip hikâye günışığına çıktı." Birkaç yaşanmamış tesadüf, birkaç gölge yaşantı, birkaç güzelim tanıklık…

Sarhoşluğun aydınlattığı uzama kazara, olur a yazıyla girerseniz, işiniz şansa kalmış demektir. "Biliyoruz ki flanörlük yaparken uzak zamanlar ve mekânlar manzaraya ve şimdiki ana nüfuz ederek iç içe geçer. Bu durumun sahici sarhoşluk evresi kendini belli ettiğinde, mutlu flanörün damarlarında akan kan tıp tıp atmaya başlar, kalbi saatin tik-takları gibi çalışır ve hem içsel hem de dışsal olarak şeyler, büyük popülerliğinin keyfini on dokuzuncu yüzyılda (ve elbette daha önce de) sürmüş olan –ve en önde kaval çalan bir çobanı, hemen yanında kendilerini müziğin etkisine bırakarak sallanan iki çocuğu, biraz geride bir aslanı kovalayan iki avcıyı, en geride de demir iskeletli bir köprüden geçen bir treni betimleyen– 'mekanik resimler'den birinde hayal ettiğimiz gibi görünmeye devam ederler." Ama harflerin etkisi esrarınki kadar çabuk geçmez. Yazının sarhoşluğu, kalabalığın ortasında bir an görünüp kaybolan, fettan yüzünü peçeyle gizlemiş davetkâr ve ölümcül bir kadından büyülenmek gibidir. Neriman Köksal'ın ya da Sevda Ferdağ'ın genç kızlık hallerini görüp peşlerine takılmak gibi. Tramvay'ın içindelerse ne âlâ. Yoklarsa, "*Put the blame on Mame, boys…*"

"Ekmekler soğuyor baba. Annem mantarlı kaşarlı kafa tostları yaptı." Hişt! "Berlin'de hikâye anlatılan ve dinlenen birkaç klasik mekândan birinde, Lutter & Wegener'de" arkadaşlarla oturmuş rüya görüyorum oğlum. "Ama yazmıyorsun ki baba, böyle unutursun. Not bile almıyorsun." Vay canına yandığım! Anında uçup gitti her şey. Neredeyiz oğlum, bugün günlerden ne? "Evdeyiz ya baba, döndük ya! Anne, babam kafayı yemiş. Anne!.. Anne!.."

"Yazı yazmanın kendisi doğaüstü, tanrısal ve insani olmayan bir edim olduğundan, tamamen uyanmak için herhangi bir sözcüğü yazmak yeterlidir."

Ama yazamıyorum ki. Yok yok, *Bartleby ve Şürekâsı* gibi, eylem olarak yazmanın olanaksızlığı ya da saçmalığı fikrine kapılmış falan değilim. [1996 yılında ya da bu kitabın baştan sona ikinci bölümünde olsam *Hazar Sözlüğü*'nün (kestirmeden bkz. bir önceki paragraf-cümle), geçen senenin ikisıfırsıfıryedilik sapsarı günlerinde olsam *Port Sudan*'ın (bkz. 31. parçadaki soğan kokulu cümle) adını anardım.] Zaten şakaydı, akıldan da nefret etmiyorum, hayranım hatta. Büyük yuvarlak masanın kenarına iliştim, dinliyorum sadece. Bir şey söylemem gerekmiyor. Sanki düşteyim. Aman Tanrım! Masada kimler yok ki! Dinlerken notlar tutuyor ve "alıntılıyorum". Bir şey yazmam gerekmiyor. Bu bir düşünce kolajı, edebi bir *montaj*! Bir tür kâtiplik ya da zorunlu avcılık:

"Yeni diller hayal eden Rimbaud düş gücünü gömmek zorundaydı. Vergilius yaşamının sonunda şunu keşfeder: tüm bilgilerin çok ötesindeki bilgiye nüfuz etmek, bizden kaçan güçlere ayrılan, herhangi bir dünyevî anlatımı çok geride bırakan bir anlatım gücüne ayrılan bir görevdir. Geride yine, sözler sarmaşığından ve tüm dünyevî dillerden çok ötede, olması gereken bir dil bırakırlar. Bu, müzikten daha çok şey ifade eden bir dil olacaktır, göze *kavramaya yönelik* bütünlüğü algılama izni veren bir dil olacaktır. Vergilius, *henüz bulunamayan* bir dili düşündüğü izlenimini vermektedir, bu dil belki de ulaşılamaz bir dildir –'Yazmak, yazarsak ne yazabileceğimizi bilmeye girişmektir' derdi Marguerite Duras– çünkü hatıranın yalnızca bir tek zavallı anını akılda tutmak için sonsuz bir yaşam gerekirdi. Bir saniyenin tek bir bakışını, dilin uçurumunun derinliğine atmak için de sonsuz bir yaşam gerekirdi."

"Birinci sınıf yetenekler –diye yazıyor Schopenhauer– asla uzman olamayacaklar. Varlık, bütün olarak, çözülmesi gereken bir sorun olarak sunulur onlara ve insanlık her birine, şu ya da bu biçimde, yeni ufuklar sunacaktır. Dâhi sıfatına ancak, çalışma konusu olarak büyük olanı, gerekli olanı ve genel olanı ele alan layıktır."

"Günün yekpare bir bütün olduğu, bu bütün içinde bir top cambazının güneşi, ayı ve dünyayı (uçurumu saymıyorum bile) bir elinden diğerine yere düşürmeden maharetle aktardığı, seyri ancak şaşkınlık ve imrenmenin bir ölçü insanca fazlası kıskançlık olan çocuk oyununu anımsadı. Hızdı oradaki çocuğu kapkara büyüleyen, bakmaktan kendini bir türlü alıkoyamadığı, bunu da zaten hiç istemediği, algının ötesindeki karmaşanın, kamaşmanın ve billurlaşmanın hızı. Kimselerin bakamayacağı, baksa da bir şey göremeyeceği, oysa hızlandıkça ona bir bardak suyun yaşatıcılığının yanında sunulan, daha önce hiç ellenmemiş, hiç kirlenmemiş, hiç adlandırılmamış mucizevi bir dünyanın keşfiydi. Orada, sınırları sulara gömülmüş o dünyada, mutluluğu da, yorgunluğu da, dudakları kalbi elleri, açlığı tokluğu uykusuzluğu, adları kimlikleri medeni halleri, kâğıtları kedisi kalemleri, günaydınların, iyi akşamların, bugün nasılsınızların sahte ve kısır bencilliğinin dışında, düşlenemez bir sevinç içinde tüm insanlığa pay edilmek için atomlarına ayrılmıştı. Şimdi sandığı fakat o günlerde mutlak olarak bildiği o umarsız koşu, o koşu içinde gördüğü, duyduğu, yaşadığı her şey tüm insanlık içindi. Varlığından sular seller gibi taşan bir fazlalık, karşılıksız, muazzam bir gönül erinciyle kabullenilmiş bir sunma istenci, belki de gerçek insanın tek gerçek çabası. Vaadin hiç bu kadar, uzatsan yanağını okşayacak kadar yakınlaşmadığını gördüğü, ah oysa, meğerse, bir tek kendisinin gördüğü – günler. Oysa cambaz eninde sonunda toplardan birini düşürecekti, belki yorgunluktan, belki bir anlık dalgınlıktan, ya da canı öyle istediğinden. Uçurumu saymıyorum bile. (…)

Güzelim insanlar dediği ve tarih dışı bir coşkuyla hep sunduğu, o ana kadar onlara bir tek bu kötülüğü yaptığı orman klanının içindeki sırtlanları dürten, taze et kokusuyla aniden uyandıran şey neydi? Miskin, sefil ve kimi zaman yersiz yurtsuz yaşamayı varoluşsal bilinçten yoksun basitlikte, bir etiket gibi algılayan bu zavallı mekteplileri birden, leş sandıkları, henüz öldü sandıkları etten yayılan taze kan kokusuna üşüştüren şey? Onlara bir anda, Vahşet Tiyatrosu'nun kanlı perdesi iner inmez ölümcül bir tuzağın içine çekilmek istendiklerini duyumsatan şey! Neydi? Yazmak, diye anımsadı. 'Tek başına bir insan, tek başına bir cehennem olarak yazmak.' Bir metin nasıl kurulur, nerede dallanır, nerede budaklanır, kapanır, neresi çiçek açtırmaya en uygun daldır? Okuru hangi çıkmaz sokaklara bilerek sokmalı, sokağın nerelerini aydınlatıp, hangi kaldırımları, kapı eşiklerini karartmalı, yazıyı nerede ne kadar savunmalı, okuru nerede nasıl korumalı, kollamalı? Metnin dayatıyor olduğu biçimsel taarruza nasıl karşı durulur, ya da karşı durulabilir mi, ona teslim mi olmalıyız yoksa onunla savaşmalı mıyız? Hangi hassas tartıyı kullanmalı yazarken? Ya dürüstlüğü, ya sorumluluğu neyle eşitleyip nasıl tartmalı? İçtenliği tartabilecek bir kantar kimin elinde varsa bir zahmet bulmalı, gidip ödünç istemeli. Hah! Değildi işte. Bu tür bir yazmak durup düşünmek, kurmak demekti. Teslim olmak değil emanet vermekti. Ustaların işiydi öyleyse. Deniz'in yazmak dediği, yazmak istediği başkaydı, bakılmaz hızda, görülmez renkteydi. Beyazdı. Daha hızlansa şeffaflaşacak bir beyazlıktı. Annesinin telkinleriyle durup kalkan, oturup koşan, terbiyesine çoktan başlanmış bir çocuk gibi yazamazdı o, akamazdı, esemezdi de gönlünce. Terbiyeye gereksinmezdi zihni yazarken, ne de askeri bir intizama sokulabilirdi. Tüm keşfetmeleri yazmak'ın içinde gerçekleşmişti, tüm öğrenmeleri, durup kalkmaları yazmak'ın izniyle olmuştu, yazmak'ın kendisi bile. Bir meleğin gözyaşlarına yazarken tanık olmuş, vahşetine yazarken

rastlamıştı. İçinde usul usul dokumuş, sulayıp beslemiş, uyandırıp diriltmişti. Tek başına bir insan, tek başına bir cehennem olarak yazmak. Tam da böyleydi işte. Dilin, önünden kaçılamaz, ışıklı, ah ışık fazlası öğretisi. Bir büyüydü en başta."

"Temmuzun son pazarı ve yağmur yağıyor. Kafka'nın *Günceler*'inde anlattığı yağmurlu pazarı anımsıyorum. O pazar günü yazar, Goethe yüzünden, tam bir yazma felcine tutulduğunu hisseder ve günü parmaklarına bakarak geçirir. 'İşte bu yüzden pazar günü bana tatlı gelir –diye yazar Kafka– işte bu yüzden bana yağmurlu gelir. Yatak odasında oturuyorum ve sessizliğin tadını çıkarıyorum, fakat, dün tüm varlığımla kendimi adamak istediğim bir etkinlik olan yazmak yerine, şu anda gözlerimi dikip parmaklarıma bakmaktayım. Sanırım bu haftayı Goethe'nin etkisinde geçirdim, bu etkinin gücümü tükettiğine ve bu nedenle yararsız bir insana dönüştüğüme inanıyorum.' *Yazmayan bir yazar deliliğe davetiye çıkaran bir canavardır.*"

Bir de hiç var olmamış yazarlar var. "'Traven'in öyküsü onun Ret öyküsüdür' diye yazdı Alejandro Gandara *Altına Hucüm*'un İspanyolca baskısının önsözünde. Gerçekte bu, bilgi sahibi olmadığımız ve olamayacağımız bir öyküdür, bu da onun gerçek bilgi olduğu anlamına gelir. Tüm geçmişi reddederek, içinde bulunduğumuz zamanı, yani tüm varoluşu reddetmiştir. Traven asla var olmamıştır, hatta çağdaşları için bile. Kimliğinin belirlenmesine karşı çıkışındaki güçte çok trajik bir yan vardır. 'Bu gizli yazar –der Walter Rehmer– var olmayan kimliğinde, modern edebiyatın tüm trajik bilincini özetlemektedir. Bu öyle bir yazma bilincidir ki, yetersizliğiyle ve olanaksızlığıyla yüz yüze gelince, bu yüzleşmeden asıl sorununu yaratır.'"

Bir de, *Dip Metin*'de dendiği gibi, "şiiri anlamamızın nedeninin anlam değil deneyim olduğunu" keşfeden ve bu çaresizlikle susmayı yeğleyen yazarlar var. "'Yaşamımda bir kez –

dedi, o dizeleri yazdıktan yıllarca sonra– içimde soylu bir şey hissettiğimi, tatlı ve yürekle algılanan şeyler söyleme yeteneğim olduğunu keşfettim. Ancak zaman, onlara zarar vermenin çok ötesinde, hepsini silip süpürdü.' Magris'in yorumuna göre, Marianne Jung, şiirin yalnızca onun yaşadığı gibi bir deneyim ortaya çıkarsa anlam kazanacağını ve o boşluk bir kez geçince şiirin de geçip gideceğini fark etmiş olabilir."

Bir de, "Chamfort Hayır'ı o kadar ileri götürdü ki, Fransız İhtilali'nin kendisini suçladığını düşündüğü gün –ki başlangıçta onun ateşli yandaşıydı– öyle bir ateş etti ki, burnunu kırdı ve sağ gözünü çıkardı. Daha ölmemişti. Israrını sürdürdü ve bir bıçakla gırtlağını kesti, etlerini çekip çıkardı. Kanlar içindeyken silahıyla göğsünü deldi ve sonunda, dizlerini ve bileklerini de kestikten sonra, gerçek bir kan gölünde yığılıp kaldı. Ancak, ruhunun vahşice dağılıp parçalanmasıyla karşılaştırılırsa, tüm bunlar solda sıfırdı. 'Niye yazmıyorsun?' diye sormuştu kendi kendine birkaç ay önce. Pek çok cevabın arasından şunları seçti: Çünkü, bence, halkın zevksizliği ve hasedi had safhada. Çünkü birtakım edebiyatçılar gibi, boş yemlik önünde tepişen ve çifte atan eşeklere benzemek istemiyorum. Çünkü yaşamadan ölmekten korkuyorum."

Bir de, şiirin röportaj vermek olmadığını fark eden şahane yazarlar var. "Mallarmé hedefine dosdoğru gider. 'Crise de Vers'de, edebiyatın olanaksızlığı üzerine konuşma saati geldiğinde, sözü pek döndürüp dolaştırmaz: 'Anlatmak, öğretmek, ayrıca tanımlamak güçlük çıkarmaz ve düşünce değişimi için, yabancı bir eldeki madenî parayı sessizce almak ya da bırakmak bazen yeterli olsa da, söylemin başlıca görevi, edebiyat dışındaki tüm çağdaş yazı türlerinin katıldığı *evrensel röportaja* hizmet etmektir.'"

"'Yaz!' demiş dedeme babası. Yazmış… Düşünde uzak bir kent görmüş. İçinden derin ve şefkatli bir ırmak akıyormuş. Irmağı nenem sanmış. 1. Cumhuriyetin ilk yıllarıymış. Çizik

çizik olmuş kanatları, çizik çizik olmuş yüreciğiyle seçme sınavlarına katılmış. Birinci olmuş ve kendini birden nenemin kucağında bulmuş. Nenemin adı Solanj. Çok beyaz, çok küçük, çok güzel bir kadınmış. Gagası ve kuyruğu ve kanatları varmış, dokunsan kırılacakmış. Dedem ona dokunmuş, çünkü başka çaresi yokmuş. İyi ki dokunmuş. Solanj'dan çok daha küçük kanatlı, çok daha küçük kuyruklu, çok daha küçük gagalı, çok daha beyaz, cam gibi, el kadar, süt kokulu bir kuş doğmuş. O annem benim, adı Madlen. Madlen büyümüş, büyümüş, büyümüş, büyürken hep düşmüş, kırılmış, incinmiş, un ufak olmuş, etrafa saçılmış. Kanatları ve yüreği çizik çizik olmuş bu toz zerrelerini bir adam toplamış, yapıştırmış. Adam çok komikmiş, Çaplin kadar komik, en az onun kadar melekmiş. Çünkü şairmiş. Madlen ile Laşpaş âşık olmuşlar birbirlerine ve evlenmişler. Bir çocukları olmuş, erkek sanmışlar, adını Deniz koymuşlar. Madlen daha büyümüş, büyümüş, kocaman olmuş, kanatları düşmüş, gagası, kuyruğu düşmüş, teni kömür kokuyormuş artık ve bu gri kokuyu bir tek kendi duyuyormuş. Laşpaş'ı terk etmiş, gitmiş Sosyalist Partiye genel sekreter olmuş, çünkü başka çaresi yokmuş."

"Bu öykü bana ait değil. Bir hikâyeyi sadece aktardığınızı ısrarla belirtseniz de, bu intihal çağında onu size atfetmeye hazır dinleyiciler hep olacaktır. Bu yüzden, kendisini ilk ve son kez bu hikâyeyi anlattığı akşam gördüğüm ressam Eduard Scherlinger'in iyi bir hikâye anlatıcısı olup olmadığı konusuna girmek istemiyorum."

"Babam Nazi Partisi'nin gençlik kulübüne girdiğinde çok küçükmüş. Ona kızmaya hakkımız yok. Hitler milyonlarca insanı kandırmış, 15 yaşındaki babamı mı kandıramayacak?"

Hatırlıyor musun Madlene… "Benim adım Madlene değil, Marlene." Nasıl yani? "Unuttun mu? Bir sürü adı olan sensin, ben değil." Hatırlıyor musun Marlene, tam 10 Ocak 1997 akşamı bana gelmiştin? Yarısı kar altındaki evime. Şimdi olduğu

gibi yine bembeyaz giyinmiştin. "Evet, Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı ve sen beni görmemiştin bile."

"Yazdı. İlkyazdı. Uyku, onun ismiyle uyanır, hem de birkaç defa, yorulana kadar ve gittikçe allegro, odasının bakir duvarlarında yankılanır, tül perdelere sürtünür, camın buğusunda eriyip gider olmuştu. Ve her sabah daha bir özlemle, daha yaşatıcı, doygun bir lezzetti, Marlene isminin uyandırdığı arka bahçenin vişne ağacının vişne çiçeği de burnuna kadar eğilir, Deniz'in saflığına günaydın, ruhuna kızıl pembe rengin huzurunu üflerdi. Fakat bu vişne çiçeğinin renginden daha saf olan huzur, uyanışın kıvamlı boşluğunda birden ve yeniden tersyüz olur, Deniz'in kör bir bıçağın varlığından acı çeken münzevi bir narın inildeyişleri gibi acı acı kişnediği duyulurdu. Tuhaf sözcüğünün daha hiçbir rüküş ve aciz sıfata ihtiyaç duymaksızın, tam tamına karşılayabileceği yalın bir tuhaflıktaydı, Deniz'i çan sesinin yakarışı denli sonsuz yöne birden çekiştiren gelgit. Ve sanki görülebilir olmuştu, Deniz'in elini ayağını kâh taşlara kâh bulutlara zincirleyen esintinin çelik halatı. Ama Deniz onu, varlığından tek bir an olsun yüksünmeden, tam yedi ay boyunca kalbinin en şefkatli, en mahrem yerinde taşıdı, Marlene adını tüm evrene her sabah şükranla fısıldadı."

"Aşk bu," diye hımladı, büyük yuvarlak masanın romantik dinleyicisi. Walter. "Hem de en zorlusu, isimde şifrelenmiş, ülküsel olanı. Ama onu yıllar sonra, kayıp bir kitabın içinde aramak bile cesaret ister." Kıpkırmızı yanaklarımı öne eğmiş, en kısık sesimle, teşekkür ederim bayım, demiştim.

"Bunu anımsıyorum, bu benim rüyam." Evet, senin rüyan, ya da benim. Hatırlıyor musun o geceyi Marlene? Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. "Çocukluğumuzdan beri Deniz Su! " Evet, çocukluğumuzdan beri Marlene. Hayatımı kurtardığını da biliyor musun? "Farkında bile değilim!" Neden kendini sunmak için yıllarca bekledin? "Bir sevişmeyle ölebilir kuşlar Su ve kadınlar başka türlü incinir. İyi ki bekle-

mişim ve tam zamanında gelmişim!" Evet, tam anın kalbinde imdadıma yetiştin, ne bir an önce ne bir an sonra. "Ama seni sadece *tenimle* esinleyebildiğimi düşünmek hâlâ imkânsız geliyor bana. Hayatını kurtardığımı düşünmekse olağanüstü!" Yaşama sevincinin de aynı işaretlerle yan yana, alt alta ya da üst üste kâğıda yazıldığı Tanrı'nın harflerini kaybetmiştim. "Canlı olan bir şey arzulamalıydın." Arzuluyordum zaten, hem de yıllardan beri. Taş gibi hisliydim ve yeniden gülümsemek istiyordum. "Bence çok güzel gülümsüyorsun!" Sadece yazıdan sarhoş olduğum zamanlarda, sadece o muhteşem anlarda. Ve içinde olduğum o birkaç an için sana minnettarım. "Abartma istersen."

"Âşık olmak acı çekmektir. Acı çekmemek için âşık olmamak gerekir. Ama o zaman da âşık olmadığımız için acı çekeriz. Dolayısıyla âşık olmak acı çekmektir, âşık olmamak acı çekmektir. Acı çekmek acı çekmektir. Bu çok karmaşık bir durum" sevgili dostum.

"Bayram amca arıyor baba. Saksılarına ne yaptın diye soruyor." İşemiş de oğlum. "İşemiş Bayram amca?" "İşemiş mi?" "Evet, öyle diyor." "Babanı versene telefona." "Bayram amca seni istiyor baba." Uyuyor de. "Uyuyor Bayram amca." "Uyuyor mu? Vay canına yandığım! Ona deki uyanınca, Hintkenevirlerimi mahvetmiş." "Hintkeneviri ne demek anne? Anne!.."

"Baudelaire'in esrarla sarhoş olmuş kişinin zaman bilincini tanımlamak için bulduğu deyim, devrimci tarih bilinciyle ilgili bir tanıma da uygulanabilir. Esrarın etkisiyle bütünüyle içine çekildiği bir geceden söz eder: 'Ne denli uzun görünmüş olursa olsun (…) sanki sadece birkaç saniye sürmüştü, hatta sonsuzlukta bir yeri bile yoktu.'"

Kar yağışından kaçanlar, trenden atlayanlar ve hatta pastanelerin kuştüyü deri koltuklarına oturmuş *Kaynak* kitap okurken pencereden sokağı seyredenler bile Kuzey Kalkanı'na sığınma-

ya başlamıştı. Yuvarlak masa tüm kalkana hâkim bir tepede olduğundan girip çıkan herkesi kolayca görebiliyordum. Saatlerdir sadece dinleyen Adolf bir soru attı ortaya. Aklında aşk mı vardı acaba? "Bir köpek kuyruğunu niye sallar?" Herkes güldü. Sağ kolunu öne doğru uzatıp herkesi susturdu ve kendi sorusunu kendisi yanıtladı. "Çünkü köpek kuyruğundan daha akıllıdır. Eğer kuyruğu daha akıllı olsaydı, kuyruk köpeği sallardı." Herkes güldü. Sadece Walter gülmüyordu ve zorlu düşüncelere dalmıştı. Düşüncelerinin kıvılcımı bir şimşek hızıyla çaktı ve Adolf'un gözlerinin içine baka baka konuştu. "Köpek kamuoyunu kuyruksa enformasyonu simgeliyor, ya da köpek enformasyonu kuyruksa politik kampanyaları… Ya da köpek halk kuyruksa hükümettir. Bu filmde işlenen, birkaç yıl sonra karışacağınız kanlı skandalı örtbas etmek için enformasyon araçlarının (sonraki adıyla medyanın) ve kamuoyunun uzmanlık düzeyinde yanlış yönlendirilişidir. Ya da filmdeki kişisel ilişkiler düşünüldüğünde, köpek Kayzeri, kuyruksa Kayzerin, vakit geçirmeden hasar tespiti görevini üstlenen halkla ilişkiler danışmanlarını temsil eder." Adolf şaşırmıştı, kavgalı olduğu siyah kaplı defterini çıkarıp Walter'in adını not etti. Sonra, geldiği gibi, ama bu kez kapkara koluna bembeyaz giysisi içinde masmavi Marlene'i takarak gitti. (Evet ya, Marlene'i! Peki o zaman, Paris neden düştü?) Kapıdan tam çıkarken Walter'e döndü ve dedi ki: "Sadece şakaydı dostum, sadece bir şakaydı…"

"Bazı kelimeler albayım, bazı anlamlara gelmiyor."

Mesela melek gibi, mesela mavi gibi. Hızlanınca beyaz zaten hiç görünmüyor, ya da her şey beyaz oluyor. Gelseydi İkinci Dünya Savaşı çıkmazdı. Ne yalan söyleyeyim, Adolf'un değil ama Ernest'in, John'un, Gary'nin ya da Yul'un yerinde olmayı çok isterdim. Üstelik ekstralar hariç haftada 2000 dolar kazanıyordu ve Einstein gibi o da Ulmluydu.

"Bat dünya bat!"

"Yamru yumru burnu, toparlak yüzü, bira göbeği, sinek gibi gözleriyle aslında fenomen olacak kadın değilmiş Marlene. Erotik olsun diye kaşları inceltilmiş, alt dudağı makyajla daha sarkık gösterilmiş, burnu düzeltilmiş, dört tane azı dişi çektirilmiş, uzun süre sadece çorbayla beslenmiş..."

"Mış, miş, muş! Gak, guk, vrak, vrak! Sinema bu Küçük Jo, ne olacaktı başka! Kişi aynılığı gerçeklikten bir kaşıkla çıkarıp almalıdır. Ayrıca sinemada kabuklu yemiş yememeli, kement atmamalı, öksürmemeli, tıksırmamalı, hapşırmamalı ve balgamını yutmalıdır."

Oğuz'cuğum Atay'ım. Yorma kendini sen. Ben Er Ryan'ı da Kurtarmak istiyorum. Manipülasyon da olsa tanklar geçerken Edith'i dinliyorum. Eski yeni tüm fahişeleri, senin gibi ben de çok seviyorum. Kendimi onların arasında güvende hissediyorum. Komünizm limanından yola çıkıp Kuzey Çimenliği'nde demir atan, Küçük Ev'in 200 yıllık geçmişiyle yaşıt ağaçların altına uzanmış *Kaynak* kitap okurken beklenmedik bir kazanç düşleyen tayfaları sevmiyorum, onlara bazen gülüyor bazen kızıyorum. Şimdi onlar bir *Taraf*ta, bizse onların gözünde Titanik'teyiz. Ama bu iyi, öyle değil mi? Tek kitapla, tek limanla, tek haritayla, tek uçakla, tek Kibbutzs'la anlaşılamayacak kadar soğuk savaş, karışık hayat, düzmece tarih. Elek Tanrısını daha sıkı, daha rafine, hiç kaytarmadan çalışmaya davet ediyorum. Ama ben Er Ryan'ı da Kurtarmak istiyorum. Sevgili Bay A.'ya tarihsel bir malzeme vermek için değil, yoksa onun kuşlardan niye nefret ettiğini çok iyi biliyorum…

"A. ile ben yaklaşık yirmi beş yıl önce tanışmıştık. O zamanlar büyük ve belirsiz umutları paylaşıyorduk. Dünyanın değişeceği düşüncesi, serüven dolu bir hayat beklentisine karışıyordu. O dönemi asla küçümsemeyeceğim, alay edenlere de katılmayacağım. O zamanlar, daha sonra öğrendiğimiz ciddi ya da önemli birçok şey gibi, korkuyu, kıskançlığı, alçaklığı

bilmiyorduk. Tanrıya inanmıyorduk, ne de başına gülünecek denli sıradan talihsizlikler gelen bir şeytana. Son derece gözüpek ve sevecendik. Bütün bunlar gençliğimize hakaret etmememiz için yeterli. Sonra bu hayatı noktalamak zorunda kaldık. Dünyanın durağanlığı baskın çıkmıştı; ona karşı gençlik gücümüz tükenmeye başlamıştı bile; körü körüne inanç, her zaman olduğu gibi, konuşarak siyasete dönüşüyordu; seyirciler kavganın belirginleşen sonucuna alkış tutuyordu."

"Gizemli boz kivi gece ıslıklarını çalıyordu. Genellikle güneş batar batmaz başlayan ötüşleri yüksek ve şırıltılıydı. Erkek ötüşü yirmiye varan sayıda '*ah ill*' gibi uzun ıslıklardan oluşurdu; dişi ötüşleri daha boğazdan, haşin çığlıklar olarak çıkardı." Uyu hadi bebeğim. Yum gözlerini ve uykuyu çağır tatlı Edip'im…

"O zamanlar, Mao Zedong'un Çin toplumunu parçalayan Kültür Devrimi'nin sesleri, dinleme yapanların kulaklıklarında yankılanırdı. Dinleme operatörlerinden biri, 'her gün kopyaladığımız yazılarda devrim yankılanırdı' diyordu. 'Örneğin, üstünlük sağlama sanatının bir türüymüş gibi, ha bire Başkan Mao'nun sözlerinden alıntı yaparlardı. Hepsinde Küçük Kırmızı Kitap'tan bir tane vardı ve bir okuma ağı kurmuşlardı. Başka bir operatöre, içinde Mao'dan alıntılar olan ve paragraf numarasını belirttikleri bir sayfa gönderirlerdi, ve sonra hepsi havalara zıplayarak, 'İşte burada, bunu da okuyun! Ben senden daha iyi bir komünistim' derlerdi.' Kızıl Muhafızlar gibi, dinleme operatörlerinin de ellerinin altında Mao'nun Küçük Kırmızı Kitap'ından bir kopya bulunurdu."

"Antarktika Yazı'nda, kırmızı gagalı, inci grisi-beyazı, derin çatallı kuyruklarıyla deniz kırlangıçları Drake Geçidinden yaklaşan gemiyi yan yatmış seyrediyor. Bizim çiftlik kırlangıçlarının birbirlerine yapıştırarak kap şeklinde yaptıkları yuvalarına benzer deniz yosunundan yuva yaparlar kayalıklarda. Bu mevsimde Antarktika'dadırlar ama günışığı solmaya başlayınca

Arktik'e kadar enlemleri kat eder, böylece bütün canlılardan daha fazla günışığından yararlanırlar. Eğer gerçekten aydınlanmak istiyorsanız yapmanız gereken bu işte. Bilim onları 'Sterna paradisaea' olarak bilir."

"Uzun zamandır planlanan bu Kıyamet Günü provasının zamanlaması, Mount Weather'ın altındaki beton sığınakta günlük elbiseler giymiş memurlara pek tekin görünmüyordu. Beş gün önce Francis Gary Powers'ı taşıyan U-2 casus uçağı güneye, Orta Rusya'ya doğru gitmişti – ve sonra hiç ses çıkmamıştı. Herkes uçağın düştüğüne, pilotun da öldüğüne karar vermişti. Ertesi gün düzmece bir hikâye yayımlandı. Sığınağın derinliklerinde, Kruşçev'in konuşmasının her yeni sayfası eline ulaştıkça Eisenhower'ın şaşkınlığı da artıyordu. Konuşma metni, Amerikalı görevliler havalandıktan hemen sonra telsizle ulaşmıştı. Eisenhower, büyük bir seçim yılı skandalı yaratacak karabulutları görebiliyordu. Saat 10.32'de, Rusların hayali nükleer saldırısı sona erdi. Ama şimdi, Eisenhower, Kruşçev'in bomba etkisi yapan sözlerine yanıt vermeliydi ve buna karşı Yüksek Nokta sığınağı hiçbir koruma sağlayamıyordu. Ulusal güvenlik timinin geri kalan kıdemli elemanları Washington'a dönerken, başkan en yakın danışmanlarını acilen bir araya topladı. Başkan'a sunulan sabah brifingleri sırasında, haritalarda sıcak noktaları işaretleyen yaverlerin topluiğneleri tükeniyordu. Eve Dönüş Planı kod adlı operasyon, Kuzey Kutup Dairesi'nin 1.110 kilometre kuzeyinde, bir buz ve kar çölü olan Thule (Grönland) isimli bir Eskimo köyünün yakınlarındaki bir hava üssünden başlatıldı. Kutbun mor-siyah kışında, uçak teknisyenleri, Soğuk Savaş'ın en gizli görevlerinden birisi olan büyük saldırıda görev yapacak hemen hemen elli bombardıman uçağını ve tankeri hazırlamak için 35 santigrat derecede çalıştı. Tüm uçuş ve bakım ekibi soğutmalı vagonları andıran geçici binalara yerleştirilmişti. Beyaz Saray'da güneş, tertemiz düzenlenmiş Elipse'in karşısına gölgesini düşürdüğü Washing-

ton Anıtı üzerinden henüz görünmeye başlamış ve Tidal Basin boyunca çiçek açmış az sayıdaki kiraz ağacını aydınlatıyordu. Eisenhower'ın Ulusal Güvenlik Konseyi toplantıları zamanında başlar ve Kabuki Tiyatrosu kadar zarif olurdu."

"Elbette boşluk önemli, pinpon masası bir futbol sahası kadar geniş bir salonun tam ortasında olmalı. Salonun tavanı bulutlara değmeli, en az salon kadar geniş bir çalışma odası, odaya komik kaçmayacak ya da kaçacak büyüklükte bir çalışma masası, tavana değen bir kitaplığı, içine tüm aşklarını sığdırabileceği, salondan daha büyük bir yatağı olmalı salonun içinde." Radyoya gerek yok, aşkları, şarkıları var. "Pinpon sadece cesur insanlar içindir," diye sürdürdü kastını, "çünkü pinpon sessizlik ve boşluk oyunudur, duyuyor musun beni geveze ve kıllı kadın?" Unut elini. Elin gövdenden bağımsız kalacak. Elinin kendi hayatı var, kendi aklı, kendi hafızası var. Kopar gövdenden, kes elini. Kes at! "İyisi mi, önce bir dantelli uçuşu al ve tuğladan bir evin önüne koy. Eline bir baston ver, kafasına bir fötr oturt. Suratına komik bir bıyık çiz, kalbine derin bir ferahlık boya. Simsiyah giydir ve beklet onu. Beklet ona. Ansızın geliverecek olanı, beklenmeye en değer olanı. Devam et boyamaya, devam et düşünmeye şimdi. Bastonlu adam saatlerce kımıldamadan beklemişken, bir anda *nasılsa* bir adım sola çekiliversin. Bir adım. Sadece çatıdan düşen bir kiremidin sığabileceği kadar geniş bir adım. Ama sadece o an. Ya da: Arkasında açık duran pencereden iki sakar boyacının sokağa, evin önüne koymak için uzatıyor oldukları, az daha kafasına çarpacak olan merdiveni de görmediği halde, *nasılsa* eğilsin ve çoktandır çözük durduğunu gördüğü ayakkabısının bağcığını bağlayıversin komik bıyıklı adam. Tam o an işte. Nihayet beklenen tehlikeli âşık gelsin ve birlikte, kol kola uzaklaşsınlar kara giysili adamla." *Zahmetsizliği* anımsadın mı şimdi? Peki ya bol su içmesi gereken pancar gibi niye düşünmeden sırıtıp duruyordun öyleyse?

Vincent karısını ve âşığını öldürme suçundan yargılanmış ama beraat etmiş uzman dublör bir gösteri pilotudur. Kadın, bir ilkbahar günü, kırın ortasındaki evlerinin üst kat penceresinden, havada taklalar atan, taklalar atarken evlilik yıldönümlerini kutlayan kocasının iki kişilik üstü açık uçağıyla yaptığı özel gösteriyi bir yamaç paraşütçüsü gibi sallana inleye seyrediyordur. Kamera dışarıdan çekim yaptığı için bu sırnaşıklığın nedeni seyirciler için birkaç saniye daha bir muamma olarak kalır. Birden irkilir ve bağırır: "Bu kocamın el yazısı değil!" Kamera iç mekâna döner. Hemen arkasında malum pozisyonda duran âşık adam paraşütün dümeni elinde apar topar giyinmeye başlar ve kaçar. Kadın da mizansen gereği kendini küvete atar. Küveti köpürtür, etrafa kokular sıkar. Ama tüm bunlar nafiledir. Çünkü kocası Vincent, Zeus'tan daha kurnaz ve bir değil, birkaç dalda uzmandır. Yani sistemin istediği bol sertifikalı adam! Bu arada Vincent uçağını yakınlardaki havalimanına demirlemiş ve kamyon motoru taktığı sarı Vosvosuyla tali yolda sotaya yatmıştır. Biraz sonra karısının âşığı 4 çekişli otomobiliyle ana yoldan hızla geçer. Vincent adamın peşine takılır, onu geçer ve ilerideki sert bir virajda pusu kurar. Yol, şansına tüm sevgilileri frigorifikten ya da buzhaneden çıkmış orta yaşlı adamın imreneceği kayganlıktadır. Âşık adam otomobiliyle birlikte havalanır ve Uzay Yolu'nun Atılgan gemisine çarpar. Ama bu sahne kayıt dışıdır. Vincent elinde bir buket çiçekle eve döner. Karısı küvettedir ve ortalık meni kokuyordur. Seyircilerin bile duyduğu kokuyu sadece kadın duymaz ya da duymazmış gibi yapar. Vincent bu tür köylü kurnazlıklarıyla tava gelecek adam değildir, vakit kaybetmeden planının ikinci aşamasını devreye sokar ve karısını piste davet eder. *Tango* yapmak için elbette. Bir şişe Bordeaux şarabı, iki kadeh, bir avuç tuzlu fıstık vesaire, tüm kutlama zerzevatını uçakta hazır etmiştir. Birazdan kurulanmış halde karısı da piste gelir. Uzman Vincent seyirci koltuğunun emniyet kemerini bozmuştur el-

bette. Daha ilk taklada karısını bir "chaff" parçası gibi araziye boşaltır. (Not: Çeşitli boylarda kesilmiş ve farklı frekans değerlerine sahip metal şeritler, folyolar ya da metal içeren cam liflerine "chaff" denir. Uçaktan atılan bu malzemeler elektromanyetik enerjiyi yansıtmak ve radarlardan, dolayısıyla mermi ve füzelerden kurtulmak için kullanılır.) Ama karısına havadayken hoşça kal demeyi ihmal etmez. Birkaç yıl sonra, davanın yargıcı L'Elegant, Vincent'a şantaj yapar. Avukatlar adaletin tiyatro dürbünleriyle ispatlayamamış olsalar da, yargıç, Fransa kırsalında hayatın ve kadınların entrikalarından kurtulmuş sakin bir emekli hayatı süren mutlu Vincent'ın uzman bir katil olduğunu biliyordur. Şantajın nedeniyse, yargıcın yeğeni Paul'ün karısıyla olan sorunlarıdır. Marie'nin gözü, bir öğlen vakti sokak kafelerinin birinde otururken, birkaç masa ötedeki kocasını ısırır. Zamparalık yapmaya hazırlandığından kuşkulandığı Paul'den daha hızlı davranarak kalkar ve kocasını eve döndüğü taksinin şoförüyle aldatır. Yakışıklı Paul'ün, birkaç sanayi tüpü iriliğindeki şoför tam boşalacakken gerçekleşen baskınıysa, elbette ısırgan otu karısının takdiridir. Zeytinyağı gibi suyun yüzünden bakan güzel Marie evi terk eder. Paul'ün erkeklik gururu fena halde incinmiştir. Yaralı kalbini amcası yargıç L'Elegant'a açar. Yargıç amcanın kararı bellidir. Marie ölecektir ve bu işi bedavaya yapsa yapsa Vincent yapabilir. Müzmin bir bekâr olan yargıç L'Elegant, yeğeni Paul ve Vincent, birlikte Paul'ün karısı Marie'yi aramaya başlarlar. Birbirleriyle çok iyi anlaşan üç erkek, yol boyunca kadınlarla ilişkileri hakkında konuşurlar. "Bekâr için 'mutluluk, üzerinde durulan yerin ayakların kapladığı yerden daha büyük olamayacağının anlaşılmasıdır.' Bekâr, her defasında daha da küçülen o yeri kabullenmeyi bilir; öldüğünde gereksinim duyacağı tek şeyin, tabutunun gerçek boyutları olduğunun bilincindedir." Belki hiç çocuğu olmayacağından ve ölümü bir kat bile artmayacağından, sadece kendi ölümünü ölebilir.

"Simsiyah miyavladı kedi. Can havliyle yokuştan aşağıya koşuşu, bir tek atların ya da at gözlüğü takmışların görebileceği, geceden çok karanlık bir sokağın beyaz ve ışıltılı bir kılıçla infazı gibiydi. Oysa çok netti. At, soluk ve yumak olmuş mavi, turuncu, sarı, çini rengi miyavlamaları duyar duymaz, yokuşun boynunu vuranın beyaz anne bir kedi olduğunu anımsadı. Zavallının kuyruğuna mı basmıştı? Burnu bir taşa değen birinin zamansız ürpertisiyle, kalın boynunu kaldırmaya yetecek kadar geriye sıçradı. Burnunu sıyıran bir duvardı ve ucu gökyüzüne değiyordu. Kafasını tekrar indirdi ve duvarı hizalayıp, neredeyse yaslanır gibi ona, adeta duvarla birlikte yürümeye başladı. Kömür karası miyavladı kedi. Can havliyle yokuştan aşağıya koşuşu, bir tek atların ve at gözlüğü takmışların görebileceği, geceden çok daha karanlık bir sokağın gümüş bir baltayla infazı gibiydi. Oysa çok netti. At, soluk ve yumak olmuş mavi, turuncu, sarı, çini rengi miyavlamaları duyar duymaz, yokuşun boynunu vuranın gümüş anne bir kedi olduğunu anımsadı. Zavallının tepesine bir şey mi düştü diye kalın ve yorgun boynunu gökyüzüne kaldırdı, fakat duvar gökyüzünde aynı karanlık ve yorgun bulutun içinden geçiyordu. Kafasını tekrar indirdi ve duvarı hizalayıp, neredeyse yaslanır gibi ona, adeta duvarla birlikte yürümeye devam etti. Ayağına bir çakıl taşı battı, durdu, çıkardı çakıl taşını, birkaç adım sonra kömür karası, geceyi yırtan bir tren ıslığı gibi miyavladı kedi. Kalan malvarlığıyla yokuştan aşağıya koşuşu, bir tek atların ya da at gözlüğü takmışların görebileceği, kara bir trenin kendi buharıyla soyuluşu gibiydi. Oysa çok netti. At, soluk ve yumak olmuş mavi, turuncu, sarı, çini rengi miyavlamaları duyar duymaz, treni soyanın buhar rengi anne bir kedi olduğunu anımsadı. Zavallının üstüne duvar mı devrildi diye kalın ve yorgun boynunu gökyüzüne kaldırıyordu ki…"

Bu ne böyle ya! Dönüp duran bir duvar sanki, aynı başım gibi, aynı dünya gibi!

"Bu notların bir özü olamaz, tıpkı edebiyatın bir özü olamayacağı gibi, çünkü herhangi bir metnin özü kesinlikle tüm temel kararlardan kaçmaktan oluşur. Blanchot'nun dediği gibi, edebiyatın özü asla hazır değildir, onu daima arayıp bulmak veya yeniden icat etmek gerekir."

"Del Giudice *Lo stadio di Wimbledon*'u yazmaya başladığında, yazarlıkta Bazlen'in düşüncesini korumak istediğini anlattı ki bu düşünceye göre, 'artık yazmak olanaksızdır'. Ancak, aynı zamanda, bu reddedişi bir vida somunu gibi başka yöne çevirmenin yolunu aramaktaydı, çünkü böyle yaparsa öyküsünün daha heyecanlı olacağını biliyordu. Romanın sonunda Del Giudice'ye ne olduğunu tahmin etmek kolay: gördü ki tüm roman, bir kararın, yazma kararının öyküsünden başka bir şey değildi."

"İnsan gözlerinin başardığı en yüksek şeyi yapan, imkânsızı deneyip her şeyi şansa bırakan şairin" "duyduğu gerilim ve acı karşısında okurun dudaklarını ısırdığını görebiliriz."

Bu yaman akustiğin içinde, Marshall yardımı almaya geldi sıra: "Hâle dinsel deneyimin, kutsal herhangi bir deneyimin birincil simgesidir. Ben de Kierkegaard gibi, dinsel hayatın esasının, dogma ve teolojiden ziyade deneyim olduğunu düşünmekteyim. Hâle hayatı kutsal ve dindışı alanlara böler: Onu taşıyan kişinin etrafında kutsal bir ürküntü ve ışınımı olan bir *aura* yaratır; kutsallaştırılmış bu kişi insanlık durumundan uzaklaştırılır, etrafındaki insanları harekete geçiren ihtiyaç ve baskılardan kesin biçimde koparılır. Kapitalizmin herkes için böyle bir deneyim tarzını ortadan kaldırma eğiliminde olduğuna inanıyorum: 'Kutsal olan her şey dünyevileşiyor.' Bu bazı bakımlardan korkutucudur. Korku ve titremeden arınmış modern insanı ne durdurabilir artık; hiçbir şey tutamaz onları; çıkarları gerektirdiğinde önlerine çıkan her şeyi ezip geçmekte özgürdürler. Ama *auraları* olmayan bir hayatın erdemleri de vardır. Bir tinsel eşitlik durumu doğurur. Mo-

dern burjuvazi, işçiler ve diğer herkes karşısında muazzam maddi güç sahibidir belki, ama daha önceki hâkim sınıfların en baştan sahip olduğu tinsel üstünlüğe asla erişemez. Karşılıklı dayatılmış serbest piyasa diyalektiği, burjuva toplumuyla en radikal karşıtları arasında garip bir çakışma yaratabilir. Kapitalizmin düşmanları da işlerini yaparken birçok özgürlükten yararlanabilirler – okuyabilir, yazabilir, bir araya gelebilir, örgütlenebilir, gösteri, grev yapabilir, seçebilirler. Ama hareket etme serbestliği, onların hareketini de bir işletmecininkine dönüştürür ve birden kendilerini paradoksal devrim tacirleri ve satıcıları rolünde bulabilirler ki, sonuçta devrim de ister istemez diğer her şey gibi bir meta halini alır. Eski tarz onur ve saygınlık ölmemiş; bilakis piyasayla bütünleşmiş, üstlerine fiyat etiketleri konmuş, emtia niteliğiyle yeni bir yaşama kavuşmuşlardır. Bu yüzden, akla gelebilecek her türden insan davranışı ekonomik açıdan mümkün, 'değerli' olduğu andan itibaren ahlaki açıdan kabul edilebilir hale gelir; kazanç sağladıktan sonra her şey uyar. Modern nihilizm budur işte."

"O sahne orijinal senaryoda yoktu. Gerçekte onun fikriydi. O sahne, çekileceği sırada bana söylendi ve ben çok kızdım. Avukatımı arayıp senaryoda olmayan bir sahneyi oynamaya zorlanamayacağımı söylemem gerekirdi. Ancak o yaşta (19) böyle şeyleri bilmiyordum. Marlon bana 'Korkma Maria, bu sadece bir film,' dedi. 'Hem bak ikimizin adı da M ile başlıyor, biz adaş, hatta kardeş sayılırız.' Ancak sahneyi çekerken, Marlon'un yaptığı şey, tecavüz eder gibi yaptığı seks yani, gerçek olmasa bile, ben gerçekten gözyaşı döktüm. Kendimi aşağılanmış hissettim; doğruyu söylemek gerekirse birazcık iğfal edilmiş gibi hissettim. Çekimden sonra Marlon ne özür diledi ne de teselli etmek için yanaştı. O filmden sonra kendimi uyuşturucu haplara verdim ve intihar etmeyi bile düşündüm. Ya tereyağı da olmasaydı!"

"Leider! Leider!" Zor tabii. "Fallor, ergo sum!"

İlginç hikâyeler, yaşanmamış tesadüfler, yalan ifadeler, güzel tanıklıklar bir bir tükeniyor. Chaplin'den, Kafka'dan, "bir gün şurada x'i yaşayan" Bataille'dan ve Descartes'tan sonra Beckett de büyük yuvarlak masadan kalkıp gitti. "*Au revoir* herkese." (Ama Marx'ın hayaleti hep aramızda!) Sırada Oğuz'cuğum Atay'ım var.

"'Homo erectus ile Homo sapiens arasındaki temel ayrımın kafatası ve diş yapılarında olduğu görülür. Homo erectusa ait kol ve bacak kalıntıları Homo sapiensinkine benzer ve bu benzerlik Homo erectusun da dik yürüdüğünün bir göstergesidir. Homo erectusun beyin hacmi Homo sapiensin beyin hacminden daha küçüktür. Ancak, Homo erectusun beyin hacminin kendisinden önceki türden daha büyük olduğu görülür. Homo erectus ile Homo sapiens arasındaki geçiş türü olan Homo habilisin beyin hacmi Homo sapiensinkine oldukça yakındır. Fosil kalıntıları Homo erectusun kafatası boşluğunun alçak, kemiklerinin kalın olduğunu gösterir. Ama kaş kemikleri yüksektir. Alın çöküktür, burun, çeneler ve damak geniştir. Öte yandan Homo erectusun dişleri, başka hiçbir insan türünde rastlanmayan ölçüde iridir. Homo erectus, ateşi kullanan, mağaralarda barınan' ve bisiklete binmeyi babası ya da dayısının (ya da ne biliyim, annesinin ya da sevgilisinin, ilk öğretmeni kimse onun) yardımı olmadan öğrenen ilk insan türüdür.' Çünkü Dik insan, babanın ya da dayının (ya da ilk öğretmen kimse onun) dersler sırasında en fazla seleden tutmak zorunda olduğunu anlayan ilk insandır. Üstelik Dik insan, kendisinden hem pedal çevirmesi hem de azar işitmesi, hem gururunun kurbanı olması hem de burnunu çekmemesi, ağlayıp zırlamaması, boyun eğmeden önüne bakması istenirken, aletin üzerinde dimdik durmayı, düşmemeyi, havaya yağmurun parmaklarıyla tutunabilmesini sağlayan o muhteşem anın, o denge anının, tıpkı pinponda *backhand* ve *forehand* vuruşların ansızın keşfedilmesi gibi, sadece içsel bir despotlukla oto-

matikman öğrenilebileceğini ilk anlayan insandır. Ve bu bilgi çeşidi kasların hafızasına şifreleneceğinden asla unutulmayacaktır. Birçok özelliği gibi bunu da arada derede kalmış Yetenekli insana bırakmıştır, ama binlerce belki milyonlarca yıllık geçiş anında bu can alıcı yetenek Yetenekli insandan Akıllı adama geçememiştir nasıl olduysa!"

"Eğer ki eğlenceli gibi görünen bu umarsız arayışın içine, bir gün sen de masalsı bir tesadüfle düşüverirsen, umudunu asla kurtla kargayla tüketme. Coşkunu onlarla bölüşebilirim sanma. Onlara gösterdiğin komik yüzünün ardında, çaresiz bir zavallı gibi hissedeceksin, biliyorum. Kendini kozana, görkemli ve göz kamaştırıcı bekleyişin kulesine kapat. Korkma ve karanlığına şükret. Seçilmişliğinden şüphe duyma. Dürüstlüğün için mükâfat dilenme. Gözlerin acıyla parlayacak ve bu keder seni gerçek insanların krallığında gerçek bir insan yapacaktır. Varsın senin için münzevi bir hain desinler, ayakları kanat bir hayal kurdu, sokaklar kan revanken düzensiz kırların düşünü besleyen sorumsuz bir kelebek desinler. Sakın unutma, hiç kanamayan, bir sabah kanın içine uyanmayan, kanın ne demek olduğunu bilemez sevgilim."

Bir paket uzun *Camel* istiyordum ama alamıyordum. Bir paket uzun *Camel* istiyorum. Tezgâhtar kız niye gülüyor ki? Bir paket uzun *Camel* istiyorum. Sadece bir paket uzun *Camel* istiyorum. "Yuvarlak mı olsun?" Fark etmez, uzun olsun da. Ya da ölmemek için bir çorba içmek istiyordum. Şehriyeli ve terbiyeli bir tavuksuyu çorba istiyorum. Çorbam geldi, içtim. Hesabı almaya gelen garson çorbamı getiren garson değildi, ne yiyip ne içtiğimi sordu. Düşündüm, düşündüm, kendimi sıktım, neredeyse Dozirik olacaktım. Ama olamadım ve ne yediğimi anımsayamadım. Ayıp olmasın diye İskender kebap, dedim, bir kola ve bir de tel kadayıf. Elli lira verip kaçtım. Yirmi liraya bir kaşarlı tost yediğim de oldu, bir paket uzun *Camel*'ı elli liraya aldığım da. *N.e.t.*'in güzelim garsonla-

rına 20 diye 100 liranın üzerini bahşiş bırakıp çıktığım da… Anlayacağınız olağanüstü cömerttim. Anlarımı da paralarımı da cömertçe harcıyordum. Anılarımıysa çoktan satmıştım. Adalarım batmış, köprülerim yıkılmış, Matmazel'se meta ekonomisinin kurbanı olmuştu. Mutsuzluktan elbette! Korkunç gölge fotoğrafları çekmeye bile fittim. O kadar mutsuzdum! Bir seferinde de, akşam vakti metrodan çıkmış yeni matmazele doğru boynum bükük yürüyordum. Görseniz, sanki Juanita'yım. Modern Çağ'da yaşamaya mahkûm edilmiş bir İnka çocuğuyum. Kapıyı açarken anahtar elimdeydi. Koltuğa oturdum ve bir güzel ağladım. Güzel dediğime bakmayın. Ağlamak için bile iki kişi lazım. Ben hiç iki kişi ağlayamadım. Sıksan kan damlayacak harflerim bitince elime Olympus C-5060'ımı aldım. Harfleri göremiyordum ama baktığım her şey donuyor, fotoğraf oluyordu. Bu yüzden tek bir sahte göz yetmiyordu, dar geliyor, acıtıyordu. Bir yaz boyunca, onun da gözü olmaya çalıştım. Kameramın önüne üst üste yeni gözler taktım, ona vizörlerden geçerek ulaşmaya çalıştım. Köpekler çıldırmıştı, dikenler kavrulmuştu, liman buharlaşmıştı. Bir de baktım, "Benjamin Dokunuşları"na ulaşmışım. Modern psikolojinin tanımladığı gibi değil elbette, ama empatinin de bir diğer uyuşturucu olduğunu henüz bilmiyordum. Biliyordum bilmesine de, görmezden geliyordum. Uyuşmak istiyordum. Uyuşurken bir çiçeğe, bir kelebeğe, bir gülücüğe, bir büyücüye, bir öpücüğe, bir şiire – bir isyana dönüşmek istiyordum. Perdeleri çektim ve tavanımdaki vahşi gölgelerden kurtuldum. Hiç gidesi olmayan esini pompalı tüfekle kovdum. Baudelaire'den, Kafka'dan, Beethoven'dan, hayaletimden ve hayaletimin dansa kaldırmak istediği küçük kızdan kurtuldum. Oysa aynı gölgeler bir gece önce Jeanne Duval'i getirmişti. Öyleyse, Aşk bir mucizeydi. Öyle bile olsa, o arkadaşımın aşkıydı! Odama girdi, kendi fotoğraflarını çekti, bekle, dedi. Beklemedim. Başka çarem yoktu. Dedim ya, yaşamadan ölmekten

korkuyordum. Ya da yaşıyordum da, yarım mı kalmıştım? Belki yaz gene gelmişti ve kokmayayım diye mumyalamışlardı beni. Yüzünde infaz anının korkusuyla donakalmıştım. "Ağzını aç, dişlerine zarar vermek istemiyorum!" *Kurula beni ey yalnızlık sisten*, diye mırıldadım. Ama yaz çabucak gitti, kış geldi, kavrulmuş dikenler dondu, buharlaşan liman buz tuttu. Gecenin ayazında trene binmeye, gölgesiz evime gitmeye korkuyorum. Eksi yirmi derecede bir banka tünemiş *Koleksiyoncu*'yu okuyorum, zır zır, çın çın, kıtır kıtır ağlıyorum. G.P.'ye mi, Caliban'a mı, resim öğrencisi zavallı genç kıza mı – hangi yarım kalmışlığa, ne tür bir akıldışılığa, kimin açgözlülüğüne, yanılgısına, korkusuna, ölümüne ağlıyorum? Neden sanki "her insan kendisi için bir giz olmak zorunda?" Bankta otururken, yüzümde infaz anının korkusuyla donakalıyorum. Ağzını aç, dişlerine zarar vermek istemiyorum! *Isısı boşa değilmiş demek / tenimizin*, diye mırıldanıyorum.

Sanat yapıtı bir yakarışa dönüştüğü anda, tıpkı yürekten apacı bir feryadın kopması gibi, yaratıcısıyla tüm bağlarını koparır, onu aşar, zamanın içinde zamansızlığa doğru yol alır. Her yakarış gibi o da seslendiği, savrulduğu, saçıldığı boşlukta, ama kime ve neye seslendiğini unutarak, gören gözü, duyan kulağı beklemeye başlar. Sanatçı belki de görülmediği, duyulmadığı için yakarmıştır. Yakardığı için de –ne denli uzak, ne kadar küçük de olsa– hâlâ bir umut taşır. Çünkü "Sanat kırılmış bir mutluluğun taşıdığı vaattir." Sanatçı, acıları kendisinin de acıları olan, onları görecek, duyacak, kopyalayacak, onlara uzanacak ve dokunacak, böylece Dünya'ya kendi iziyle birlikte O'nun da izini bırakacak, "esinlenen" okuru bekler.

Kapıyı açarken anahtar elimdeydi, koltuğa oturdum, karanlıkta bir güzel ağladım. Sonra sustum. Bir an önce eve gitmeli, satın aldığım *200 Kuşun Şarkısı*'nı Edip'e vermeliydim. Ama yeni matmazelin az önce elimde olan anahtarı şimdi yoktu. Yarım saatten fazla aradım. Güneşliklere, güneşliklerin ceple-

rine bin defa baktım. Sonunda buldum. Anahtar kapının üzerinde kalmıştı. Ama kapıyı açtıktan hemen sonra anahtarla kıçımı kaşımıştım? Ben bunu anlamadım! Bir paket uzun *Camel* istiyordum ama alamıyordum. Ne istediğimi üçüncü kez söylemiştim ki, tezgâhtar kız "Yuvarlak mı olsun?" dedi. Fark etmez, uzun olsun da, dedim. "Bayım, gevrek mi seversiniz?" dedi. Ayıldım. Aklımdaki düşüncelerin olmayan sırasını karıştırdığımı anımsadım. Büfeye, simitçiden sonra uğrayacaktım.

"Yıllar, yıllar sonra mı demiştim? Belki de yıllar, yıllar sonraymış, belki Frederik daha Deniz'kenmiş. Neyse neymiş. Hem kime neymiş? Ama her şey bu beyaz düşün içindeymiş. Bir türlü aydınlanamayan gecenin kalbindeymiş…"

Avrupa Pasajı'ndaki taş kadının "Geceye İlahiler" söyleyen titreyen dudakları bana yıllardır aradığım bir kitabım olduğunu anımsatana dek, işte böyle dalgın yürüyordum. Yıllardır arıyordum aramasına ama hiçbir yerde bulamıyordum. Bulamayınca unutuyordum. Quasimodo çanını, Esmeralda cansız kulaklarıyla belki duyar da uyanır diye 16 ¼ Kasım 1995 tarihindeki gözlerimden aşina olduğum aynı kederle dövmeye başlayınca canlandım. Olmayan esin perim bana nedenimi anımsattı. Hatta kitabımın yerini ve onu neden bulamadığımı… Fazla dalgın, bazen fazla iyimserdim. Her söze kanıyordum. Ama görmezden geliyorlardı. Zahmetli olan unutturulmalıydı. Fazla soru soruyordum. Gereksizce "Bir şeyler düşünüyor ya da dinliyordum." Oysa biliyordum, "Kulak kesilip dinleyen insanın gözleri görmez". Belki mutsuzluktan, belki güvensizlikten unutuyordum. "Bunu gelecek çocukta olmak için / beklemek daha sonra…" İstiklal Caddesi'nin kör kalabalığında, önüm Taksim'e arkam Tünel'e dönük, solumda Kuzey Kalkanı sağımda beni bekleyen sisli okyanus, telaşla yürümeye başladım. Beni görmezden gelen tayfaya bu kez kanmayacaktım. *Parmak izimin işaret ettiği yazı / görünceye kadar*" baka-

cak, sis dağılıncaya kadar arayacaktım. Aradaki farkı biliyordum, anımsamıştım. Tekneme atlayacak ve Atlantik'e açılacaktım. Her yere yetişecek, hiçbir şeye geç kalmayacaktım. Saatime baktım; hâlâ yediyi 120 saniye geçiyordu. Unutmadan: Dozirik, kendini sıkınca helikopter gibi durduğu yerden gürültüyle havalanabilen şişko ve *Unwissenschaftlich* bir böcektir. Ben onu hiç görmedim, ama bal arısıyla uğur böceği arasında bir tür olduğunu hayal ediyorum.

İstiklal Caddesi'nden, küçük mü büyük mü anımsamıyorum ama parmakkapılı bir sokağın ya da Sadri Abi'nin sokağının ağzından sağa döndüm. Biraz yürüdüm ve ilk ya da ikinci sokaktan sağa veya sola döndüm; ve eğer sağa döndüysem hemen ilerde sağda, sola döndüysem daha ilerde solda durdum. Her halükârda yüzümü, sağımda ya da solumda duran kapıya çevirdim. Tabelayı okudum: Blueprint. Dükkânın dışında, kapının hemen solunda duvara yaslanmış duran antika dolaptaki antika kitaplardan altı tanesini göz ucuyla seçiverdim. Kapakları bez ciltli bu mücevherlerin tanesi 50 kuruştu. İçleri desenlerle ve birçoğu çoktan otuna çöpüne ayrılmış, zamanın toprağına karışmış eski sahiplerinin notlarıyla dolu bu kitaplarla koyun koyuna ne güzel yatılırdı! "*Life and Health*, Ginn and Company, 1902"; "*Chambers's Graduated Readers* – Book I, 1908"; "*Everyday English* – Book Two, The Macmillan Company, 1918". Hiçbir zaman okuyamayacağım iki kitap. İlki pelür kâğıda basılmış: "*Morceaux Choisis des Auteurs Français*, 6°, 5°, 4°, Librairie Hachette, 1927." Kuşe kâğıda 1991'de basılmış olanıysa bol resimli ve renkli, içindeki yazılar Çince ve adının İngilizcesi sadece kapağında yazılı: *The Spirit of the Earth*. Ve istersem sadece yarısını –kendimi sıkarsam tümünü– okuyabileceğim Çince-İngilizce bir kitap, o da kuşe kâğıda basılmış ve bazı sayfalarda uçlarından hafifçe yapıştırılmış renkli fotoğraflar var: "*I Believe It Is an Image*, Watari-Um, 1992." Elimi kapının kulpuna uzattım, kapıyı açtım, bir çıngı-

rak geldiğimi haber verdi. Saat tam 19.02'ydi. Dünyanın en güzel serbest tütün tüketim bölgesinde dumanları ellerimle ite kaka hedefime ilerliyordum ki bıyıklı ve sakallı, küpeli ve sağ eli kancalı bir ses enseme yapıştı: "Kapıyı kilitlemediğime bakma evlat," dedi, "çıkmak üzereyim. Ayin başlayalı 2 dakika oldu. Bugün Kuzey Kalkanı'nda hikâye dinleme günüm." Lütfen efendim, dedim, yıllardır aradığım bir kitap var ve burada olduğunu sanıyorum. "Seni tanıyorum, birkaç sene önce de gelmiştin." Evet, senede birkaç kez geliyorum. "O halde kitabın burada olmadığını sana söylediğimi de anımsıyor olmalısın." Anımsıyorum, ama bu kez kendi ellerimle ve kendi gözlerimle aramak istiyorum. Tüm işaretler onun burada yaşadığını gösteriyor. Mutedil dalgalı ve bol öksürüklü bir kahkaha attı. "Tüm işaretler ha!" dedi, küçümser bir edayla. Saatine baktı ve devam etti. "Tam 11 dakikan var evlat, ne bir saniye eksik ne bir saniye fazla. Anladın mı beni?" Sağ olun efendim, dedim ve hemen şiir kitaplarının dizili olduğu dip bölüme yürüdüm. Üst kata çıkan ahşap merdivenin üçüncü basamaktan sonra, 90 derece sola dönmeden bir dirsek oluşturduğu yerde, kenarları basamak genişliğinde kare bir sahanlıktı burası. Üç basamağı çıktım ve yüzümü sağa, şiir kitaplarının tavandan yere kadar dizildiği raflara çevirdim. Saatime baktım. 19.05. Dakikalar su gibi akıyordu. Acele etmeliydim. Kolumu kaldırınca boyumun yettiği en üst rafın en solundan başlayarak tek tek kitapların sırtlarını okumaya başladım. İlk rafta yoktu. İkinci rafı bu kez sağdan sola taradım. Yoktu. İçerisi Atlantik'in sabah saatleri gibi sisliydi ve bu koşullarda çoğu incecik şiir kitaplarının sırtlarını okumak epeyce zordu. Bazılarının sırtlarına künyesi yazılamadığından bunları uyudukları yataktan kaldırmam gerekiyordu ve bu da zaman alıyordu. Sol-sağ, üç-dört derken en alt rafa gelmiştim. Saatime baktım. 19.12.30. Tam olarak 30 saniyem vardı. Yaşlı denizciye bakarak 2 saniye kaybettim. Ayaklanmış bana doğru yürüyordu.

O umutsuz anda aklıma Mörfi Yasaları geldi. Mühendis aklımla gurur duydum. Kitap elbette en sonda olmalıydı. Böylece, dip rafta normalde sol baştan başlayarak yapmam gereken taramayı sağ baştan yapmama gerek bile kalmadı. Boşu boşuna vakit kaybetmiş, zahmete girmiştim. Ama aşk böyle bir şeydi. "Esrar. Resimlerden bildiğimiz birtakım şeyleri taklit ederiz: hapishane, Ahlar Köprüsü, bir elbisenin kuyruğuna benzeyen merdivenler." Sevgilim. Canım sevgilim. İşte buradasın. Ne kadar vefalı, ne kadar güzelsin! İzin ver dilinden ve gözlerinden öpeyim! Zarif dostum benim. Cahit abiciğim. İşaret Çocuğum…

Benjamin de dalgın, ama onun dalgınlığında tetikte bekleyen bir hal, birçok hal var: yalnızlık, melankoli, zarafet, vahşet, umut, keder, vaat… Herkes gitmiş, yuvarlak masada ikimiz kalmıştık. Çok heyecanlıydım. Özgür mü olacağım köle mi olacağım, mutlu mu yoksa mutsuz mu olacağım, kutumda ne var, alınyazımda ne var, "ah ben ne yaptım" diye düşünmeden, sonrasını hiç düşünmeden, sadece iyi bir giriş cümlesi bulmalıyım diye düşünüyordum. Marlene'in rüyasından hemen sonra yaptığı iltifat için bir kez daha teşekkür etmek çok sıradan olurdu. Belki beni çoktan unutmuştu. Eli şakağındaydı, eli çenesindeydi, eli alnındaydı – ya da elini kimsenin tutamayacağı gibi şöyle tutuyordu. Eli yüzüne, eğik bakışlarına, eli Kuzey Kalkanı'na, eli dünyaya çok yakışıyordu. Eli zorlu düşüncelere dalmış, önündeki resmin korkmuş gözlerine bakıyordu. Hafifçe öksürdüm ve okumaya başladım:

"'Ya sözcükler Frederik, ya sözcükler?' Frederik hafifçe öksürdü, bir süre bekledi sonra, bir sahnede konuşur gibi konuştu: 'Kar taneciklerini kim etrafa saçar? Kim eritir buzları? Havaları kim güzel yapar? Kim bozar? Haziran gelince yeşerten kim dört yapraklı yoncayı? Gündüzü kim gece yapar? Aydedenin ışığını kim yakar? Gökyüzünde yaşayan dört küçük tar-

lafaresi; senin, benim gibi dört küçük tarlafaresi. Birincisi Baharfaresi, yağmurları yağdırır. Sonra Yazfaresidir rengârenk boyar çiçekleri. Ardından gelir Güzfaresi eteği fındık fıstık dolu. Soğuktan üşümüş ayakları Kışfaresidir sonuncusu. Şanslı sayılırız gene de yılda dört mevsim olduğu için. Ya bir eksik, ya bir fazla olaydı bir de onu düşünün!' Frederik sözünü bitirince dördü birden alkışladılar onu, 'Ama Frederik' dediler 'sen bir şairmişsin!' Frederik hafiften kızardı, kibarca eğilip selamladı onları ve utangaç bir sesle: 'Biliyorum' dedi."

Elini indirmiş bana bakıyordu. "Ben de biliyorum sevgili şair dostum," dedi. Belli belirsiz, sanki bir gölgeymiş gibi gülümsedi. Meğer en başından beri her şeyi aynı anda dinlemiş, görmüş, hissetmişti. Bir anda göğsümdeki çalıntı ateş söndü, kargalar –doymuş olmalılar ki– beni benle bırakıp havalandı. Resimden kopup gelen vahşi esinti kalbimin ve aklımın küllerini dağıttı. Kirpiklerim kibrit çöpleri gibi alev aldı, parladı ve hemen söndü. Fazla oksijenden olmalıydı. Sevinç, bir damla gözyaşı oldu, ama masaya damlamadı. Man Ray'in kadınının yüzündeki cam kürecikler gibi, öylece donup kaldı. Yüzey enerjisiyle ilgili olmalıydı…

Elini uzattı. Ben "Doktor Walter Benjamin," dedi. Elini sıktım. Sizi tanıyorum Walter Benedix Schönflies, dedim. Sizin en gizli hayranınızım. Hâlâ sihirli çekim alanınızdayım. Çok şaşırdı. Bu şaşkınlığı yanlış yorumladım ve adımı söyledim. Sanırım adımı duyamadı ve bana şair dostum diye hitap etmeye devam etti. İstediğim de buydu. Böylece ben de ona Walter diyebilirdim. Walter, dedim, bir fragman daha okuyabilir miyim? "Elbette şair dostum," dedi.

"Benjamin'in söylediği ya da yazdığı her şeyde düşünce, masalların ya da çocuk kitaplarının vaatlerini her zamanki kaba 'olgunluk'la reddetmek yerine, onları sözcüğü sözcüğüne ciddiye almış gibidir, o kadar ki, gerçek mutluluğun kendisi şimdi bilginin ufkunda beliriverir… Ona doğru çekilen herkes,

kapalı kapıdaki çatlaktan bir an için ışıklı noel ağacını gören çocuk gibi hisseder kendini. Işık yalnızca akıl değil hakikat, hakikatin gölgesini değil kendisini vaat eder."

Şaşırmıştı. "Bunu da kim yazdı?" dedi. Adorno, dedim. "Bizim Theodor mu?" dedi. Tam olarak, dedim. "O halde George işi layıkıyla halletmiş," dedi. Evet, dedim. Gövdesine derin bir ferahlık yayıldı. Türk kahvesine ne dersin, dedim. "Âlâ ve rânâ," dedi. Birer de sigara. "Şahane."

Hiç ummadığım orta şekerli bir giriş olmuştu bu. (Leo Lionni'ye ve fare kitabı *Frederik*'i bana getiren anne ve babama minnettarım!) Ama bu tatla ona sormak istediğim, yıllardır kafamın çengeli soruları unutuverdim. Keşke unutmasaydım ve hiç değilse tek bir soru sorabilseydim. Bir dil nasıl yaratılır Walter? Edip 11 aylıkken yürüdü, 2 yaşına basmadan konuştu. Tamam, karşıda bir saz heyeti vardı var olmasına ama bu hâlâ bir muamma! Nasıl biriktirdi ve nasıl yarattı ilk cümlesini: "Kendimi sıksam keman olabilirim." Fotoğrafları göstermeye işte o an karar verdim. Çantamdan dizüstü bilgisayarımı çıkardım. Hemen vazgeçtim. Önce yazdıklarımdan söz etmeliydim.

Walter, dedim, söylemeye yüzüm yok ama, dedim, *Über Haschisch*'i İngilizcesinden Türkçeye çeviriyorum. "Bu çok değerli, neden utanacakmışsın ki!" dedi. Çok zarifti ama kaygılandığı belliydi. Ama, dedim, *Rausch* sözcüğünün tüm geçmişinden haberdarım ve bu kavramın sadece fiziksel bir sarhoşluk hali ya da sadece bir esrime, kendinden geçme, hele hele bir *vecit hali* olmadığını biliyorum, dedim. "Nereden biliyorsun," dedi? Kendi şiir deneyimimden, dedim. Ama bu, bakmaktan, duymaktan ve boyun eğmekten, yani görüleni ve duyulanı gönüllü bir mahkûm olarak yazmaktan düşünmeye zamanın kalmadığı bir hızlı zaman deneyimi, dedim. Bir tür kâtiplik. Aslında zaman var, hem de yekpare bir zaman, ama yaşanan deneyim içindeki her şeyle birlikte bir bütün olarak

görünür olduğundan ve çağrışımlara gerek duymadan yine bir bütün olarak kavranıldığından düşünmeye gerek kalmıyor, gerçeklik tam önünde duruyor, onu uzanıp alıyorsun, dedim. Gerçeklik her yerde, "*müziğin* olduğu kadar dilin de içinde", dedim. Kesinlikle bir tür büyü. Bir de büyülenen özne var, Walter. Ve kederli, terk edilmiş nesneler kendilerini sarhoşluğun aydınlığında tetikte bekleyen bu sevinçli özneye sunmak için birbiriyle yarışıyor, hep bir ağızdan konuşuyorlar. Ve özne kendisini yeni bir dilin eşiğine varmış hissediyor, hatta bundan emin. Her şeye gücünün yeteceğine, daha hızlı bakar ve yazarsa önünde biriken çerçöp yumağındaki tüm kopukları ucuca ekleyebileceğine ve sabaha, onun dışındaki herkes, tüm dünya, bütün evren uyandığında, bu yeni dilin tüm insanları kurtaracağına inanıyor… "Antik bir deneyime benziyor," dedi. Bana da bazen öyle geliyor Walter, dedim. (Aklıma birden, bu ülkülü sarhoşluğu kimseyle gerçekten paylaşamadığımı dehşete kapılarak anladığımda hissettiğim korkunç yalnızlığım geldi. Çok sonradan, bu deneyim kendisini sakin, cömert ve gerçek cümlelerle yazıya dönüştürdüğünde anlamıştım ki, tıpkı yazarın kendisi gibi, yazı da, keşfettiği hakikati açık etmemek, aslında en derin düşüncelerle örülmüş o en yoğun anı hemen parodileştirmek zorundaydı. Başka türlüsü güç, sevgili okur! Ama bu tehlike yazı sarhoşluğunun özüydü zaten, komünal bir şekilde yaşanamazdı, o yüzden bunlardan söz etmek gereksizdi. Şimdi bu anın tadını çıkarmalıydım. Aynı ahlaksal zeminde olmak, zahmetsizce konuşmak ve anlaşmak ne güzeldi! Nasıl da özlemişim!) "Hiç kuşkun olmasın sevgili şair dostum," dedi, gülümsedi, "şiir hakikatin pasaportudur. Doğal olanın karanlık yüzünü keşfeden her romantiğin umudu, ona sadece çaresizliğin kazandırabileceği tüm güncelliği çoktan kazanmıştır. Çünkü böyle bir deneyim özünde, *modern* zamanda yaşadığın için kat kat çoğalan korkunç bir zahmet barındırıyor." Çok sevinmiştim ve şimdi daha rahattım. Almanca bil-

miyor olmamın tedirginliğini de üzerimden atmıştım ve artık *Rausch* kavramını kendi sözcüklerimle tanımlayabilirdim: *Rausch* olsa olsa, coşku, neşe ve zindelik taşan bir büyülenme hali olarak sarhoşluk olmalı Walter, dedim; bir bakıma, Çinli şair dostumuzun dediği gibi, ruhun yücelip göklerin üzerine çıkması… Yoksa flu bir uzamın ataleti içinde ne sarhoşluğun aydınlığından ne de sarhoşluğun gücünün devrime kazanılmasından söz edemezdin, dedim. Yaratıcı sarhoşluğun yanını yöresini biraz kazmaya başladın mı, kendini öznenin içinden dünyanın dışına fırlatıp atmak isteyen muazzam bir sevincin enerjisine, en azından bunun kıvılcımlarına rastlamak hiç zor değil, dedim. Sandalyesini masaya biraz daha yaklaştırdı. Sevinme sırasının onda olduğunu hissettim. Oysa siz, kavram kendi anlamsal içeriğini despotça dayattığı halde, yani hiçbir şekilde muamma ya da çift anlamlı olmadığı halde, deneyime içkin en büyük ipucunu ona eklediğiniz sıfatla vermişsiniz: *Rauschglück*. Mutluluktan uçuran, taşıran, zengin bir sarhoşluk, dedim, daha nasıl pekiştirilsin! "Evet, tıpkı yaratmanın sevinçli ama tüketen sarhoşluğu gibi, insanın birdenbire varoluşun şiiriyle karşılaşıvermesi gibi, sevgili şair dostum," dedi. "Ama bir iplik yumağını çözme eylemindeki sevincin bile gerçekten denenmiş olması gerekir." Ariadne'nin toptancısı yakın arkadaşım, dedim. Buna çok güldü. Buna birlikte güldük. Ama bu gerçek, dedim salakça. "Biliyorum," dedi. "Daha da ileri gidelim: Böyle yapmakla sadece içine girmeyi göze aldığımız mağaranın kıvrımlarını ve dönemeçlerini keşfetmiş olmayız, aynı zamanda bu keşfin hazzını, ipliği çözme işinin ritmik bahtiyarlığı eşliğinde de yaşarız. Ustaca sarılmış bir yumağı çözmüş olduğumuzdan hiç kuşku duymamak – tüm üretkenliğin sevinci bu değil midir, en azından düzyazıda? Ve esrarın etkisi altında bizler, güçlerimizin doruğunda sevince boğulmuş düzyazı-varlıklarız." Şerefe o zaman Walter! Bir an düşündü ve hemen sonra, "Ama sanırım," dedi, "*Rätseln des*

*Rauschglücks* tanımlaması aklıma, tavşan ya da tavuk eti olması gereken o müşfik ve yumuşak şeyi 'Aslan böreği'ne benzettikten hemen sonra geldi." Kahkahalarla gülmeye başladık. "Restoran Basso'da…"

Fotoğrafları göstermeye işte o an karar verdim. Çantamdan dizüstü bilgisayarımı çıkardım. Hemen vazgeçtim. Önce yazdıklarımdan söz etmeliydim. Hayatımı kaç kez kurtardın Walter, biliyor musun, dedim. "Hiç farkında değilim," dedi. *Esrar Üzerine*'nin esiniyle bir kitaba başladım, dedim. "Ne hakkında?" dedi. Sen, ben, Baudelaire, tütün, esrar, kadın, şiir, felsefe, tüm doğal uyuşturucular, bütün yakın dostlarımız hakkında, dedim ve ona *18 Kasım 2008* günü *akşam* yazdığım 11 numaralı fragmanı okudum. Renk vermedi. Yanlış bir seçim yaptığımı düşündüm. Öyle ya, onun hiç otomobili olmamıştı, tam bir flanördü o. Üstelik Postacı Kapıyı İki Kere Çalar'ı da izlememiş olabilirdi. Bir süre eli şakağında öylece durdu, gözlerime baktı ve sonra dedi ki: "Dünyâda sevilmiş ve seven nâfile bekler; Bilmez ki giden sevgililer dönmiyecekler." Ama Walter, *İsyan kadar güzeldi*, dedim. Gülümsedi. Gülümsemesi çok cesaret vericiydi. Bir tane daha okuyabilir miyim, dedim. "Zevkle dinliyorum, sevgili şair dostum," dedi. Kanat yerlerimin gıdıklandığını hissettim ve bu kez de *29 Kasım 2008* tarihli 25. fragmanı okudum. İçine hiç girilmemiş bir göl gibi bakıyordu yüzüme, bu yüzden gene yanlış seçim yaptığım hissine kapıldım. Tam termodinamiğin yasalarından kısaca söz edecektim ki, "Nasıl bir tarih dışı yakınlık bu böyle," dedi. Soru değildi. Ariadne'nin mırıl mırıl çözülen ipliği gibiydi. Çantasından defterini çıkardı. "Lilith'in çiş kumuna bokuyla yazdığı dizeleri alıntılamama izin verir misin şair dostum?" dedi. Dünyalar benim olmuştu. Ona kurşun kalemimi uzattım ve dilsiz dünyanın sözcüklerini tekrar okudum. O da yazdı. "Ah evet, Aurora'yı anımsıyorum / dizlerimin üzerine çöktüm / ağzımı karla doldurdum, eridi / keşke sende de eriseydi…"

Bunlar zaten bir şarkının sözleri Walter, dedim. Gülümsedi. Gülümsedim. Son bir tane, dedim. Sadece başını usulca sallamakla yetindi. Metallerimin isyanıyla ilgili bir fragman bu, dedim. Ya da metallerin dünyasında yaptığım katliamla. "Çok kışkırtıcı," dedi. Ama Benjamin, dedim, birbirlerini hiç sevmeyen metaller bunlar, aralarında en ufak bir akrabalık bağı yok. Onları hızın biçimlendirdiği yeni bir yaşantıda el ele tutuşturmak, seviştirmek, üst üste bakan, gören, yaşayan incecik, zahmetsiz varoluşlara göre, dedim. İçimden, senin bir romana, bir resme ya da bir şiire ve kuşkusuz çok uzak geçmişe bakışın, üstelik bunu yaparken o bakışa kendi hayatını katışın gibi, demek geçti. Ama söylemedim. Kastımı anladığından emindim. Ve kuşkuya yer bırakmayacak şekilde anlaşılır olduğumu bilmenin doyumsuz sevinciyle 16. fragmanı okumaya başladım. *24 Kasım 2008, sabah…*

Bu kadarını beklemiyordum. Parça bitip de başımı kitabımdan kaldırdığımda, evreni gezip gelmiş yorgun gözleri yerde, gövdesi sandalyesinde, yıllardır terk edilmiş ama tam bu anın kalbinde yeniden bulunmuş esrarlı bir gölge gibi oturuyordu. Oysa ben mutlu olacağını sanmıştım. Mutluydu belki de. Ama terlemişti ve hep şakağına yaslı duran sağ eliyle bu kez kalbini tutuyordu. Hemen bir bardak su kapıp geldim. Uzattığım suyu, Gert'in dans edişini izler gibi, tatlı yudumlarla içmeye başladı. Yerime geçip oturdum. Ne diyeceğimi bilemiyordum. Asıl söylemem gerekenleri söyleyememiştim. Ona, hem de bu dondurucu soğukta rastlamış olmanın ne büyük bir şans olduğunu anlatamamanın eksikliğiyle bekliyordum. O, mutluluktan uçuran zengin, taşkın sarhoşluğun şans dağıtan kısmıydı aynı zamanda. Uğurlu buluştu. Keşifti. Bir süre sonra heyecanı yatıştı. Öyle zarifsin ki Walter, dedim, (kupkuru cümleler kurduğumu bildiğim için gene ondan ödünç aldım), yaşayabilmek için neredeyse hep mutlu etmek, gönül almak istiyor, bunun içinse tarih dışı bir cömertlikle sadece sunuyorsun.



Benjamin Dokunuşu 4

"Gönül Yakınlıkları," dedi. Evet, bazen metallere de sevdalanabiliyor insan, dedim. Gülüştük. Bunun üzerine çok kısa bir sessizlik oldu.

"Bir şey merak ettim, sorabilir miyim şair dostum?" dedi. Elbette Walter, dedim. "Okuduğun fragmanlardaki bazı karakterler," dedi. "Thord Hurdlika, Lanet Dave, Lanet Köpek, sonra Wisdom Kardeşler – sanırım adları Homeros, Ulysses Vergilius ve Kör Jude," dedi gülümseyerek. Evet, dedim. "Kim bunlar şair dostum?" dedi. Ida Richilieu'nun dostları, dedim. "Roman kahramanları mı yani?" dedi. Tam olarak, dedim. İki yıl sonra rastlayacağım bir romanın kahramanları onlar. İçimden, Ida'nın son gece söylediği doğaçlama şarkının nakaratını mırıldandım: "Yoldayız, yoldayız, hey! / Hades yolundayız."

"Peki bitirdin mi kitabı?" dedi. Aklım *unutuşun tebessüm çiçeği* Ida'da, dudaklarım şarkıda, hangi kitabı, diye sordum salakça! "Baudelaire, şiir, felsefe, kadın, deliot, tüm doğal uyuşturucular ve yakın dostlarımız hakkında olanı," dedi. Çok az kaldı, dedim, gece gündüz yazıyorum, dedim, bugün bayramın kaçıncı günü bilmiyorum, dedim. *Walter Benjamin'le Yaşamak*'ı kapattım.

Fotoğrafları göstermeye o an karar verdim. İlk olarak, Bibliothèque Nationale'deki kollu sandalyesini gösterdim. Hemen tanıdı. Ardından aynı fotoğrafın ikinci versiyonunu… Bu montaj fotoğrafın zeminine Walter'in el yazısını koymuştum. "Bir sayfaya 50 satır sığdırmak zorundaydım," dedi. Biliyorum, dedim. "Bu sandalye mavi," dedi. Bu cümleyi İngilizce söylediği için imasını hemen anladım: "This chair is blue." Bu çok hoşuma gitti. Fotoğrafın eksiği tamamlanmıştı. Buradaki üst üste koyma Photoshop'un marifeti, dedim. "Olsun, güzel olmuş," dedi. Ama sonrakilerde bu efekti mekanik yolla, kameramın önüne yeni gözler koyarak elde ettim, dedim. Tek tek tüm fotoğraf maceramın kayıtlarını izledi, yorumlar yaptı, sorular sordu. Bazılarında alt dudağını ısırdı. "Bunlar benim dokunuşlarım mı?" dedi. Gülümsüyordu. Evet, dedim, senin dokunuşların sevgili dostum, dedim. Duygulandığını hissettim. İki kat gibi görünen birincisi aslında tek kat ve benim marife-

tim, başka iki gözün içinden baktım, dedim. Sol gözümü OLYMPUS'umun gözüne dayadım, OLYMPUS'umun gözünü de YASHICA makinemin gözüne… Ve birlikte kadranı çevirmeli, Ericsson marka siyah telefonuma baktık. Tek *Shot*! Sokakta bulduğum, aslında sokaktan çaldığım öpücüğü ise, karta bastıktan sonra aynı yöntemle diğer katın ya da katların üstüne bindirdim. "Şahane olmuşlar," dedi. "Ama hep aynı keder, sevgili şair dostum," dedi. Ama Walter, dedim, esrar kadar güzeldi. "İstediğin şeyin, hayalinde olduğunu gördüğün şeye uymadığını öğrenmek yaralar," dedi. Bilemeyiz Walter, dedim. "Biliyorum," dedi, hınzırca gülümsüyordu. Zokayı yutmamıştım ama dudağımın kenarında kan vardı. Bir peçete uzattı. Sildim ve devam ettim. En son, örfi idare dönemindeki faşist iktidarın ilk günlerinde Goethe Enstitüsü'nden ödünç aldığım fotoğraflı kitaplardan kopyaladığım yüzlerce fotoğrafa ve onlarla yaptığım düzenlemelere baktı. Bunlar *kontakt* baskılardı. 35 milimetrelik negatifleri yan yana dizerek karta basmıştım. Minik resimler olarak. Kendini tanıyamadı.

"Ama şair dostum, sen en az bir dakika uyumalısın," dedi. O zaman yazacaklarımı unuturum Walter, dedim. "Unutursan unut, yeniden anımsarsın," dedi. "Bir gün Bibliothèque Nationale'de Baudelaire ve Paris kenti üzerine çalışıyordum. Günlerdir uykusuzdum. Birden tepemde sallanan lambaya bakasım geldi. Bakar bakmaz *'Tapınılan ilkbahar kaybetti kokusunu'*. Ve hiç durmadan Baudelaire'de Bazı Motifler yazmaya başladım. O elyazması kâğıtların birindeki gibi. Ama üçüncü sayfanın sonuna gelmiştim ki tükenmez kalemim isyan etti." Bitti mi yoksa, dedim. Parodiyi anlamamıştım. "Hayır," dedi. "Kendini paramparça etti. Yazı yazıyor olduğum kalem, nasıl olduysa birden parçalarına ayrılıverdi. İçi, dışı, her yeri. Kapağın içindeki yay, kendisiyle birlikte kapağı ve kapağı tepeden tutan minik vidayı nerelere fırlattı, göremedim bile. Sadece yayı bulabildim. O artık bir yay değil, bir teldi. Hemen topar-

lanıp Jean'ın evine gittim ve yattım. Aklımda yazacaklarım vardı ama uyumalıydım. Koyun saymaya benzeyen ama çok daha gelişmiş bir yöntemi uygulayarak uyudum ve rüyamda beş kilo hatmi yediğimi gördüm. Uyandığımda yastığım uçup gitmişti." Gelişmiş yöntemin neydi, dedim. "Wittgenstein," dedi. "Birkaç kez, Wittgenstein'ın söylediklerini ezberlemeye çalıştım: düşünülebilen her şey açıkça düşünülebilir, söylenebilen her şey açıkça söylenebilir, ancak düşünülebilen her şey söylenemez."

Gerçekten biraz yatıp uyumam gerekiyordu, bu yüzden aklıma gelen tekerlemeyi kovdum aklımdan: "Bilinen tüm havacılık kurallarına göre, bir arının uçabilmesi mümkün değildir. Kanatları, şişko ufak vücudunu yerden kaldırmak için çok küçüktür. Arılar, her şeye rağmen uçar. Çünkü arılar, insanların imkânsız dedikleri şeyleri takmaz."

Bu yöntemi ben de bu gece uygulayayım, dedim. "Uyanınca yazmaya mutlaka devam et," dedi. Mutlaka, dedim. Ama bugün bayramın kaçıncı günü bilmiyorum, dedim. "Boş ver bayramı, senin kocaman bir umudun var sevgili şair dostum," dedi. Gözlerim dolmuştu ama belli etmedim. Yutkundum. Elini uzatıp başımı okşadı. Hiçbir sevgilinin görmediği ve inanmadığı yeri, hiçbir sevgilinin okşayamadığı kadar yumuşakça okşadı. Tacım olmuştu eli. İnsan mutluluğum olmuştu. Bu hüznü dağıtmalıydım ama komiklik yapamazdım. Kitabımı sahaf kapanmadan almalıyım, dedim. Saatime baktım, yediyi tam iki dakika geçiyordu. Sen bekle, ben bir koşu alıp geleyim, dedim. Döndüğümde gitmişti. Oysa *İşaret Çocukları* koynumdaydı. Hem de 7 yıldır. Ah dalgın kafam!..

Bugün 17 Aralık 2008 ve saatim yaklaşık 17.24'ü gösteriyor. "Sözcükler burada bitiyor, bildiğim dünya burada son buluyor…" Öğlen Konur Sokak'taki Papağan'da oturdum ve Garson Sami'nin sürekli çay servisi eşliğinde, bir kâğıt peçetenin

üzerine son notlarımı düştüm. *Saçılmış Mavi*'yi de tarihte bugün yazmıştım. Akşam olmuştu ve belki o gün de saatim yaklaşık 17.24'ü gösteriyordu. Ama o vakit sözcükler yeni yeni geliyor ve beni bilmediğim bir dünyaya fırlatıyordu. Ankara'ya masal anlata anlata yağan en beyaz kardı. Gerçek bir flanör ve bekâr bir adam olduğumdan ekstra korumaya ihtiyacım yoktu. Yazmaya gene aynı sokakta, Konur Sokak'taki Kardelen'de başlamıştım. Esin birdenbire gelmiş, kapımı çalmadan içime girmiş, beni hazırlıksız, çırılçıplak yakalamıştı. Yeni yıl vesilesiyle masaların üzerlerine bırakılmış kâğıtları telaşla topladığımı, kâğıtların bembeyaz sırtlarına ve yüzlerinde kalan tüm boş yerlerine kitabımı bir solukta yazıp bitirdiğimi anımsıyorum. Nasıl unuturum! Üzerinden tam olarak 13 yıl geçmiş. Vay canına! On üç koca yıl! Salıydı, Barok çağıydı, Rönesans'tı… Ama bir dakika, salı olduğuna göre, sanırım bu *deneyim* iki gün sonra, 19 Aralık'ta yaşanacaktı…

# ARALIK 2008

| | Pazartesi | Salı | Çarşamba | Perşembe | Cuma | Cumartesi | Pazar |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 49. hafta | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 |
| 50. hafta | 8 Kurban Bayramı 1. gün | 9 Kurban Bayramı 2. gün | 10 Kurban Bayramı 3. gün | 11 Kurban Bayramı 4. gün | 12 | 13 | 14 |
| 51. hafta | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 |
| 52. hafta | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 |
| 53. hafta | 29 | 30 | 31 Yılbaşı | | | | |

## Kasım 11

| Pazartesi | Salı | Çarşamba | Perşembe | Cuma | Cumartesi | Pazar |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | | 1 | 2 |
| 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 |
| 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 |
| 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |

## Ocak 2009

| Pazartesi | Salı | Çarşamba | Perşembe | Cuma | Cumartesi | Pazar |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | 1 | 2 | 3 | 4 |
| 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 |
| 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 |
| 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 |
| 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | |


AÇIK
OKUMA

2008 yılında Walter Benjamin'in *Esrar Üzerine* kitabını Türkçeye çevirirken, çeviriye verdiğim zorunlu molada, başlangıçta yalnızca bir önsöz olmasını umduğum fragmanlar yazmaya başladım. Ama yazdıklarımın ayrı bir kitap olduğunu anlamam uzun sürmedi.

*Benjamin'le Yaşamak*, tekinsiz bir karşılaşmanın kaydıdır: Çeviriyle yazı, esrarla şiir, geçmişle şimdi, rüya ile uyanıklık, anımsamayla unutma birbirine karışır. Benjamin'in "sarhoşluk" anlam alanını aşan "Rausch" kavramı, burada şiirsel deneyimin, yani dünyanın bir süre için bütünlüğüyle görünür olduğu, düşünmeye zaman bırakmayacak kadar hızlı, yoğun ve zahmetsiz bir bakışın ve algının adı haline gelir.

Benjamin düşüncesinin açtığı poetik uzamda yazılan kitapta zaman doğrusal bir olgu olmaktan çıkar; alıntılar, anılar, fotoğraflar, masallar, romanlar, şiirler, filmler, çocukluk, aşk, tarih ve gündelik hayat aynı yolculuğun/arayışın içinde birbirlerine dokunur. Yazar, kendi metninin sahibi olmaktan çok, karşısına çıkan şeylerin kâtibine dönüşür.

Ve sonunda, yıllar önce yaşanmış bir deneyimin içinden Benjamin belirir. Aynı masada Walter ve şair dostu, yılları altüst eden bir anakronizmle sohbet etmeye başlar...



AÇIK OKUMA
suatkemal.work

ISBN: 978-625-90775-2-9
9 786259 077529